

YEREL HALKIN TÜRKiYE'DEKİ SURİYELİLERE BAKIŞI:
KİLİS, GAZİANTEP, ŞANLIURFA, HATAY VE ADANA ÖRNEKLERİ

LEMAN YEŞİM YILMAZ

TARAFINDAN

YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE

SUNULAN TEZ

SOSYAL POLİTİKA ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

AĞUSTOS, 2017

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Seyfullah YILDIRIM
Enstitü Müdür V.

Bu tezin Doktora derecesi için gereken tüm şartları sağladığını tasdik ederim.

Prof. Dr. Erdal Tanas KARAGÖL
Sosyal Politika Anabilim Dalı Başkanı

Okuduğumuz ve savunmasını dinlediğimiz bu tezin bir Doktora derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığını beyan ederiz.

Doç. Dr. Emrah AKBAŞ
Danışman

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Erdal Tanas KARAGÖL (AYBÜ, İktisat) -----

Doç. Dr. Emrah AKBAŞ (AYBÜ, Sosyoloji) -----

Prof. Dr. Mustafa ORÇAN (AYBÜ, Sosyoloji) -----

Doç. Dr. Murat ATAN (Gazi Üniversitesi, Ekonometri) -----

Yrd. Doç. Dr. Hatice ALTUNOK (AİBÜ, Kamu Yönetimi) -----

Bu tez içerisindeki bütün bilgilerin akademik kurallar ve etik davranış çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca bu kurallar ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmada orijinal olmayan her tür kaynak ve sonuçlara tam olarak atıf ve referans yaptığımı da beyan ederim; aksi takdirde tüm yasal sorumluluğu kabul ediyorum.

Adı Soyadı: Leman Yeşim YILMAZ

İmza:

ÖZET

YEREL HALKIN TÜRKİYE’DEKİ SURIYELİLERE BAKIŞI: KİLİS, GAZİANTEP, ŞANLIURFA, HATAY VE ADANA ÖRNEKLERİ

Yılmaz, Leman Yeşim

Doktora Sosyal Politika Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Emrah Akbaş

2017, 138 sayfa

Yerel Halkın Türkiye’deki Suriyelilere Bakışı başlıklı bu çalışmanın amacı, Türkiye’de çadır/konteyner kentlerin bulunduğu 5 ilde (Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay, Adana) yerel halkın Suriyelilere yönelik bakışını, gruplar arası ilişkiler bağlamında anlamaya çalışmaktır.

2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaşın hem bölge hem de Türkiye açısından önemli sonuçları olmuştur. Türkiye açısından en önemli toplumsal sonucu sayısı 3 milyonu geçen Suriyeli akınıdır. Günümüzde başta sınır illeri olmak üzere hemen hemen her ilde Suriyelilere rastlanmaktadır. Uzun sayılabilecek bir süredir Türkiye’de bulunan Suriyelilerin geri dönmeme ihtimali her geçen gün artmaktadır.

Yerel halkın Suriyelilere yönelik bakışını anlayabilmek amacıyla yapılan bu araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın nicel saha çalışması kısmında hazırlanan soru kâğıdı çadır ve konteyner kentlerin kurulmuş olduğu 5 ilde toplam 1380 kişi ile yüz yüze görüşülmek suretiyle uygulanmıştır. Veriler SPSS 20 programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Araştırmanın nitel kısmında ise çadır/konteyner kentlerin kurulmuş olduğu 5 ildeki 19 sivil toplum kuruluşu ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına genel olarak baktığımızda, artan Suriyeli nüfusa paralel olarak araştırma kapsamındaki illerde ekonomik ve toplumsal bazı sorunlar ortaya çıkmıştır. Başlangıçta misafir olarak görülen Suriyelilerin zamanla kalıcı hale gelmesinin yerel halkın Suriyelilere yönelik bakışını olumsuz yönde etkileyeceği varsayılsa da benzer göç deneyimleriyle karşılaştırıldığında Türkiye’de görece yüksek bir hüsnü kabulün varlığı düşünülebilir. Var olan sorunların daha da büyümemesi ve yerel halkla Suriyelilerin bir arada huzur içinde yaşaması için toplumsal uyum çalışmalarının bir an önce başlaması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeliler, yerel halk, önyargı, gruplar arası ilişkiler

ABSTRACT

OPINIONS OF LOCAL PEOPLE TOWARD SYRIANS IN TURKEY:
CASE OF KILIS, GAZIANTEP, ŞANLIURFA, HATAY AND ADANA

Yılmaz, Leman Yeşim

PhD, Department of Social Policy

Thesis Supervisor: Assoc. Prof. Emrah Akbaş

2017, 138 pages

Purpose of this study titled "Opinions of Local People toward Syrians in Turkey" is try to understand the opinions of the local people in 5 cities (Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay and Adana) where tent cities are located toward the Syrians in the context of the intergroup relationships.

The internal conflict in Syria which began in 2011 has had many significant results both for the region and Turkey. The most significant social result for Turkey is the flow of asylum seekers more than 3 million. Today there are Syrians in almost every single city particularly in border cities. Having long been in Turkey, the possibility of the Syrians to return back to their country decreases day by day.

The study used of both quantitative and qualitative research techniques. The quantitative part tried to identify the perceptions of the local people living nearby the tent camps. For this purpose a questionnaire were applied on 1380 people by face-to-face interviews in 5 cities. The data were analyzed via SPSS 20. The qualitative part focused on the NGO's in the 5 cities where the tent camps are located and semi- structured in-depth interviews were conducted and the representatives of 19 NGO's were interviewed.

According to the general results of the study, in parallel with the increasing population of Syrians economic and social problems have emerged in cities in scope of the research. Become permanent over time, initially seen as a guest may a negative impact of local people's opinion toward the Syrian. But when compared with similar experiences of migration, it may be considered relatively high acceptance in Turkey. For not growing more of the issue and to live Syrians and local people together in peace the study on social cohesion should begin soon.

Keywords: Syrians, local people, prejudice, intergroup relations

Sevgili Eşim ve Biricik Kızıma

TEŞEKKÜR

Türkiye’de yerel halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik bakışını anlamayı amaçlayan bu tez çalışmasına verdiği maddi ve manevi destekten ötürü TÜBİTAK’a*,

Doktora tez çalışması boyunca birlikte çalışmaktan çok keyif aldığım,derin bilgi birikimini benden hiç bir zaman esirgemeyen danışman hocam Emrah Akbaş’a,

Dünyanın neresinde olursa olsun sorularıma cevap veren, çalışmamın her aşamasında bana destek olan hocam Murat Atan’a,

Çalışmamın istatistik kısmında bana çok yardımcı olan arkadaşım Fatma Demir’e,

Beni bugünlere getiren, bana her zaman inanan ve destek olan aileme,

Umutsuzluğa düştüğüm anlarda bana hep moral veren canım kuzenim Esra’ya,

Ne zaman ihtiyacım olsa yardımına koşan, varlıklarıyla hayatımı kolaylaştıran eşimin anne ve babasına,

Süreç boyunca kendi işini bırakıp bana yardım eden, benimle birlikte saatlerce bilgisayar karşısında çalışan, stresime ortak olan sevgili eşim Ömer’e,

Gülüşiyle bütün dertleri unutturan biricik kızım İpek Ceren’e

Sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

*Bu tez çalışmasında 113K520 nolu TÜBİTAK 1001 projesinin verileri kullanılmıştır.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
Problem Durumu	2
Tezin Amacı	3
Problem Cümlesi ve Alt Problemler	3
Hipotezler	4
Tezin Önemi	6
Çalışmanın Sınırlılıkları	6
Çalışmanın Varsayımları	7
BÖLÜM 1. KAVRAMSAL, TARİHSEL VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
1.1. Kavramsal Çerçeve	8
1.1.1 Göç Kategorileri	9
1.1.2 Uluslararası Koruma Çeşitleri	9
1.2 Tarihsel Çerçeve ve Türkiye'ye Yönelik Göçler.....	12
1.3 Kuramsal Çerçeve.....	14
1.3.1. Göç Teorilerine Genel Bir Bakış	14
1.3.1.1 Ravenstein'in Göç Kanunları	14
1.3.1.2 İtme Çekme Teorisi	15
1.3.1.3 Petersen'in Beş Göç Tipi	16
1.3.1.4 Kesişen Fırsatlar Teorisi	16
1.3.1.5 Merkez - Çevre Teorisi	17
1.3.1.6 Göç Sistemleri Teorisi	17
1.3.1.7 İlişkiler Ağı (Network) Teorisi	18
1.3.2. Göç ve Gruplar Arası İlişkiler	18
1.3.2.1 Önyargı ve Kalıp Yargılar	19
1.3.2.2 Gerçekçi Çatışma Kuramı	21
1.3.2.3 Sosyal Kimlik Kuramı	22
1.3.2.4 Sosyal Temas Hipotezi	23
1.3.2.5 Gruplar Arası Tehdit Teorisi	23
1.3.2.6 Göç ve Gruplar Arası İlişkiler Alanında Yapılmış Çalışmalar	25

BÖLÜM 2. TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİLER.....	29
2.1. Sayılarla Türkiye’deki Suriyeliler	30
2.2 Kamplarda Yaşayan Suriyeliler ve Karşılaştıkları Sorunlar.....	31
2.3 Kamp Dışında Yaşayan Suriyeliler ve Karşılaştıkları Sorunlar.....	34
2.3.1 Statü Sorunu	34
2.3.2 Kayıt Altına Alınma Sorunu	35
2.3.3 Barınma Sorunu	37
2.3.4 Beslenme sorunu	39
2.3.5 Sağlık Sorunu	40
2.3.6 Eğitim Sorunu	41
2.3.7 İstihdam Sorunu	42
2.3.8 Dil Sorunu	43
2.4 Türkiye’deki Suriyeliler İle İlgili Yapılmış Çalışmalar	43
BÖLÜM 3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ İLE BULGULARI.....	48
3.1 Nicel Saha Çalışması Verilerinin İşlenmesi ve Analizi	49
3.2 Nicel Saha Çalışmasının Bulguları	51
3.2.1 Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri	51
3.2.2 Katılımcıların Yaşadıkları Şehre Çadır/Konteyner Kent Kurulmasına Yönelik Bakışı....	55
3.2.3 Katılımcıların Suriyelilerden Duyduğu Rahatsızlık	60
3.2.4 Katılımcıların Suriyelilerle Olumsuz Bir Deneyim Yaşama Durumları	67
3.2.5 Katılımcıların Suriyelilerle Benzerlik ve Farklılık Algıları	73
3.2.6 Katılımcıların Suriyelilere Yardım Konusundaki Düşünceleri	76
3.2.7 Katılımcıların Suriyelilerin Geri Dönmesine Yönelik Düşünceleri	80
3.2.8 Katılımcıların Suriyelilere İlişkin Olumlu ve Olumsuz Yargıları	81
3.2.9 Katılımcıların Suriyelilerle İlişkileri	88
3.3 Nitel Saha Çalışması Verilerinin İşlenmesi ve Analizi.....	94
3.4 Nitel Saha Çalışmasının Bulguları.....	94
3.4.1 Kilis İlinde Gerçekleştirilen Nitel Saha Çalışmanın Bulguları	95
3.4.1.1 Kilis’te Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Nüfusu.....	95
3.4.1.2 Suriyelilerin Kilis’e Ekonomik Etkileri	96
3.4.1.3 Kilis’teki Suriyelilerin Toplumsal Yaşama Etkileri	97
3.4.1.4 Kilis’teki Suriyeli Kadınların Toplumsal Yaşama Yansımaları.....	99
3.4.1.5 Kilisli Yerel Halkın Güvensizlik Algısı	99
3.4.2 Gaziantep İlinde Gerçekleştirilen Nitel Saha Çalışmanın Bulguları	100
3.4.2.1 Gaziantep’te Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Nüfusu	100
3.4.2.2 Suriyelilerin Gaziantep’e Ekonomik Etkileri	101
3.4.2.3 Gaziantep’teki Suriyelilerin Toplumsal Yaşama Etkileri.....	101

3.4.2.4 Gaziantep'teki Suriyeli Kadınların Toplumsal Yaşama Yansımaları	103
3.4.3 Şanlıurfa İlinde Gerçekleştirilen Nitel Saha Çalışmanın Bulguları	103
3.4.3.1 Şanlıurfa'da Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Nüfusu	104
3.4.3.2 Suriyeli Sığınmacıların Şanlıurfa'ya Ekonomik Etkileri	104
3.4.3.3 Şanlıurfa'daki Suriyelilerin Toplumsal Yaşama Etkileri	105
3.4.3.4 Şanlıurfa'daki Suriyeli Kadınların Toplumsal Yaşama Yansımaları	106
3.4.3.5 Şanlıurfa'daki Yerel Halkın Güvensizlik Algısı	106
3.4.4 Hatay İlinde Gerçekleştirilen Nitel Saha Çalışmanın Bulguları.....	107
3.4.4.1 Hatay'da Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Sığınmacı Nüfusu	107
3.4.4.2 Suriyeli Sığınmacıların Hatay'a Ekonomik Etkileri	107
3.4.4.3 Hatay'daki Suriyelilerin Toplumsal Yaşama Etkileri	108
3.4.4.4 Hatay'daki Yerel Halkın Güvensizlik Algısı	109
3.4.5 Adana İlinde Gerçekleştirilen Nitel Saha Çalışmanın Bulguları.....	109
3.4.5.1 Adana'da Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Nüfusu	109
3.4.5.2 Suriyelilerin Adana'ya Ekonomik Etkileri.....	110
3.4.5.3 Adana'daki Suriyelilerin Toplumsal Yaşama Etkileri	110
SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER.....	112
KAYNAKÇA	125
EKLER.....	135

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Araştırma kapsamındaki 5 ilde barınma merkezlerinde yaşayan Suriyeli sayısı (19.06.2017)	31
Tablo 2. Araştırmanın evreni	50
Tablo 3. Araştırmanın karşılaştırılmalı örneklem tablosu	50
Tablo 4. Geçici koruma altındaki Suriyeli nüfusunun buldukları illerin nüfusları ile karşılaştırılması (29.06.2017)	60
Tablo 5. Cinsiyete göre Suriyelilerden rahatsızlık duyma dağılımı	63
Tablo 6. Yaşa göre Suriyelilerden rahatsızlık duyma dağılımı	64
Tablo 7. Eğitim durumuna göre Suriyelilerden rahatsızlık duyma dağılımı	65
Tablo 8. Aylık ortalama gelire göre Suriyelilerden rahatsızlık duyma dağılımı	66
Tablo 9. Mezhebe göre Suriyelilerden rahatsızlık duyma dağılımı	67
Tablo 10. Cinsiyete göre Suriyeliler ile olumsuz deneyim frekansı	69
Tablo 11. Yaşa göre Suriyeliler ile olumsuz deneyim frekansı	70
Tablo 12. Eğitim durumuna göre Suriyeliler ile olumsuz deneyim frekansı	71
Tablo 13. Aylık ortalama gelire göre Suriyeliler ile olumsuz deneyim frekansı	71
Tablo 14. Mezhebe göre Suriyeliler ile olumsuz deneyim frekansı	72

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Suriyelilerin bölge ülkelerine göre dağılımı (BMMYK , 2017)	29
Şekil 2. Katılımcıların illere göre dağılımı.....	52
Şekil 3. Katılımcıların cinsiyet dağılımı.....	52
Şekil 4. Katılımcıların yaş dağılımı.....	53
Şekil 5. Katılımcıların eğitim durumu.....	53
Şekil 6. Katılımcıların aylık ortalama gelirleri.....	54
Şekil 7. Katılımcıların mezhepleri	54
Şekil 8. İllere göre çadır/konteyner kent kurulmasına yönelik bakış	55
Şekil 9. Yaşadığınız şehre çadır/konteyner kent kurulması sizce ekonomik hayatı canlandırır mı?	56
Şekil 10. Yaşadığım şehre çadır/konteyner kent kurulması yerel halk arasında işsizlik oranını artırır.....	57
Şekil 11. Yaşadığım şehre çadır/konteyner kent kurulması sosyal hayatı olumsuz etkiler.....	58
Şekil 12. Yaşadığım şehre çadır/konteyner kent kurulması Suriyelilerin barınma ve güvenlik problemlerini ortadan kaldırır	59
Şekil 13. Suriyelilerden rahatsızlık duyuyor musunuz?	61
Şekil 14. Suriyelilerden neden rahatsızlık duyuyorsunuz?.....	62
Şekil 15. Suriyeliler ile olumsuz bir deneyim yaşadınız mı?	68
Şekil 16. Suriyeliler ile ne tür bir olumsuz deneyim yaşadınız?	68
Şekil 17 Suriyelilerle kendinizi farklı gördüğünüz özellikler nelerdir?	74
Şekil 18. Suriyelilerle kendinizi benzer gördüğünüz özellikler nelerdir?	74
Şekil 19. Şehrinizde yaşayan Suriyeliler herhangi bir konuda ayrımcılığa uğrar mı?	75
Şekil 20. Sizce Suriyeliler yardım edilmesi gereken kişiler midir?	77
Şekil 21. Ne gibi sebeplerle onlara yardım edilmesini düşünüyorsunuz?	77
Şekil 22. Suriyelilere yardım yapan kuruluşlara maddi ve manevi destekte bulunur musunuz? ...	78
Şekil 23. İnsani yardım önceliklerinin Suriyelilere mi yoksa yardıma muhtaç T.C. vatandaşlarına mı verilmesini tercih edersiniz?	78
Şekil 24. Suriyeliler ülkelerine geri dönmeliler mi?	80
Şekil 25. Suriyeliler ülkelerine ne zaman geri dönmeliler?	81
Şekil 26. Yaşadığım şehirdeki Suriyeliler birçok sıkıntıyla karşı karşıyadır	82
Şekil 27. Suriyeliler uyumlu insanlardır	83
Şekil 28. Suriyeliler yardıma muhtaç insanlardır	84
Şekil 29. Suriyeliler suça eğilimli insanlardır	85
Şekil 30. Suriyeliler hastalık taşıyan insanlardır	86

Şekil 31. Suriyeliler eğitimsiz insanlardır	87
Şekil 32. Suriyeliler Türkiye için zararlı insanlardır	87
Şekil 33. Suriyeli tanıdığınız var mı?	89
Şekil 34. Suriyeli komşunun olması beni rahatsız eder	90
Şekil 35. Çocuğumun okulda Suriyeli çocuklarla aynı sırayı paylaşması rahatsız eder	90
Şekil 36. Ailemden birinin Suriyeli biriyle evlenmesi rahatsız eder	91
Şekil 37. İşyerimde Suriyelilerin de çalışıyor olması rahatsız eder	92

KISALTMALAR LİSTESİ

AFAD	: Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
ADYAR	: Adana Yardımlaşma Derneği
ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
BM	: Birleşmiş Milletler
GİGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
HAYAD	: Hatay Yardımlaşma Derneği
İHD	: İnsan Hakları Derneği
KAMER	: Kadın Merkezi Vakfı
MAZLUM-DER	: İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
ORSAM	: Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi
SGDD	: Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
USAK	: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu

GİRİŞ

“Göç tek yönlü bir yolculuktur. Geri dönülecek bir ‘yuva’ yoktur.”

StuartHall (Hall, 1987,akt. Chambers, 1995)

2011 yılının Mart ayında Suriye’de başlayan iç savaş milyonlarca Suriyeli insanı ülkesinden ayrılmaya zorlamıştır. Başlangıçta kısa sürede sona ereceği düşünülen savaş yaklaşık 6 yıldır tüm şiddetiyle devam ederken, zorunlu göç mağdurlarının ülkelerine geri dönme umudu her geçen gün azalmakta belki de yok olmaktadır. Çünkü onları bekleyen güvenli ve huzurlu bir yuva ne yazık ki kalmamıştır.

Gözlerini dünyaya ailelerinin ülkelerinden başka bir ülkede açan Suriyeli bebekler için artık “Suriye” bir yuva olmaktan çok ya ilerde büyüklerinden dinleyecekleri acıklı bir göç hikâyesinin başladığı topraklar ya da tarih kitaplarından okuyabilecekleri yüz binlerce insanın öldüğü bir ‘savaş ülkesi’ olacaktır. Sığınılan ülkeler ise artık onların ‘yeni yuvaları’dır. Ama acaba sığınılan ülkelerin yerel vatandaşları, ülkelerini yeni gelenlerle paylaşmaya razı mıdır?

Suriye’de yaşanan iç savaş, sadece savaşın ortasında kalan ve çareyi güvenli gördükleri komşu ülkelere sığınma aramakta bulan insanların hayatlarını derinden etkilemekle kalmamış aynı zamanda çok kısa sayılabilecek bir zaman zarfında sayıları milyonları bulan sığınmacı nüfusa ev sahipliği yapan ülkelerdeki yerel halklar üzerinde de bir takım önemli etkiler doğurmuştur. Söz konusu bu çalışma, yaşam alanlarını ansızın çıkıp gelen ‘davetsiz misafirler’ ile paylaşmak zorunda kalan Türkiye’deki yerel halkın bu yeni toplumsal durumu nasıl karşıladıklarını anlama çabasıyla ortaya çıkmıştır.

Problem Durumu

Suriye’de yaklaşık altı yıldır devam eden iç savaş nedeniyle yaşam alanlarını terk etmek zorunda kalan Suriyelilerin tek seçenekleri güvenli gördükleri yerlere göç etmek olmuştur. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (2017) verilerine göre krizin ilk ortaya çıktığı zamandan bugüne kadar en az 7,6 milyon Suriyeli ülkelerindeki farklı bölgelere kaçarken, yaklaşık 5 milyon Suriyeli de çareyi komşu ülkelere sığınma aramakta bulmuştur.

Türkiye; çatışmaların başladığı ilk günlerden bu zamana Suriye’de yaşanan insanlık dramına seyirci kalmamış ve yaklaşık 3 milyon sığınmacı nüfusa ev sahipliği yaparak dünyada en fazla Suriyeli ağırlayan ülke olmuştur.

Hiç kuşkusuz böylesine büyük bir göç dalgası Türkiye’nin beklediği ve hazır olduğu bir durum değildi. Başlangıçta misafir olarak görülen ve kamplara/konteyner kentlere yerleştirilen Suriyelilerin savaş bitince ülkelerine geri döneceği varsayılıyordu. Fakat durum hiçte sanıldığı gibi olmadı.Savaş bitmediği gibi şiddetini arttırarak devam etti. Kısa süre içinde Türkiye’deki Suriyeli sayısı yüz binleri hatta milyonları bulurken, artık kamplar Suriyeliler için bir çözüm olmaktan çok uzaktaydı.

Giriş çıkışların sınırlı olduğu kamplarda yaşarken ve sayıları bugüne kıyasla azken, Suriyeliler şehirlerde çok fazla görünür değillerdi. Fakat zaman geçtikçe, misafirler kamp dışına çıktıkça ve düşük ücretlerle çalışmaya başladıkça, yoğun göç dalgası hem ekonomik hem de sosyal anlamda kendini daha çok hissettirmeye başladı.

Başlangıçta yerel halk tarafından dile getirilen Suriyeliler ilgili şikâyet ve yakınmalar gün geldi bazı şehirlerde Suriyelilere yönelik protesto gösterilerine hatta linç girişimlerine dönüştü. Bu gelişmeler bize yerel halkın Suriyelilere yönelik bakışının gruplar arası ilişkiler bağlamında incelenmesinin ne kadar gerekli olduğunu gösterdi. Çünkü var olan sorunların görmezden gelinmesi yerine tespit edilmesi gelecekte ortaya çıkabilecek bazı olumsuzlukların önlenbilmesine olanak sağlayabilecektir.

Tezin Amacı

Bugün Türkiye'nin hemen her ilinde Suriyeli bulunmakla birlikte, Suriyelilerin en yoğun yaşadığı yerler daha çok Türkiye-Suriye sınırına yakın olan illerdir. Bu yüzden söz konusu bu çalışmanın örnekleme; Türkiye-Suriye sınırına yakınlıkları dolayısıyla göçün etkilerine Türkiye'deki diğer illere nazaran daha çok maruz kaldığı düşünülen "çadır ve konteyner kentlerin kurulduğu illerden sayıca en fazla Suriyeli ağırlayan şehirler (Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay, Adana) olarak seçilmiştir. Asıl amacı yerel halkın Suriyelilere yönelik bakışını tespit etmek olan bu çalışmanın diğer amaçları şu şekilde sıralanabilir:

- Konu ile ilgili önyargıları, sorun alanlarını, sorunların mahiyetini tespit etmek,
- Elde edilen veriler ışığında toplumsal farkındalığı arttırmak,
- Politika oluşturma süreçlerini desteklemek,
- Çözüm önerileri ve stratejilerinin belirlenmesine kaynak oluşturmak,
- Soruna ilişkin sosyal politika tedbirleri önermektir.

Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Başlangıçta misafir olarak görülen Suriyelilerin zamanla kalıcı hale gelmesi yerel halkın Suriyelilere yönelik bakışını Türkiye'de çadır ve kentlerin kurulmuş olduğu 5 ilde (Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay, Adana)nasıl etkilemiştir? Bu soruya cevap aramak için aşağıdaki alt problemler belirlenmiştir.

- Yerel halkın, şehirlerine kurulan çadır/konteyner kentlerle ilgili düşünceleri nasıldır?
- Yerel halk Suriyelilerden rahatsızlık duymakta mıdır, duyuyorsa rahatsızlık nedenleri nelerdir?
- Yerel halkın Suriyeli ilgili olumlu ve olumsuz yargıları nelerdir?
- Yerel halkın Suriyelilerle yakın ilişki kurma yönündeki düşünceleri nasıldır?

Hipotezler

Çalışmanın nicel saha kısmında katılımcıların Suriyelilere yönelik düşünceleri ile demografik özellikleri arasında ilişki olup olmadığı belirlenmek istenmiştir. Bu amaçla kurulan hipotezler şu şekilde sıralanabilir:

Hipotez 1

H₀: Katılımcıların cinsiyetleri ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların cinsiyetleri ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki vardır.

Hipotez 2

H₀: Katılımcıların yaşları ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların yaşları ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki vardır.

Hipotez 3

H₀: Katılımcıların eğitim durumları ile Suriyeli sığınmacılardan rahatsızlık duyma arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların eğitim durumları ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki vardır.

Hipotez 4

H₀: Katılımcıların aylık ortalama gelirleri ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların aylık ortalama gelirleri ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki vardır.

Hipotez 5

H₀: Katılımcıların mezhepleri ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların mezhepleri ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki vardır.

Hipotez 6

H₀: Katılımcıların cinsiyetleri ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların cinsiyetleri ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki vardır.

Hipotez 7

H₀: Katılımcıların yaşları ile Suriyelilere olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların yaşları ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki vardır.

Hipotez 8

H₀: Katılımcıların eğitim durumları ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların eğitim durumları ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki vardır.

Hipotez 9

H₀: Katılımcıların aylık ortalama gelirleri ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların aylık ortalama gelirleri ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki vardır.

Hipotez 10

H₀: Katılımcıların mezhepleri ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların mezhepleri ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki vardır.

Tezin Önemi

Kitlesel göçe bağlı olarak ortaya çıkan sorunlar, yerel toplumlarda huzursuzluklara, kaygılara ve tedirginliklere neden olabileceği için var olan sorunların tespit edilmesi ve gelecekte ortaya çıkabilecek bazı olumsuzlukların önlenmesine yönelik politikalar geliştirilmesi gerekmektedir. Bu yüzden araştırma kapsamında belirlenen illerde yerel halkın Suriyelilere yönelik bakışını anlamak büyük önem taşımaktadır.

Uzun sayılabilecek bir süredir Türkiye’de bulunan Suriyelilerin geri dönmeme ihtimali her geçen gün artmaktadır. Yerel halkın bir arada ve huzur içinde yaşaması için toplumsal uyum çalışmalarının bir an önce başlaması gerekmektedir. Bu sebeple Suriyelilere yönelik bakış açısının ekonomik ve sosyal yönleriyle birlikte anlaşılmasının sürece oldukça özgün ve anlamlı bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın Sınırlılıkları

- Çalışma, çadır/konteyner kentlerin kurulduğu 5 il ile sınırlıdır.
- Çalışma, anketteki sorularla sınırlıdır.
- Çalışma, anketi yanıtlayan kişilerin verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
- Çalışma için belirlenen illerde yaşayan 18 yaş üstü kişiler ile sınırlıdır.

Çalışmanın Varsayımları

- Çalışmaya katılan kişilerin anketleri samimi ve doğru cevaplandıkları varsayılmaktadır.
- Veri toplama aracının literatürdeki temel kapsamı (araştırmada belirlenen ana problemi) kapsadığı ve görüşleri ortaya çıkaracak nitelikte olduğu varsayılmaktadır.

BÖLÜM 1

KAVRAMSAL, TARİHSEL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Kavramsal Çerçeve

Uluslararası gündemin en önemli konularından biri olan göç sorunsalı; tarihin her döneminde toplumların, devletlerin, kıtaların kaderini tayin etmiştir. İnsanlık tarihi kadar eski olan göçlere, kimi zaman insanların içindeki daha iyi yaşam koşullarına ulaşma arzusu, kimi zamansa savaş ve doğal afetler gibi zaruri şartlar neden olmuştur. Toplum yapısındaki yansımaları sebebiyle toplumsal bir olgu olan göç, ister daha iyi yaşam standartlarına ulaşmak için istihdam veya eğitim amaçlı olsun, ister karşılaşılan baskı, zulüm, ayrımcılık gibi sebepler yüzünden olsun, sadece göç edenlerin değil göçü kabul eden yerleşiklerin de hayatlarını her daim derinden etkilemeyi başarmıştır.

Göç, “bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet sınırı içinde bir yerden başka bir yere gitmesi” olarak tanımlanabilir (Çiçekli, 2013; akt. GİGM, 2013). Göç kavramı “süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirmeleri sonucunu doğuran nüfus hareketlerini” ifade etmektedir (Adıgüzel, 2016). Göçmen ise bu yer değiştirme hareketini gerçekleştiren kişi ya da topluluklardır. Birleşmiş Milletler ise göçmeni sebepleri, gönüllü olup olmaması, göç yolları, düzenli veya düzensiz olması fark etmeksizin yabancı bir ülkede bir yıldan fazla ikamet eden bir birey olarak tanımlamaktadır (GİGM, 2013).

1.1.1 Göç Kategorileri

Göçler doğal afetler, ekonomik ve siyasi sebepler yüzünden ortaya çıkabilirler. Göçleri amacına, gerçekleştiriliş tarzına, sebebine, göç edenlerin özelliklerine, göç edilen yerin özelliklerine, yasal olup olmayışlarına ve daha birçok faktöre göre sınıflandırmak mümkündür (Adıgüzel, 2016).

Faist (2003) göç kategorilerini oluştururken beş kriterden söz etmektedir:

- Alan olarak yerel ve uluslararası göç (iç ve dış göç)
- Zaman olarak (geçici –kalıcı)
- Boyut olarak bireysel- grup- kitlesel
- Yasal durum olarak (yasal- yasadışı göç)
- Sebep olarak (gönüllü- zorunlu) (akt. Adıgüzel, 2016).

Araştırmanın esas konusunu Türkiye’deki Suriyeliler oluşturduğundan gönüllü ve zorunlu göçleri daha detaylı incelemek gerekir. İsteğe bağlı göçlerin temelinde daha çok ekonomik; zorunlu göçlerin temelinde ise daha çok siyasi nedenlerin olduğu varsayılır. Ancak uygulamada bu ayrımı yapmak her zaman kolay değildir. Göçün çoğunluğunda her iki unsurdan da biraz bulunur. Örneğin mülteciler ciddi siyasi engellerle karşı karşıya kalırken ne zaman ve nereye taşınacakları konusunda farklı tercihlere sahiptirler. Aynı şekilde ekonomik göçmenler de kendi ülkelerinde yeterince fırsat olmaması sebebiyle çoğunlukla yapısal engellerle karşı karşıya kaldıklarından göç ederler (Betts, 2009). Suriyelileri göç kategorilerine göre bir gruba yerleştirmek gerekirse Suriyelilerin göçü zorunlu ve kitlesel göç olarak değerlendirilebilir.

1.1.2 Uluslararası Koruma Çeşitleri

Uluslararası hukukta mülteci kavramı, “vatandaşı olduğu ülke dışında olan ve ırkı dini tabiiyeti, belirli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncesi nedeniyle zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkeye dönemeyen veya

dönmek istemeyen kişileri ifade etmektedir (Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme, 1951, Madde 1.A). Uluslararası hukukta sığınmacı ise “mülteci olarak uluslar arası koruma arayan ancak statüleri henüz resmi olarak tanınmamış kişilere” denir. Bu terim genellikle, mülteci statüsü almaya yönelik başvurularının hükümet ya da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından karara bağlanmasını bekleyen kişiler için kullanılır (Uluslararası Af Örgütü, 2009).

1951 Cenevre sözleşmesinin 1967 protokolünden önceki halinde taraf devletlere, uluslar arası koruma yükümlülüklerini, 1 Ocak 1951 tarihinden önce ve Avrupa’da veya başka bir yerde meydana gelen olaylar nedeniyle olmak üzere tarihi ve coğrafi sınırlama imkanı tanımıştır. 1967 yılında, 1951- sonrasındaki dönemde meydana gelen olaylar sonucunda da mültecilere koruma sağlanmasının gerekliliği teslim edilmiş ve sözleşme bir protokolle güncellenmiştir. Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair 1967 Protokolü ile sözleşmenin tarih sınırlaması kaldırılmıştır.

Türkiye 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesini tarihi ve coğrafi kısıtlama ile imzalamıştır. Bu sözleşmeye göre Türkiye yalnızca Avrupa’da 1 Ocak 1951 tarihinden önce meydana gelen olaylar nedeniyle sığınma talebinde bulunan kişilere mültecilik hakkı vermeyi kabul etmiştir. Türkiye, 1967 Protokolünü de onaylamış fakat coğrafi sınırlamayı sürdürmüştür (Uluslararası Af Örgütü, 2009).

22 Ekim 2014’de çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliğinden önce Türkiye’ye Avrupa ülkeleri dışından gelen, uluslararası hukuka göre mülteci niteliği taşıyan kişiler sığınmacı olarak tanımlanmaktaydı. Geçici koruma yönetmeliği ile sığınmacı kavramı kaldırılmış, yerine “şartlı mülteci”, “ikincil koruma”, “geçici koruma” kavramları getirilmiştir. Aşağıda bu kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

Şartlı mülteci:Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tâbiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasî düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişidir. Üçüncü ülkeye

yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir (YUKK, Md. 61).

İkincil koruma;Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menş e ülkesine veya ikamet ülkesine geri döndüğü takdirde ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek; işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak; uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatış ma durumlarında ayırım gözetmeyen ş iddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle menş e ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında verilen uluslararası koruma biçimidir (YUKK, Md. 63).

Geçici koruma; Kitlemel akın olaylarında acil çözümler bulmak üzere geliştirilen bir koruma biçimidir. Geçici koruma, devletlerin geri göndermeme yükümlölükleri çerçevesinde kitleler halinde ülke sınırlarına ulaş an kişilere belirli haklar sağlamayı hedefleyen pratik ve tamamlayıcı bir çözüm yoludur. Geçici korumanın üç temel unsuru, güvenli topraklara erişime izin verilmesi, geri gönderme yasağının uygulanması, temel ve acil insani ihtiyaçların karşılanmasıdır (GİGM, 2013, s. 50).

Yabancılar ve Uluslar Arası Koruma Kanununun 91. Maddesine göre geçici koruma; “ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlemel olarak veya bu kitlemel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen ve sınırlarımızı geçen yabancılardan haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemleri yapılamayan yabancılara ” uygulanır (YUKK, Md. 91).

Türkiye’deki Suriyeliler hukuki olarak geçici koruma kapsamında yer almaktadırlar. Türkiye’deki Suriyelilerin hukuki statüsü, üçüncü bölümde daha ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

1.2 Tarihsel Çerçeve ve Türkiye'ye Yönelik Göçler

Göç sorunsalına Türkiye açısından baktığımızda; Türkiye jeopolitik önemi nedeniyle yüzyıllardır doğudan batıya, güneyden kuzeye doğru göç eden insanlar için bir geçiş bölgesi olmuştur. Son zamanlarda özellikle zorunlu göçmenler için varış ülkesi haline gelmeye başlayan Türkiye, 2011 yılının Mart ayında Suriye'de başlayan iç savaş sonucu sığınma arayan milyonlarca Suriyeli savaş mağduru insan için ev sahibi ülke olmuştur.

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllardan bu zamana sınır coğrafyasının niteliğine bağlı olarak, özellikle zaruri nedenlerden dolayı göç etmek zorunda kalan sığınmacılar tarafından en çok tercih edilen ülkelerden biri olan Türkiye'ye yönelen nüfus hareketlerini dönemlere ayırarak incelemek mümkündür. Ulusal inşa olarak adlandırılan ilk döneme baktığımızda (1923-1945) Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında kalmış Osmanlı topraklarında yaşayan çoğunlukla Türk kökenli ve Müslüman olan insanlar Türkiye'ye göç etmiştir. 1945-1980 yıllarını kapsayan ikinci dönemde daha çok Bulgaristan'dan gelen göç göze çarpmaktadır. Yine bu dönemde özellikle 1955-1960 yılları arasında Yugoslavya'dan Türk kökenli göçmenler de Türkiye'ye gelmiştir. 1980 ve 1990 yılları arasında Afgan sığınmacıların gelişi ile üçüncü dönemin başladığı söylenebilir. Ayrıca 1989'da Bulgaristan'daki komünist rejimin zulmünden kaçan yaklaşık 300.000 Bulgaristan vatandaşı Pomak ve Türkler de Türkiye'ye bu dönemde sığınmıştır (İçduygu ve Sirkeci, 1999).

Türkiye; Ortadoğu'daki baskıcı rejimlerin yol açtığı siyasi bunalımlar sonucu özellikle 1980'li yılların başından bu yana; çözümü ülkelerinden kaçmakta bulan binlerce mülteci ve kaçak göçmen için bir geçiş bölgesi olmuştur. Bunun en büyük nedeni ise Türkiye'nin mülteciler konusundaki 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesini coğrafi kısıtlama ile imzalamış olmasıdır. Bu sözleşmeye göre Türkiye yalnızca Avrupa'da meydana gelen olaylar nedeniyle sığınma talebinde bulunan kişilere mültecilik hakkı vermeyi kabul etmiştir. Avrupa dışından gelenlere ise ancak üçüncü ülkeye yerleştirilme işlemleri tamamlanana kadar Türkiye'de geçici oturma izni verildiğinden, 1980'ler itibarıyla Türkiye, büyük bölümü Ortadoğu'dan gelen transit mülteci akınlarıyla karşı karşıya kalmıştır.

Türkiye ilk büyük transit göçmen akını ile 1979 İran İslam Devrimi'nden sonra karşılaşmış, 1,5 milyona yakın İranlı Batıya geçmek için Türkiye'yi transit ülke olarak kullanmış, bunların arasından tahmini olarak 100-150 bin kadarı Türkiye'de kalmaya devam etmiştir (İçduygu ve Sirkeci, 1999).

Türkiye'ye yönelik ikinci büyük transit mülteci akını, söz konusu rejim değişikliğinin hemen ardından başlayan İran-İrak savaşının sona erdiği 1988 yılında, Irak rejiminin Kürt vatandaşlarına yönelik düzenlediği saldırılar sonucu Kürt kökenli Irak vatandaşlarının Türkiye'ye sığınmasıyla başlamıştır (İGAM, 2014). Halepçe katliamından kaçan sayıları 60 binden fazla olan bu grup herhangi bir yasal koruma olmaksızın "misafir" olarak Güneydoğu Anadolu'da konaklatılmıştır (Kirişçi, 2014). Bu mültecilerin çoğu Kuzey Irakta kurulan güvenli bölgeye kendi istekleriyle geri dönmüş, yaklaşık 2500'ü İran ve Suriye'ye geçmiş, takriben 3000 kişi Batı'da mülteci olarak kabul edilmiştir (İçduygu ve Sirkeci, 1999).

Türkiye'ye Irak'tan gelen ikinci kitlesel göç; 1990-1991 yılları arasında Körfez krizi sırasında Irak ve Kuveyt'te bulunan ve bu ülkelerden ayrılmak isteyen yabancı işçilerin Türkiye'ye gelmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Geçici olarak Irak-Türkiye sınırına yakın bir kampa yerleştirilen sayıları 60. 000'i aşan yabancı uyruklu işçi ve aileleri gerekli yasal işlemleri tamamlandıktan sonra Türkiye'den ayrılmışlardır (İçduygu ve Sirkeci, 1999).

Iraktan Türkiye'ye en son kitlesel göç ise, Saddam Hüseyin'in Kürtleri ve Kuzey Irak'taki diğer azınlık gruplarını hedef alması sonucu yarım milyon insanın Türkiye ve Irak'ı ayıran son derece zorlu dağlık alandan Türkiye'ye girmesiyle gerçekleşmiştir. 1991 tarihli bu zorunlu kitlesel göç, Türk sığınma politikasında uzun süreli bir etki bırakmıştır. Kirişçi'ye göre (2014) Türkiye ilk ulusal iltica mevzuatını 1994 tarihinde ulusal güvenliğin insan haklarının çok üzerinde olduğu bir yönetmelik kapsamında benimsemiştir.

Türkiye'ye yönelik en büyük göçlerden biri de son yıllarda ortaya çıkan Suriye'den Türkiye'ye yönelik olan kitlesel zorunlu göçtür. Suriye'deki iç savaş sonucu milyonlarca Suriyeli Türkiye'ye sığınmıştır. Bu çalışmanın esas konusu yerel halkın Türkiye'deki Suriyelilere yönelik bakışı olduğu için Türkiye'deki Suriyeliler aşağıda ayrı bir bölüm olarak daha detaylı incelenecektir.

1.3 Kuramsal Çerçeve

Araştırmanın kuramsal çerçevesi çizilirken öncelikle göç teorilerine yer verilecek olup daha sonra göç gruplar arası ilişkiler bağlamında ele alınacaktır.

1.3.1 Göç Teorilerine Genel Bir Bakış

Göç kavramına ilişkin ilk teoriler on dokuzuncu yüzyılda ortaya çıkmış, yirminci yüzyıl boyunca da konuya ilişkin çeşitli teorik bakış açıları gelişmiştir (Özcan, 2016). Ancak göç olgusunun temelinde pek çok farklı nedenler olabileceğinden (ekonomik, kültürel, sosyal, ailevi, siyasi) günümüzde genel geçer bir göç teorisinin var olduğunu söylemek olanaklı değildir (Gezgin, 1991). Aşağıda göçün yapısı ve içeriği, göçmen analizinde kullanılabilecek bazı göç teorilerine yer verilmiştir. Çağlayan'ın (2006) da belirttiği gibi bu kuram ve modellerden hiç biri diğerinden daha üstün değildir. Ayrıca bu kuram ve modellerin hiçbirisinin dünyada yaşanan tüm göçleri anlama ve açıklama iddiası yoktur.

1.3.1.1 Ravenstein'in Göç Kanunları

Ravenstein 'in 1885'te yayımlanan Göç Kanunları (The Laws of Migration) göç ile ilgili ilk bilimsel çalışmadır. Ravenstein çalışmasını, 1871 ve 1881 yılı İngiliz nüfus sayımı istatistiklerinin verileri üzerine kurmuş ve bu verilerden hareketle yedi göç kanunu belirlemiştir. Bu maddeler kısaca şu şekildedir;

- Göç ve mesafe: Göçmenlerin büyük çoğunluğu sadece kısa mesafedeki yerlere göç eder. Ortaya çıkan göç dalgalarının yönü, göçmenleri içine çeken büyük sanayi ve ticaret merkezlerine doğrudur.
- Göç ve basamakları: Sanayi ve ticaretin gelişmesine bağlı olarak göçler kırdan kente doğru yoğunlaşmış ve kırsal bölgelerde seyrelme meydana gelmiştir. Fakat bu

seyremlerde uzak bölgelerden gelen göçmenlerle doldurulmaktadır. Her bir basamak kente yakınlaştıkça göç ülkenin her yerinde hissedilecektir.

- Yayılma ve emme süreci: Göçmenlerin kentlerde gelişen ekonomik ve ticari faaliyetlerden pay almak istemeleri yayılma sürecini, kentlerin gelişmekte olan endüstrisinin ihtiyacı olan iş gücünün göçmenler tarafından karşılanması ise emme sürecini desteklemektedir.
- Göç zincirleri: Göç alan yerleşim yerleri aynı zaman da göç de vermektedir. Böylece zincirleme bir göçten söz edilebilir.
- Doğrudan göç: Uzun mesafeli göçlerde göçmenler doğrudan ticaret ve sanayinin geliştiği büyük kentlere yöneleceklerdir.
- Kır kent yerleşimcileri farkı: Kentte yerleşik olanlar kırdakilere göre daha az göçme eğilimindedir.
- Kadın erkek farkı: Kadınlar erkeklere oranla daha fazla göç etme eğilimindedirler (Yalçın, 2004).

Ravenstein'in göç kanunları, yazıldığı dönemin koşulları ile bilgiler vermekte olduğu için günümüzdeki çok etmenli ve kompleks göç olgusunu açıklama noktasında eksik ve yetersiz kalmaktadır. Fakat Ravenstein'in ortaya koyduğu kanunlar daha sonraki göç çalışmalarına zemin hazırlamıştır (Çağlayan, 2006).

1.3.1.2 İtme Çekme Teorisi

İtme çekme kavramları Lee'nin 1966 tarihli Bir Göç Teorisi (A Theory of Migration) isimli çalışmasında ilk kez teorik olarak formüle edilmiştir (Özcan, 2016). Lee kuramında göçmenden daha çok göçe odaklanmış olmakla birlikte göçmenin de göz ardı edilmemesi gerektiğini de belirtmiştir (Çağlayan, 2006). Lee göç kararında ve göç sürecinde etkili olan faktörleri; çıkış yerine ilişkin faktörler, varış yerine ilişkin faktörler, araya giren engeller, bireysel faktörler olmak üzere dört başlık altında toplamıştır (Lee, 1969; akt. Özcan, 2016).

İtme çekme kuramına göre, hem yaşanan yerde hem de göç edilecek yerde itici ve çekici faktörler vardır. Olumlu faktörler göçe yönelik çekmeyi, olumsuz faktörler ise itmeyi temsil etmektedir (Çağlayan, 2006).

1.3.1.3 Petersen'in Beş Göç Tipi

Petersen (1958) bireyleri göç kararı almaya yönelten sebeplerin sadece itme-çekme faktörlerinden kaynaklanmadığını aynı zamanda bireysel ve sınıfsal farklılıklar gibi sosyal faktörlerin de göç etme kararında etkili olduğunu ileri sürmüştür (Özcan, 2016). Söz konusu bu farklılıkları da içine alan beş tür göç türünden bahsetmiştir:

İlkel (primitive) göçler: Doğal çevre şartlarının yarattığı baskı sonucu ortaya çıkan göçlerdir. Kuraklık ve kötü hava koşullarına bağlı olarak yaşanan göçler bu tip göç türüne örnek gösterilebilir.

Zorunlu göçler: Sosyal bir zorlama sonucu meydana gelen göçlerdir ve bireyler ya da toplumlar ellerindeki karar mekanizmasını kullanacak şansa sahip değildir.

Yönlendirilen göçler: Sosyal bir baskıya rağmen bireyler ya da toplumlar göç edip etmemeyi tercih edebilme güçlerini kendi ellerinde bulundurlar.

Serbest göçler: Bu göç tipinin diğer göç tiplerinden farkı göçe karar verme aşamasında bireyin kendisinin dışında başka bir temel belirleyenin (zorlayıcı durum, itici güç gibi) olmamasıdır. Serbest göçte göçmen göç kararını kendi vermektedir.

Kitlesele göçler: Teknolojik gelişmelerle birlikte artan ulaşım olanaklarına bağlı olarak göçün kolektif bir olgu haline geldiği göç türüdür (Petersen, 1958; akt. Çağlayan, 2006).

1.3.1.4 Kesişen Fırsatlar Teorisi

1940 yılında Stouffer göç olgusunu matematiksel olarak açıklamaya çalışan yeni bir teorik yaklaşım ortaya koymuştur (Özcan, 2016). Stouffer'in kesişen fırsatlar (intervening opportunities) teorisine göre göç olgusunda en önemli nokta göç edilecek mesafedir. Stouffer herhangi iki merkeze yönelecek olan göçte, çekme faktörlerinin (göç edilen yerdeki imkânlar ve bu imkânların miktarı) önemli olduğunu, fakat bu faktörlerin önemini belirleyen temel unsurun mesafe olduğunu ve söz konusu bu mesafenin kısa olmasının

kişileri göçe cesaretlendirerek göçü olumlu anlamda etkilediğini iddia etmektedir (Jansen, 1970; akt. Çağlayan, 2006).

1.3.1.5 Merkez - Çevre Teorisi

Merkez-Çevre teorisi 1970'li yıllarda Wallerstein, Amin, Galtung, Castle ve Kosack tarafından ortaya atılmıştır. (Güllüpnar, 2012). Bağımlılık okulu ve Dünya sistemleri teorisi olarak da adlandırılmaktadır (Çağlayan, 2006). Teoriye göre dünya merkez (center) ve çevre (periphery) olarak ikiye ayrılmıştır. Göçün yönü gelişmemiş ve az gelişmiş ülkelerden (çevre), gelişmiş kapitalist ülkelere doğru olmakla birlikte, ekonomik temelde merkez ve çevre ülkeler birbirlerine bağımlıdır (Yalçın, 2004). Bağımlılık merkez ülkelerin hammadde ve ucuz işgücü konusunda çevre ülkelere, çevre ülkelerin de ekonomik refah düzeylerini yükseltmek için merkez ülkelere ihtiyaç duymaları sonucu ortaya çıkmaktadır (Özcan, 2016). Söz konusu teori, uluslararası göçü, güçlü kapitalist ekonomilerin güçsüz ekonomilere nüfuz ederek bir dünya sistemi oluşturmasının bir sonucu olarak değerlendirmektedir (Güllüpnar, 2012).

1.3.1.6 Göç Sistemleri Teorisi

Göç sistemleri kuramına göre iki ya da daha fazla ülke karşılıklı olarak göçmen değişimiyle bir göç sistemi oluştururlar. Göç hareketi, göçü önceleyen bir ilişkiler temeline dayanmaktadır. Söz konusu ilişkiler yakın iki ülke arasında kurulabileceği gibi, birbirlerine uzak ülke ve bölgeler arasında da gerçekleşebilir. Genellikle bu ülkeler arasında göç ilişkisinden önce de bir ilişki mevcuttur. Bu ilişkilerin temelleri sömürgecilik dönemlerine, ekonomik ilişkilere ve politik nüfuza dayanabilir (Çağlayan, 2006).

1.3.1.7 İlişkiler Ağı (Network) Teorisi

Göçmen ilişkiler ağı, “geldikleri ülke ile yeni yerleştikleri ülkelerde eski göçmenler, yeni göçmenler ve göçmen olmayan kişiler arasında ortak köken, soydaşlık, dostluk bağlarından oluşan kişiler arası bağlantılardır (Abadan-Unat, 2002). Söz konusu bu ağlar sayesinde öncü göçmenler göç tecrübelerini eski memleketlerinde göç sürecine katılmak isteyen yeni kişilere aktarır. Zamanla ağlar kendini üretmeye devam eder ve kurumsallaşır. Bu ağlar göçün maliyet ve risklerini azatmış olduğu gibi ayrıca göçmenlerin gidebilecekleri ülkelerin ve çalışabilecekleri alanların sayısını da artmış olur (Adıgüzel, 2016). Göçmen ağlarının faydalarının yanı sıra, göçmenlerin erişimlerini sadece aynı etnik tabanlı kaynaklarla sınırlamasına ve göçmenlerin istismar edilmesine neden olması gibi sakıncaları da vardır (Bartramvd, 2014). İlişkiler ağı teorisi göçü başlatan değişkenlerden ziyade, göçün zaman ve mekânda devam etmesini sağlayan değişkenlere vurgu yapmaktadır (Masseyvd, 1993; akt. Özcan, 2016). Ayrıca bu teorinin diğer göç teorilerinden farkı, göçü göçmen ve göçmenlik üzerinden anlamaya ve analiz etmeye fırsat vermesidir (Çağlayan, 2006).

1.3.2. Göç ve Gruplar Arası İlişkiler

Göç içinde bulunduğumuz çağın en önemli olgularından biridir. İnsanlık bu yüzyılda daha önce hiç olmadığı kadar hareketlidir. Bu hareketlilik ise büyük oranda zorunluluklardan kaynaklanmaktadır. Özellikle sığınmacılık söz konusu olduğunda, bu hareketliliğin öteki tarafı da büyük önem taşımaktadır. Bir yanda sığınma arayanlar, diğer yanda ise sığınmacıları kabul eden yerleşikler bulunmaktadır. Buz (2004) bu durumu “zorunlu çıkış, zorlu kabul” olarak kavramsallaştırmaktadır. Zorlu kabule rağmen insanlık yerinden edilmeye veya göçe zorlanmaktadır.

Birleşmiş Milletler 2015 yılında dünyada yaklaşık 244 milyon kişinin uluslararası göçmen olduğunu ve bu sayının 20 milyondan fazlasının mülteci olduğunu açıklamıştır. Dünyadaki göçmen sayısı son 15 yılda % 41 artmıştır ve bu oran önümüzdeki yıllarda da artmaya devam edecek gibi görünmektedir (BM, 2015) Dünyadaki artan göçmen sayısına paralel

olarak modern toplumların karşılaştığı sorunlar da göç, kültürel farklılıklar ve gruplar arası ilişkiler gibi konular etrafında şekillenmektedir. Çünkü göç eden grupların yerleşik grupla etkileşime girmesiyle birlikte gruplar arası davranışlar önem kazanmaktadır.

Gruplar arası davranışlar, genel olarak iki veya daha fazla ayrı sosyal grubun bir ya da daha çok temsilcisi arasındaki etkileşim olarak tanımlanabilir. Fakat söz konusu etkileşimler yüz yüze olmak zorunda değildir. Bu yüzden insanların kendilerini ve diğerlerini ayrı sosyal grupların üyeleri olarak görmelerini sağlayan herhangi bir algı, bilgi ya da davranışta gruplar arası davranış olarak nitelendirilebilir (Hogg ve Vaughan, 1995, akt. Kirelvd, 2013). Sosyal algı ise kişilerin, toplumsal dünyaya ilişkin bilgileri anımsama, kullanma ve analiz etme şeklidir. Her birey olayları, nesnelere, durumları, var olduğu toplumsal ve kültürel ortamına, kişisel gereksinimlerine, beklentilerine ve değer yargılarına göre farklı biçimde algılar (Kayaoğlu vd., 2011). Genel olarak yaşam içinde algıların, davranışların ve yönelimlerin özünü oluşturan bu faktörler gruplar arası ilişki ve etkileşim biçimini de büyük oranda etkiler (İnceoğlu, 2010).

Gruplar arası davranışta potansiyel iki tür etkileşimden söz etmek mümkündür. Birincisi dayanışma ve işbirliği içeren olumlu etkileşimler, ikincisi ise anti sosyal ve şiddet içeren olumsuz etkileşimlerdir. Fakat gruplar arası ilişkiler gerçek hayatta çoğunlukla şiddet içerdiğinden gruplar arası ilişkilere dair çalışmalar da daha çok gruplar arası çatışmalara odaklanmıştır (Kirelvd, 2013). Bu yüzden çalışmanın kuramsal çerçevesi oluşturulurken öncelikle gruplar arası çatışmaların zeminini hazırlayan önyargı ve kalıp yargı kavramlarına açıklık getirilecek daha sonra da gruplar arası ilişkileri özellikle de gruplar arası çatışmaları farklı biçimlerde ele alan kuramlara yer verilecektir. Ayrıca göç ve gruplar arası ilişkiler bağlamında yerel hakların göçmenlere yönelik tutumlarını inceleyen araştırmalardan da söz edilecektir.

1.3.2.1 Önyargı ve Kalıp Yargılar

Baron ve Breyne (2000) önyargıyı; “bir sosyal grup üyesi için, sadece o grup üyesi olması nedeniyle geliştirilen (genellikle olumsuz) tutum” olarak tanımlamışlardır (akt. Kirelvd, 2013, s.53) Kalıp yargılar ise bir kişi, grup, ulus ve/veya kültür hakkındaki çoğu zaman

yanlış, aşırı basitleştirilmiş ve genelleştirilmiş olan izlenim ve düşüncelerdir (Göregenli, 2012). Örneğin, bütün mültecilerin suça eğilimli insanlar olduğunu düşünmemize neden bu gruplarla ilgili kalıp yargılardır.

Kalıp düşünce ve önyargıların oluşmasında, bireysel, ekonomik, toplumsal ve politik faktörler kadar kültürel farklılıkların da önemli bir yeri vardır. Bir grup ya da topluluğun paylaştığı ortak deneyimler olan ve bu deneyimlerin onların dünyayı algılama biçimlerini anlatan kültür, her bireyin algı durumunu, davranışlarını ve hareketlerini etkiler. Karşılaştığımız ve etkileşime girdiğimiz insanların davranışlarını, onların kültürel norm ve değerlerine göre değil de kendi kültürümüzün kurallarına göre değerlendirdiğimizde o birey ya da üyesi olduğu grup hakkında yanlış düşüncelere varabilir olumsuz düşünce ve tutumlar geliştirebiliriz. Bu durum, taraflar arasındaki ilişkilerin olumsuz yönde gelişmesine ve gerginliğe neden olabilir (Coşgun, 2004).

Bir grup ya da diğer bireylere ilişkin olumsuz değer yargıları ya da inançları olarak tarif edilen önyargılar, gündelik hayatımızda ve ilişkilerimizde olduğu gibi sosyo-politik dinamiklerde de sık sık karşımıza çıkan ve çeşitli ayrımcılıklara neden olabilen tutumlardır (Paker,2012).

Hem sosyal algımızı hem de davranışlarımızı etkileyen tutumlar; bireylerin diğer bireylere, nesnelere, olaylara karşı geliştirdikleri duygu, düşünce, davranış şekilleri olarak tanımlanabilir (Kayaoğlu vd, 2011). Bireyler içinde yaşadıkları toplumun ideolojik yapısına göre tutumlar geliştirebildikleri gibi kendi konumlarından hareketle de dış çevresindeki olaylarla, olgularla ilgili üstlenmesi gereken rol ve işlevleri belirleyebilirler. İneoğlu (2010) bu durumu “ırkçılık karşıtı eylemler yapan, her fırsatta eşitlik, kardeşlik gibi kavramların savunusunu yapan biri; gerçek yaşamda karşılaştığı farklı etnik kimliklere sahip insanları dışlamamaya özen gösterir” şeklinde örneklendirmiştir.

Ayrımcılık ise Whitley ve Kite (2006) tarafından “bir toplumsal gruba öncelikli olarak o gruba üyeliği nedeniyle diğer insanlardan farklı davranmak” biçiminde tanımlanmıştır. Dolayısıyla ayrımcı davranışlara maruz kalan kişiler, bireysel özellikleri ile değil ait oldukları grubun özellikleri nedeniyle bu tür olumsuz bir davranışın hedefi olmaktadır.

Bir insan grubu (örneğin Türkler, Kürtler, Almanlar, Kayserililer, Mülteciler vb.) bir sıfatla (örneğin ilkel, vahşi, iğrenç, pis, aptal, kurnaz, zeki, akıllı vb.) tanımlanır. Bu, aşırı

genellemeye dayanan, temelsiz bir kalıp yargıdır. Bu kalıp yargıya, duruma göre olumsuz (korku, kaygı, iğrenti, hoşlanmama, antipati, nefret vb.) duygular eşlik edebilir (Paker, 2012). Örneğin "Mülteciler suça eğilimli insanlardır ve onlardan korkarım" gibi önyargılarımız olabilir. Örnekten devam edersek, mülteciler suça eğilimli insanlarsa ve onlardan korkuyor ve onları sevmiyorsam, bir insana sırf mülteci olduğu için çeşitli derecelerde ayrımcılık uygulayabilirim. Örneğin, mültecilerle arkadaş/sevgili/eş/komşu olmak istemem, mültecileri işe almam, onları aşağılarım, uzak durmalarını isterim, kendimle eşit görmem, hakları olduğunu düşünmem, vb. Tehdit algısının iyice yükseldiği durumlarda ise bu ayrımcılık mültecilere, sırf mülteci oldukları için şiddet içeren davranışlar sergilemeye kadar gidebilir* (Paker, 2006, akt. Paker, 2012).

1.3.2.2 Gerçekçi Çatışma Kuramı

Gerçekçi çatışma kuramına göre önyargı ve ayrımcılığın esas nedenlerinden biri, kısıtlı kaynakları elde etmek için girişilen mücadeledir. Grup arası ilişkilerin kalitesi, gerçek bir çıkar çatışmasının bulunup bulunmamasına bağlıdır. Kısıtlı kaynaklara sahip olma yönündeki rekabet ne kadar büyükse, önyargılara bağlı olarak ortaya çıkan ayrımcılık ve düşmanlık da o kadar büyük olacaktır. İki grup arasında işbirliği olduğu durumlarda ise gruplar arası algı ve davranışlar olumlu olacaktır (Şerif, 1966).

Şerif'in (1961) 'hırsızlar mağarası' adıyla tanınan çalışmaları, ortak projeler yönünde işbirliğinin, gruplar arası ilişkilerin iyileşmesini sağladığını ortaya koymuştur. Başarılması için ortak çaba gerektiren hedefler söz konusu olduğunda, bireylerin işbirliği yapacağı ve bir grup oluşturacağı öngörülmektedir. Diğer taraftan, sadece bir kişinin, diğerinin aleyhine olacak şekilde ulaşabileceği hedeflerin olduğu durumlarda bu hedefe ulaşmak için bireyler arasında rekabet yaşanacak ve bu da grup oluşumunu engelleyecek ya da var olan grubun krize girmesine yol açacaktır. Gruplar arası düzeyde ise, grupların birbirlerinin aleyhine ulaşabilecekleri hedefler, kendi grubunu kayırma, karşıt grubu kötüleme, düşmanlık gibi nedenlere yol açacaktır. Eğer iki grubun ortaklaşa çabasıyla ulaşabilecekleri hedefi olursa, gruplar arası ilişkilerde çatışma azalacak ve uyum teşvik edilmiş olacaktır (Kırel vd, 2013).

* Paker çalışmasında örneği Kürtler üzerinden vermiştir. Bu çalışmada örnek, mülteciler olarak değiştirilmiştir.

1.3.2.3 Sosyal Kimlik Kuramı

Sosyal grup dinamikleri üzerinden önyargı konusuna baktığımızda, en önemli katkıyı Tajfel ve Turner (1979, 1986) tarafından geliştirilen Sosyal Kimlik Kuramı çerçevesinde gerçekleştirilmiş araştırmaların yapmış olduğu görülür. Sosyal kimlik kuramı, grup üyeliğini, grup süreçlerini ve gruplar arası ilişkileri ele alan bir sosyal psikoloji kuramıdır. Sosyal Kimlik Kuramının temel kavramları, sosyal kimlik, sosyal sınıflandırma, sosyal karşılaştırma ve iç grup kayırmacılığıdır (Demirtaş, 2003).

Bireyler kendilerini bir grubun parçası olarak gördüklerinde, grubun değer ve normlarını benimsediklerinde sosyal kimliklerini oluşturur. Sosyal kimlik bireylerin bir gruba bağlılığına dayanır (Çakal,2012). Özellikle toplulukçu kültürlerde yaşayan bireylerin kimlik tanımlamalarının önemli bir kısmını gruplarla olan ilişkileri belirler. Sosyal kimlik kuramı, insanların kendilerini ve başkalarını çeşitli gruplara ait olarak algılama eğilimine olduğunu savunur (Kağıtçıbaşı, 2016). Sosyal sınıflandırma işte tam bu noktada insanların kendilerini birer birey değil de bir toplumsal grubun üyesi olarak algıladıklarında ortaya çıkar. Tajfel ve Forgas'a (1981, akt. Demirtaş, 2003) göre sosyal sınıflandırma, nesnelere ya da insanları belirli bir takım ortak niteliklerini temel alarak gruplara ya da sınıflara ayırma sürecidir. Cinsiyet, ırk, etnik özellikler, yaş, din, milliyet vb. sosyal sınıflandırmanın temelleridir. İnsanları kategorilere ayırmanın en yaygın yolu, dünyayı bizden olanlar ve olmayanlar şeklinde algılamaktır.

Bizden olanlar, yani kendimizi özdeşleştirdiğimiz bizim de üyesi olduğumuz gruplar iç gruplardır. Bizden olmayan, üyesi olmadığımız gruplara da dış grup adı verilir. Dünyayı iki gruba ayrılmış şekilde algılamanın doğurduğu önemli bir sonuç vardır ki o da iç grubu kayırmadır (Kağıtçıbaşı, 2016).

Sosyal kimlik kuramına göre, birey kendi grubu ile diğer gruplar arasında karşılaştırma yaparak olumlu ve olumsuz sosyal kimlik edinir. İnsanlar, olumlu bir sosyal kimlik edinmek ve benlik değerlerini yükseltmek için yaptıkları sosyal karşılaştırma sonucu kendi gruplarını kayırarak algılama ve diğer grubu da küçümseme (azımsama) yönünde bir yanlılık gösterirler (Arkonaç, 2001, akt Güler, 2013). Kuramda iç grup kayırmacılığı olarak kavramsallaştırılan bu yanlılık, insanların kendi grubundan olmayanlara karşı nasıl

önyargılı davranabilecekleri ve milliyetçilik, ırkçılık ve etnik ayrımcılığın nasıl oluşabileceği konusunda bizlere fikir verebilir (Kağıtçıbaşı, 2016).

Sosyal psikoloji alanında yapılmış araştırmalara dayanarak, gruplar arası ilişkilerdeki önyargı ve ayrımcılığa neden olan iç-dış grup ayrımının belirli koşullara sahip gruplar arası temas ile yumuşatılabileceği ileri sürülmüştür.

1.3.2.4 Sosyal Temas Hipotezi

Nature of Prejudice başlıklı eserinde Allport (1954) farklı gruplar arasındaki temasın ortak amaçlar doğrultusunda ortak stereotipleri azaltacağını ve böylece anlayışı, uyumu ve barışçıl ilişkileri güçlendireceğini ileri sürmüştür. Kurama göre, temas gruplar arası benzerlikleri ortaya çıkarır, yenilerini oluşturma imkânı sunar ayrıca çatışma ve şiddeti büyüten farklılık ve şüpheciliği ortadan kaldırır.

Pettigrew (2011) ise gruplar arası temasın uyumun yakalanması için gerekli ancak yeterli olmadığını, her temasın önyargıyı azaltmadığını ve temasın önyargıyı azaltabilmesi için ortamdaki diğer etmenlerin kontrol edilmesi gerektiğini savunmuştur (Güler, 2013).

Bununla birlikte, Quillian (1995) bağlantının tek başına gruplar arası tutumlar için belirleyici olamayacağını, gruplar arası temas ve çatışma potansiyeli arasında aracı bir hayati değişken olarak ekonominin de yer aldığını ileri sürmüştür.

1.3.2.5 Gruplar Arası Tehdit Teorisi

Gruplar arası tehdit teorisinin ilk versiyonu olan bütünleşik tehdit teorisi; ekonomik tehdit, sembolik tehdit, olumsuz stereotipler ve grup arası kaygı olmak üzere dört tür tehdit içeriyordu. Ancak daha sonra bu tehditler gerçekçi ve sembolik tehditler olmak üzere iki türe indirildi. Daha önce ayrı birer tehdit türü kabul edilen olumsuz stereotipler, artık iç grup üzerinde olumsuz bir etkisi olabilecek dış grup özelliklerini içeren bir tehdit nedeni olarak görülmektedir (saldırganlık, aldatma, ahlaksızlık gibi). Gerçekte, olumsuz

stereotipilerin hem gerçekçi hem de sembolik tehditlerin önemli bir belirleyicisi olduğu görülmüştür (Stephan vd, 2002, akt. Stephan vd, 2009). Gruplar arası etkileşimlerin olumsuz sonuçlarının tahminini içeren gruplar arası kaygı da daha önce ayrı bir tehdit türü olarak kabul edilirken teorinin revize edilmesiyle birlikte dış grup üyeleriyle etkileşime dair korkuları merkeze alan bir tehdit alttürü olarak görülmektedir. Bu korkular aşağıda yer alan bazı farklı kaynaklardan türemektedir:

- Dış grubun iç grubu sömüreceğine dair kaygılar,
- Dış grubun iç gruba önyargılı bir biçimde yaklaşacağına dair kaygılar
- Dış grubun iç grubun değerlerine meydan okuyacağına dair kaygılar (Stephan vd, 1985, akt. Stephan vd, 2009).

Revize edilen teoride, gruplar arası tehdit teorisi, algılanan tehdidin iki boyutu olan gerçekçi ve sembolik tehdit arasında ayırım yapmaktadır. Gerçekçi grup tehditleri; grubun gücüne, kaynaklarına ve genel refahına dönük tehditlerdir. Sembolik grup tehditleri ise grubun dinine, değerlerine, inanç sistemine, ideolojisine, felsefesine, ahlak anlayışına ve dünya görüşüne dönük tehditlerdir. İç grup üyeleri; dış grup üyeleri tarafından yüksek seviyelerde tehditler algıladıklarında tehdidin kaynağını ortadan kaldırmaya yönelik kolayca harekete geçebilirler (Stephan vd., 2009).

Söz konusu tehdit algısının bir grubun eylemleri, inançları veya özellikleri bir başka grubun amacına veya iyilik haline meydan okuduğunda ortaya çıktığı iddia edilmektedir. Bir grup amaçlarını başarmak veya bir grup olarak statüsünü sürdürmek için başka bir grubun kaynaklarını kullanma ihtiyacı duyuyorsa, kaynakların sahibi olan grup kendisini tehdit altında hissedebilir. Bu kaynaklar para veya malzeme gibi somut olabileceği gibi statü, güç veya bilgi gibi soyut da olabilir. Kaynaklar kıt olduğunda kendini kaynak yetersizliğinden dolayı tehdit altında hisseden grup amaçlarını gerçekleştirmek için kaynaklar konusunda rekabet etmeye güdülenmiş bir hale gelebilir (Riekvd, 2006). Bu rekabet; kaynakları kullanan gruptakilere karşı olumsuz tutumları teşvik edebilir (Aberson ve Gaffney, 2008).

Gruplar arası tehdiide grup çatışmasının tarihi ve grup büyüklüğü neden olabilir. Gruplar arası tehditleri algılamaya daha yatkın olan gruplar, grupların uzun bir çatışma geçmişi olduğuna inananlar ve dış gruba göre görece küçük olanlardır. Genel olarak, grup gücü, daha önceki çatışmalar ve görelî grup büyüklüğü konularının sembolik tehditlere göre

gerçekçi tehditleri daha çok açığa çıkaracağını bekleyebiliriz. Ayrıca, tarihsel olarak yaratılmış kültürel değer farklılıklarının tehdit algılarını öngöreceği söylenebilir. Gruplar, dış grubun kültürel değerlerinin ve özelliklerinin farklı olduğuna inandıklarında, birbirlerini tehdit edici bulma eğiliminde olacaktır (Stephan vd, 2009).

Değer farklılıklarının gerçekçi değil ama sembolik tehditleri daha iyi öngörebileceği ileri sürülebilir. Diğer yandan, gruplar arasındaki önceki ilişkiler tehdit oluşturmakla beraber, şunu da hatırlamak gerekir ki, farklı sosyal grup türleri farklı tehditler taşıyacaktır. Örneğin, ekonomik olarak rakip dış gruplar, potansiyel kaynak kayıplarıyla ilişkili olarak gerçekçi tehditler arz edebilirler. Hastalık taşıyan dış gruplar, bulaşıcılık korkusu itibariyle, gerçekçi tehdit arz edebilir. Sosyal olarak sapkın sayılan kimi gruplar kolaylıkla sembolik tehditler ortaya koyabilir (Stephan vd, 2009).

Gruplar arası tehdit teorisine göre algılanan tehditler gerçekçi olsun ya da olmasın bir takım sonuçlar doğurabilir. Gruplar arası tehditler çatışmaya katkı verir, zira davranışları, algıları ve duyguları etkiler. Tehdidin olumlanması; korku, intikam, öfke, gücenme, hüsrana ve güvensizlik gibi güçlü olumsuz duyguları tahrik edebilir. Ayrıca, tehdit algıları dış grubun üyelerine karşı duygusal empatiyi azaltır. Diğer gruba karşı hissedilen empati yoksunluğu ile birleşen tüm bu olumsuz duygular ilişkileri bir bakıma kopma noktasına getirebilir. Gruplar iletişim kurmadığında veya yanlış iletişim ortaya çıktığında yıkıcı sonuçlar oluşabilir (Stephan vd, 2009).

1.3.2.6 Göç ve Gruplar Arası İlişkiler Alanında Yapılmış Çalışmalar

Yerel halkların göçmenlere yönelik düşüncelerini, algılarını ve tutumlarını etkileyen birçok faktör vardır. Ekonomik ve kültürel tehdit algıları, güvenlik endişeleri, terör korkusu, siyasi tercihler ve göçmenlerin medyadaki sunuluş şekilleri bunlardan bazılarıdır.

Göçmenlere yönelik tutumları realistik ve sembolik tehdit algısı açısından ele alan Stephan ve arkadaşları bu konuda çeşitli araştırmalar yapmıştır. Bunlardan bir tanesi Gruplar Arası Tehdit Teorisini, İsrail'e Etiyopyalı ve Rus göçü, İspanya'ya Faslı göçü bağlamında inceleyen araştırmadır. Söz konusu çalışmanın sonuçlarına göre; sembolik (kültürel) tehdit algısı İsrail'deki Etiyopyalılara karşı önyargının önemli bir belirleyicisidir. Fakat İspanya

örneğinde sembolik tehdide dair böyle bir bulguya ulaşılmamıştır. Bunun nedenini Stephan ve arkadaşları İspanya'daki Faslıların açıkça baskı altındaki bir grup olmasıyla ve ülkenin kalıcı sakinleri olarak görülmemeleriyle açıklamaktadır. İsrail'deki Etiyopyalılar ve Ruslar arasındaki farkı ise araştırmacılar, Etiyopyalıların daha uzak bir kültürü temsil etmeleriyle açıklamaktadır. Buna karşın, Ruslar İsrail ile daha çok benzer özellikler taşımaktadır. Diğer yandan, Stephan ve arkadaşları realistik (ekonomik) tehdidin İsrail'de değil ama İspanya'da Faslılara karşı önyargının belirleyicisi olduğunu bulmuşlardır. Buna göre, İsrail zaten öteden beri göç alan bir ülkedir ve söz konusu gruplarla gruplar arası çatışma mazisi bulunmamaktadır. Fakat Faslılar ve İspanyollar arasında gruplar arası çatışmaya dair uzun bir mazi bulunmaktadır (Stephan vd, 1998).

Stephan ve arkadaşlarının Amerika'daki Asyalı, Kübalı ve Meksikalı göçmenlere yönelik tehdit algılarını inceledikleri araştırmada ise, bütünleşik tehdit algısının bütün boyutlarının(ekonomik tehdit, sembolik tehdit, olumsuz stereotipiler ve gruplar arası kaygı) göçmenlere yönelik önyargının belirleyicisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Stephan vd, 1997, akt. Stephan, 1998).

Sides ve Citrin (2007) Avrupa'da göçmenlere karşı tutumun ekonomik olmaktan çok sembolik (kimlik) olduğu ve genellikle göçmen grubun niceliğiyle ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sides ve Citrin'in araştırmasında (2007) örneğin şöyle bir ifadeye yer verilmiştir: Herkes aynı gelenek ve görenekleri paylaşıyorsa, bu ülke için iyidir. Araştırmaya katılanlara bu ifadeyi onaylayıp onaylamadıkları sorulmuştur. %51 onaylamış, %26 onaylamamış ve geri kalanı kararsız kalmıştır. Söz konusu bu kültürel birlik tercihi Avrupa'da göçmenlik karşıtlığında sembolik tutumun baskın olduğu ve yurttaşlığın etnisite temelinde tanımlandığı şeklinde yorumlanmıştır.

Demker'in İsveç'te yaptığı araştırma da (2007) göçmenlere karşı zenofobinin (*yabancı düşmanlığı*) ne kadar hükümferma olduğunu ortaya koymuştur. Demker'in yaptığı araştırmada İsveçlilerin yarısının göçmen kabulüne karşı olduğunu ortaya koymuştur ama daha önemlisi, göçmenlerin niteliğine dair olan bulgudur. Hıristiyanlığın farklı mezheplerinden birine mensup olan göçmenlerle Müslüman göçmenlere karşı tutumlar karşılaştırıldığında ikinci grubun aleyhine anlamlı bir fark oluşmuştur.

Gonzales ve arkadaşlarının Hollanda'da Müslümanlara dönük tutumlara dair yaptıkları araştırma (2008) ise gruplar arası temasın Müslümanlara yönelik olumsuz önyargıları

azalttığını ortaya koymuştur. Buna göre daha çok, çok kültürlü bir bakış açısı ve tecrübesine sahip olanlarda sembolik tehdit ve olumsuz önyargılar daha az oluşmaktadır.

Mclaren (2003) Avrupa'da gruplar arası temasın tehdit algılarını azaltarak göçmenlere yönelik düşmanlığı da azalttığını fakat gruplar arası temasın daha önce Amerika'da yapılan çalışmalarla benzerlik göstermediğini bunun nedenin ise temasın niteliği ile ilgili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Qillian (1995), algılanan tehditlerin oluşmasında ekonomik koşulların ve azınlık grupların baskın gruplara olan oranının etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ekonomik koşullarla algılanan tehdit arasındaki ilişkiye örnek olarak Tienhaara (1974, akt. Quillian, 1995). Kanadalıların göçe karşı muhalefetinin ekonomik regresyon dönemlerinde büyüdüğünü ortaya koymuştur. Hâkim grup üyeleri kendi ekonomik avantajlarının riske girdiğini düşündüğünde ekonomik avantajlarını baskı altındaki gruplara kaptıracaklarından korkarlar; ekonomik koşulları geliştiğinde tehdit hissiyatı da azalır.

Almanya'da göçmenlere karşı tutumlara dair başka bir araştırma ise (Semyonov vd, 2004, akt. Stephan vd, 2009) aşağıdaki dört değişken üzerinde durmuştur:

- 1) Almanya'daki göçmenlerin gerçek oranı,
- 2) Katılımcıların göçmenlerin oranına dair algıları,
- 3) Katılımcıların göçmenler tarafından yöneltilen tehditlere dair algısı ve
- 4) Katılımcıların göçmenlere dönük dışlayıcı tutumları.

Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların buldukları yerdeki gerçek göçmen oranı, göçmenlere karşı dışlayıcı tutumları öngörememektedir. Bunun yerine, göçmenlere dair algılanan oran, hem algılanan tehditleri hem de dışlayıcı tutumları öngörebilmektedir.

Saggar ve Drea'nın (2001) göçmenlere karşı tutumları ölçen araştırmaları değerlendirdiği çalışmanın bulgularına göre, İngiltere'de göçmenlere karşı olumsuz ve toleranssız bir tutum söz konusudur. Öne çıkan ifadeler ise şunlardır:

- İngiltere'de çok fazla var
- Çok fazla yardım alıyorlar
- Göç kontrolden çıkmış durumda

Yerleşiklerin göçmenlere yönelik tutumlarında belirleyici olan unsurlardan biri de göçmenlerin varlığının yasal/meşru olup olmamasıdır. Murray ve Marx'ın (2013) ABD'de yaptıkları araştırma göstermektedir ki, yerleşiklerin yasal olmayan sığınmacılara karşı tutumları çok daha fazla kaygı ve tehdit duygusundan beslenmektedir. Yine 2013 yılında yapılan başka bir araştırmaya göre, insanlar dış göçten endişe duysa da daha çok yasadışı ve düzensiz göçten endişe etmektedirler. Örneğin Portekiz ve İtalya gibi ülkelerde yasal dış göçten endişe edenlerin oranı %30'u bulmazken, aynı ülkelerde kontrolsüz göçten endişe duyanların oranı %90'lara ulaşmaktadır. Aynı kaygı AB ortalamasında %71 düzeyindedir (Demir, 2015). Bu konudaki diğer bir sorun da medyanın sığınmacı veya mültecileri yasadışı göçmen olarak göstermesidir. Örneğin İskoçya'da yerel halkın sığınmacılara yönelik tutumlarını araştıran bir çalışma, İskoç halkın sığınmacılara yönelik artan negatif tutumlarında medya tarafından yanlış bilgilendirilmenin ve politik söylemlerin etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sığınmacılara yönelik olumsuz tutumlar kimi zaman sığınmacıların sosyal dışlanmasıyla da sonuçlanabilmektedir. Sığınmacıların karşılaştığı sosyal dışlanma çoğu zaman yoksulluk ve işsizlik biçiminde tezahür etmektedir. Sosyal dışlanmanın fiziksel tezahürü de vardır. Sığınmacılar kimi zaman yıllarca sığınmacı kamplarında tutulmaktadır. White (2004) sığınmacıların sosyal dışlanmasıyla ilişkili olarak şu kavramları sıralamaktadır: tüketim, üretim, siyasal sürece katılım ve sosyal etkileşim. Taylor (2004) ise sığınmacıların karşılaştığı sosyal dışlanmayı şöylece sıralamaktadır:

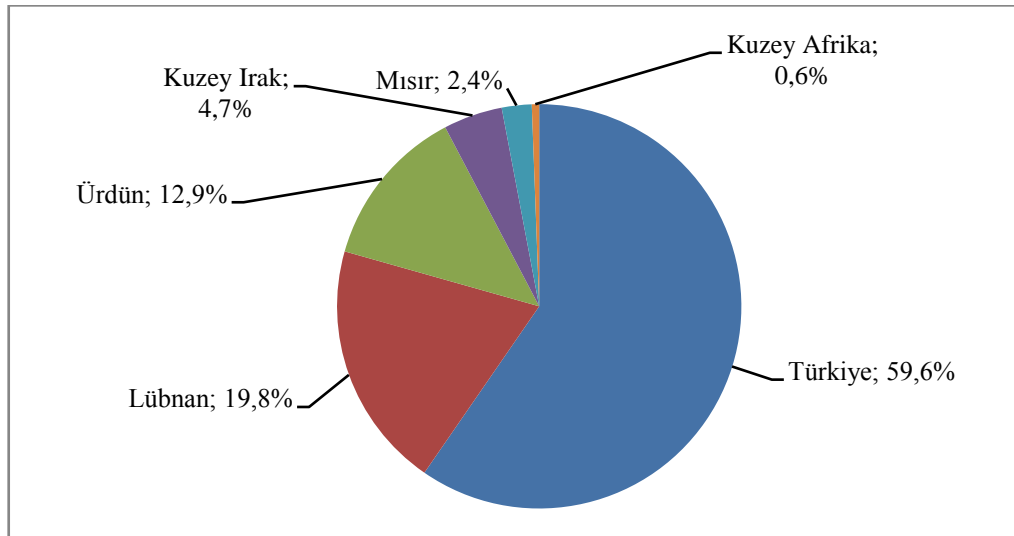
- Fiziksel dışlanma
- Yurttaşlık haklarından mahrumiyet
- Dil engeli
- Irkçılık

Power (2010), Avustralyalıların sığınmacılara karşı tutumunu anlamaya çalışan çalışmalarda hem olumlu hem olumsuz sonuçların çıktığını, kimi zaman da tutumlarda ciddi kafa karışıklarının görüldüğünü ileri sürmekte ve bu bağlamda siyasal liderliğin ne denli önemli olduğunu vurgulamaktadır. Buna göre, güçlü bir liderlik tutumları ve algıları da yönetecektir. Güçlü liderliğin vereceği en önemli mesaj ise sığınmacılığın bir seçim olmadığıdır.

BÖLÜM 2

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİLER

Suriye'de 6 yıldır devam eden iç savaş; sadece Suriye'yi derinden etkilememiş, bölge ülkelerinin de genel güvenliği açısından birçok problemin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ülkede yaşanan çatışmaların şiddetinin artmasıyla beraber, yaşam alanlarını terk etmek zorunda kalan Suriyelilerin tek seçenekleri güvenli gördükleri yerlere göç etmek olmuştur. BMMYK (3 Temmuz 2017) verilerine göre Türkiye, Lübnan, Ürdün, Mısır, Kuzey Irak ve Kuzey Afrika'daki toplam Suriyeli sığınmacı sayısı 5.116.097'dir. Yine aynı tarihli verilere göre Suriye'ye komşu ülkeler arasında Suriyeli sığınmacı sayısının en fazla olduğu ülke 3.049.879 kişi ile Türkiye'dir. Türkiye'yi sırasıyla Lübnan (1.011.366), Ürdün (661.114), Kuzey Irak (241.406) takip etmektedir. Suriye ile sınırı olmadığı halde 122.228 kişi Mısır'a, 30.104 kişi ise Kuzey Afrika'ya sığınmıştır.

Şekil 1. Suriyelilerin bölge ülkelerine göre dağılımı (BMMYK , 2017)

Şekil 1'de görüldüğü üzere bölge ülkeleri arasında Türkiye %60 oranla en fazla Suriyeli ağırlayan ülke konumundadır.

2.1. Sayılarla Türkiye'deki Suriyeliler

Türkiye; Suriye'de çatışmaların başladığı ilk günlerden itibaren Türkiye'ye sığınan Suriyelilere açık kapı politikası uygulamış ve kısa süre içinde Türkiye'deki sığınmacı sayısı yüz binleri bulmuştur. Türkiye'ye ilk girişler 29 Nisan 2011 tarihinde 252 Suriye vatandaşının Cilvegözü Sınır Kapısı'ndan geçmesiyle başlamıştır. Savaşın şiddetinin artmasıyla beraber Türkiye'ye girişler de yoğun bir şekilde artarak devam etmiştir. Başlangıçta misafir olarak kabul edilen Suriyeliler için acilen harekete geçilerek, barınma merkezleri (çadır/konteyner kentler) kurulmuştur (AFAD, 2014). Suriye'den 2011 yılında gelen ilk gruplar Hatay'da yapılan kamplara yerleştirilmiştir. Ancak sığınmacı sayısının hızla artmasıyla birlikte ilk kurulan kampların kapasitesi dolunca önce Kilis'te konteyner kent ardından da Gaziantep'te çadır ve konteyner kentler kurulmuştur. Bu üç ili Şanlıurfa, Osmaniye, Malatya, Adıyaman, Kahramanmaraş, Mardin ve Adana'da yapılan barınma merkezleri takip etmiştir (Erdoğan, 2015). Mart 2012 itibariyle 7 olan barınma merkezi sayısı, Ocak 2013 itibariyle 14'e ve Ocak 2014 itibariyle 22'ye ulaşmıştır (Koyuncu, 2014).

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi (AFAD) tarafından yapılan en son açıklamaya göre (19 Haziran 2017 itibariyle), Türkiye'de 10 ilde toplam 246.629 Suriye vatandaşı kurulan çadır ve konteyner kentlerde yaşamaktadır. Hatay'da 1, Şanlıurfa'da 4, Gaziantep'te 4, Osmaniye, Adıyaman ve Mardin 'de 1'er tane olmak üzere toplam 12 çadır kent ile Hatay'da 3, Osmaniye'de 3, Kilis'te 2, Şanlıurfa, Gaziantep, Kahramanmaraş ve Malatya'da 1'er olmak üzere toplam 12 adet konteyner kent kurulmuştur.

Tablo 1.Araştırma kapsamındaki 5 ilde barınma merkezlerinde yaşayan Suriyeli sayısı (19.06.2017)

		Konteyner Sayısı	Bölme Sayısı	Çadır Sayısı	Suriyeli Sayısı	Toplam Suriyeli Sayısı
HATAY	Altınözü	2.056			8.088	18.425
	Yayladağı	776	19		3.785	
	Apaydın	1.181			5.054	
	Güveççi			824	1.498	
GAZİANTEP	İslahiye 1			1.586	7.309	37.850
	İslahiye 2		4.479		10.083	
	Karkamış			1.632	6.271	
	Nizip 1			1.873	9.750	
	Nizip 2	908			4.437	
ŞANLIURFA	Ceylanpınar			4.551	21.482	102.937
	Akçakale			5.129	28.983	
	Harran	2.000			13.519	
	Viranşehir			3.938	13.661	
	Suruç			7.028	25.292	
KİLİS	Öncüpınar	3.184			13.899	33.296
	Elbeyli	3.572			19.397	
ADANA	Sarıçam	6.136		91	555	555

Tablo 1'de görüldüğü üzere barınma merkezlerinde en çok Suriyeli ağırlayan şehir Şanlıurfa olup en az Suriyeli barındıran şehir ise Adana'dır.

2.2 Kamplarda Yaşayan Suriyeliler ve Karşılaştıkları Sorunlar

Türkiye'de Suriyeli için kurulan kampların idaresinden AFAD sorumludur. AFAD kampların ihtiyaçlarının karşılanması için ilgili tüm kurum ve kişiler ile iş birliği içindedir. Kamplarda ikamet eden Suriyelilerin kayıtlarının yürütülmesi yetkisi ise İçişleri Bakanlığı'na aittir. Her kampta kayıt tesisleri vardır. Kayıt sonrasında, kampta kalanlar

kimlik belgesi olarak kullanılabilen ve tıbbi bakım dâhil birtakım hizmetlere erişim sağlayan kayıt kartlara sahip olmaktadır (BMMYK, 2015).

Suriyeli birisinin kampa yerleştirilip yerleştirilmeyeceği Türkiye Hükümeti'nin takdirindedir. Kamp yerleştirmesi valilikler ile koordinasyon içinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından belirlenmektedir. GİGM veya valilikler tarafından saptanan özel ihtiyaç sahibi kişilere kamp yerleştirmesi için öncelik verilmektedir (BMMYK, 2015).

Türkiye'de kurulan barınma merkezlerine genel olarak bakıldığında kentleri andıracak şekilde dizayn edildikleri görülmektedir. Kamplar, ortaokul/lise, sağlık klinikleri, sosyal alanlar, süpermarketler ve oyun alanları içerecek şekilde inşa edilmiştir. Kalınan kampın şartlarına göre değişmekle birlikte gıda ve temizlik maddesi satın alabilmeleri için sığınmacılara aylık kişi başı 80- 100 TL arasında değişen miktarda nakit yüklü kartlar da temin edilmektedir (Dinçer vd, 2013).

Türkiye'de Suriyeliler için kurulan barınma merkezleri; düzen, sosyal alan, eğitim-sağlık imkânları, güvenlik, hijyen vb gibi koşullar açısından komşu diğer ülkelerdeki örnekler ile karşılaştırıldığında çok daha iyi seviyededir. Türkiye'de bulunan çadır ve konteyner kentler arasında da bu faktörler açısından farklılıklar bulunmasına rağmen genel olarak belirli bir standartın var olduğunu söylemek mümkündür (ORSAM, 2014).

Barınma merkezlerine kayıtlı Suriyelilerin kamplarda verilen hizmetleri nasıl değerlendirdiklerini öğrenebilmek adına, AFAD tarafından 2013 yılında yayınlanan "Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar" raporu oldukça önem taşımaktadır. Söz konusu rapora göre; Sığınmacıların barınma merkezleriyle ilgili olarak en çok memnun olduğu hizmet güvenlidir. Araştırma kapsamındaki Suriyeli sığınmacıların %88'i kamptaki güvenlikten memnun olduğunu söylemiştir. Güvenliği % 82 ile din hizmetleri %67 ile eğitim hizmetleri, %61 ile kamp personelinin davranışları ve %58 ile sosyal olanaklar takip etmektedir. Sığınmacıların kamplarla ilgili en büyük sorunları ise giriş- çıkış /ziyaretçi kabul durumu, kamp marketlerindeki pahalı fiyatlar ve market kartlarının yetersizliği ve çadır ve konteyner kentlerin fiziksel yetersizliğidir. USAK (2013) tarafından yayınlanan "Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı Suriyeli Mülteciler Alan Araştırması" başlıklı raporda da benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Rapora göre Suriyeli sığınmacıların kamplardaki hizmetlerden genel olarak (%88'1) memnun oldukları görülmektedir. Kamplarda sunulan hizmetlerden en fazla memnun kalınan olanakların başında %49,7 ile

güvenlik gelmektedir. Araştırmanın önemli bir bulgusu da sığınmacıların Türkiye'deki kamplardan memnun olma durumları ile göç etme nedenleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu iddia etmesidir. Can güvenliği endişesi ile göç edenlerin memnuniyet dereceleri oldukça yüksekken, ekonomik sıkıntı, siyasi baskı gibi nedenlerle göç edenlerin memnuniyet eşiklerinin giderek düşme eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır. Kampta kalınan süre uzadıkça bu oranların daha da aşağı düşeceği beklenmektedir.

Her ne kadar yapılan araştırmalar kamplarda kalan Suriyelilerin genel olarak kamplardan memnun olduğunu ortaya koysa da gerek kampların kapasite yetersizliği gerekse sığınmacıların çeşitli nedenlerle kamplarda yaşamayı istememesi, Türkiye'deki milyonlarca Suriyeliyi kamp dışında kendi imkânlarıyla yaşamaya itmiştir.

Kamplardaki olumlu koşullara ve temel ihtiyaçların karşılanıyor olmasına rağmen Suriyelilerin büyük çoğunluğunun kamp dışında yaşamayı seçmelerinin en büyük nedeni kamp yaşamının sıkıcı olmasıdır. Suriyeliler belli bir alan içinde her gün aynı şeyleri yapmaktan yakınmaktadır. Sıkıcılığın yanı sıra kampa giriş çıkışların izinle olması, kamp hayatının kurallara bağlı olması ve çalışma isteği sığınmacıların kamp dışında yaşamayı tercih etmelerinin diğer nedenleri arasında sayılabilir (ORSAM, 2014).

Suriye'den İstanbul'a Gelen Sığınmacıları İzleme Platformu (2013) yapmış olduğu araştırma sonucu İstanbul'da kamp dışında yaşayan sığınmacıların kamplarda yaşamamak istememelerinin nedenlerini şu başlıklar altında toplamıştır:

- Fiziki koşullar ve güvenlik
- İzolasyon ve hareket özgürlüğünün sınırlanması
- Etnik ve dini kökene dayalı ayrımcılık
- Cinsiyete yönelik ayrımcılık ve şiddet,
- Kampların tarafsızlığına dair çekinceler (kamplardaki politik grupların baskısı ve etkisi altında kalma endişesi)

ORSAM tarafından (2014) yılında yayınlanan “Suriye'ye Komşu Ülkelerde Suriyeli Mültecilerin Durumu Bulgular, Sonuçlar ve Öneriler” başlıklı raporda ise Suriyelilerin kamplarda toplanamamasının nedenleri şu şekilde sıralanmıştır:

- Ülkeye kaçak giriş yapan ve herhangi bir yere kaydolmak istemeyen kişilerin varlığı
- Kamp yaşamına uyum sağlayamayan kişilerin ayrılmak istemeleri
- Maddi durumu iyi olan kişilerin kamp dışı yaşamı seçmesi
- Kampların kapasitesinin dolması sebebi ile dışarıda beklemek zorunda olmaları
- Akrabalık ilişkileri nedeniyle akrabaların buldukları yerlerde yaşamayı seçmeleri

Yukarıda sayılan nedenlere bağlı olarak kamp dışında yaşayan Suriyeli sayısının yıllar geçtikçe artmasına rağmen, sığınmacıların yaşadıkları sorunları gidermeye yönelik çözümler ne yazık ki aynı oranda artmamıştır.

2.3 Kamp Dışında Yaşayan Suriyeliler ve Karşılaştıkları Sorunlar

Türkiye’de bulunan Suriyelilerin yaklaşık %85’i kamp dışında, zor koşullar altında kendi sınırlı olanakları ile yaşamlarını sürdürmektedirler (ORSAM, 2015a). Kamplarda yaşayan Suriyelilere barınma, gıda, eğitim, sağlık gibi temel hizmetler sağlanırken, kamp dışında yaşayan Suriyelilere ise sadece kayıt yaptırmaları durumunda sağlık hakkı tanınmaktadır. Birçok haktan yoksun olarak şehir merkezlerine dağılmış durumdaki Suriyelilerin sorunları hukuksal statü, barınma, beslenme, sağlık, eğitim, dil, istihdam ve toplumsal uyum olarak özetlenebilir.

2.3.1 Statü Sorunu

Türkiye; Suriye’de çatışmaların başladığı ilk günlerden itibaren Türkiye’ye sığınan Suriyelilere açık kapı politikası uygulamış ve bu kişileri Suriye’de durum normale dönünceye kadar misafir olarak tanımlamıştır. Ancak bu tanımlamanın hukuki bir karşılığı bulunmadığı için 30 Mart 2012 tarihinde Türkiye’deki Suriyelilerin durumuna ilişkin ilk hukuki düzenlemeyi sağlayan 62 sayılı “Türkiye’ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız

Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge” çıkarılmıştır. Kamuoyuyla paylaşılmayan bu yönergeyle birlikte Suriyelilerin Türkiye’de “geçici koruma” altında oldukları netlik kazanmıştır.

4 Nisan 2013 tarihinde kabul edilen 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslar Arası Koruma Kanunu ile birlikte geçici koruma ilk defa kanun düzeyinde düzenlenmiştir. Kanunun 91. Maddesi “ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen ve sınırlarımıza geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir” ifadesine yer vererek geçici korumayı yasal bir zemine dayandırmıştır. Yine aynı maddenin ikinci fıkrası ayrıntılı düzenleme ve uygulama için yönetmelik çıkarılmasını öngörmüştür ve 22 Ekim 2014 tarihinde “Geçici Koruma Yönetmeliği” yürürlüğe girmiştir.

Yönetmeliğin 7 maddesi geçici korumayı; “ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen ve sınırlarımızı geçen yabancılardan haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara uygulanır” şeklinde tanımlamıştır. Bu yönetmelikle birlikte Suriye’den Türkiye’ye kitlesel olarak gelen Suriyelilerin hukuki statüleri düzenlenmiş bulunmaktadır.

2.3.2 Kayıt Altına Alınma Sorunu

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Nisan 2013’te kabul edilen ve Nisan 2014’te yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile İçişleri Bakanlığı altında çalışan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuş ve Geçici koruma yönetmeliği, geçici koruma altındaki yabancıları kaydetme yetkisini Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne vermiştir (Madde 19).

Geçici koruma altındaki yabancıların kayıt işlemlerinin Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne devredilmesiyle birlikte daha sağlıklı ve merkezi bir kayıtlama için önemli bir adım atılmakla beraber bu uygulamaya geçilene kadar ki zaman içerisinde kayıtlamaların çeşitli

kurumlar tarafından yapılması (AFAD, Emniyet Müdürlükleri, Valilikler, Kaymakamlıklar) kayıtlama alanında yaşanan en büyük sorunu teşkil etmektedir.

Söz konusu yönetmelik öncesi Türkiye'ye geçerli pasaportları ile yasal yollardan giriş yapmış Suriyeliler Yabancılar Şube Müdürlüklerine (Yabancılar Polisi) başvurarak kayıt işlemlerini yaptırabiliyor ve ikamet izni alabiliyorlardı. Yabancılar Polisi Pasaportları olmaksızın ve yasadışı yollardan giriş yapan Suriyelilerin kayıt işlemlerini ise gerçekleştiriyordu. Bu gruba giren kişilerin kayıt işlemleri ilk kez AFAD tarafından Ocak 2013'te Gaziantep Koordinasyon Merkezinde yapılmaya başlanmıştır. Daha sonra Gaziantep'in Nizip ilçesinde ve Şanlıurfa'da da Koordinasyon Merkezi açılmıştır. Ayrıca Şanlıurfa'daki Koordinasyon Merkezinin Akçakale, Birecik, Bozova, Siverek, Suruç ve Viranşehir'de bulunan şubelerinde de kayıt işlemleri yapılmaya başlanmıştır. Bu merkezlerde kayıt yaptıranlara kimlik kartı verilerek sağlık hizmetlerine erişimleri ve kaymakamlıklar aracılığıyla sağlanan diğer yardımlara ulaşmaları sağlanmıştır (BMMYK, 2013).

İç İşleri Bakanlığı 17 Eylül 2013 tarihinde kampların bulunduğu 10 ilin yanı sıra İstanbul, Ankara, Konya, Mersin, İzmir, Bursa, Balıkesir, Eskişehir, Kayseri ve Antalya illerini de kapsayacak şekilde 20 ildeki İl Emniyet Müdürlüklerine şehirlerinde kalan sığınmacıların kayıt altına alınmasıyla ilgili bir genelge göndermiştir. Bu genelge ile söz konusu illerde ilave koordinasyon merkezlerinin açılacağı bildirilmiştir (BMMYK, 2013).

11 Mart 2013 tarihinde AFAD ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ile imzalanan protokol gereğince 23 adet mobil koordinasyon merkezi (mobil kayıt aracı) alınmıştır. AFAD tarafından en ince ayrıntısına kadar planlanan ve projelendirilen bu mobil araçların finansmanı BMMYK tarafından sağlanmıştır. 2013 yılının sonbaharında faaliyete geçen mobil koordinasyon birimleri öncelikli olarak Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları barınma merkezlerimizin bulunduğu il ve ilçe merkezlerinde görev yapmıştır (AFAD, 2013).

Mobil kayıt araçlarının kullanılmaya başlanmasıyla ve kayıtlama yetkisinin Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne verilmesiyle birlikte biyometrik kayıt alanında önemli gelişmeler yaşanmış, sığınmacıların büyük çoğunluğu kayıt altına alınabilmiştir. Fakat yine de çeşitli sebeplerle kayıt altına alınmak istemeyen sığınmacılar mevcuttur.

2.3.3 Barınma Sorunu

Kamp dışında yaşayan Suriyeliler ile ilgili yapılan alan araştırmaları incelendiğinde, barınma ile ilgili olarak en temel sıkıntı, Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı şehirlerde ev kiralardaki artıştır. Geçim sıkıntısı yaşayan bazı Suriyeliler ya çok yüksek kiralari karşılayabilmek adına kalabalık ailelerle iç içe aynı odayı paylaşmakta ya da yaşanması mümkün olmayan metruk binalarda kendilerine bir yaşam alanı yaratma çabasına girmektedirler. Bu durumdan rant sağlamaya çalışan mülk sahipleri, insani yaşam koşullarına uymayan dükkan, depo ve garajlarını kiraya vermektedir (Gaziantep Kent Konseyi, 2014).

AFAD tarafından 2014 yılında yayınlanan “Suriye’den Türkiye’ye Nüfus Hareketleri, Kardeş Topraklardaki Misafirlik” rapora göre araştırma kapsamında erkek sığınmacıların %75’i ve kadın sığınmacıların %73’ü bir ev veya apartman dairesinde yaşamaktadır. Bununla birlikte erkek sığınmacıların %13’ü ve kadın sığınmacıların %16’sı harabelerde yaşarken, kadın ve erkek sığınmacıların her birinin %10’unun derme-çatma geçici düzen ve plastik korumalar altında yaşadığı tespit edilmiştir. Yine aynı araştırmaya göre, kamp dışında yaşayan Suriyelilerin %68’i yaşadıkları konutu sadece ailesi ile paylaşmaktayken yaklaşık %31’i başka bir deyişle üçte biri oturdukları konutu başka misafirlerle paylaşmaktadır. Bu da oldukça yüksek bir orandır.

Kilis ilinde yapılan bir araştırmada Suriyelilerin aynı evde 7 ve daha fazla kişi kaldığı ve kalınan yerlerin fiziki mekân genişliği bakımından yetersiz olduğu tespit edilmiştir (Paksoy, 2013).

Artan konut fiyatları sadece Suriyeli sığınmacıları değil, dar gelirli yerel halkı da olumsuz yönde etkilemiştir. Kilis Ortak Akıl Topluluğu (2013) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, Kilis’te konut sayısının azlığı ve kiralanabilecek konutlara artan talep kira fiyatlarında suni yükselmeye sebep olmuştur. Bazı semtlerde yüzde yüzün üstünde kira artışı olmuştur. Bu durum özellikle Kilisli sabit gelirli ailelerin ve dışarıdan Kilis’e atama ile gelen memurların mağduriyetlerini arttırmıştır.

Suriyeli sığınmacıların barınma ile ilgili yaşadıkları bir başka sorunda, kontratsız yapılan kiralamalar nedeniyle kiracı olarak hukuki korumadan mahrum olarak her an yaşadıkları yerden çıkarılma riski ile güvencesiz barınmalarıdır (MAZLUMDER, 2014a).

Konuya sığınmacıların yaşadıkları konutlardaki temel gereksinimleri açısından bakıldığında AFAD (2014) tarafından yapılan araştırmanın sonuçları oldukça çarpıcıdır. Araştırma kapsamında kamp dışında yaşayan katılımcıların %73'ü konutlarındaki uyku malzemelerinin, %81'i ısınma kaynaklarının, %75'i temel gıda maddelerinin, %71'i mutfak araç gereçlerinin, %77'si ise giyim malzemelerinin yeterli olmadığını düşünmektedir. Yine bu konuda yapılan bir başka çalışmanın sonuçlarına göre konutların %23,8'inde tuvaletin bulunmaması, banyo bulunmayan evlerin oranının ise %29'larda olması kalınan evlerin koşullarının ne kadar kötü olduğunu gözler önüne sermektedir (KAMER, 2014).

MAZLUMDER (2013) tarafından İstanbul' da yapılan bir araştırmada, İstanbul'un Küçükpazar semtinde sığınmacıların daha çok eski iş yeri ve han olarak adlandırılan yerlerdeki bölümlerin oda haline getirildiği yerlerde çok kötü, insani olmayan şartlarda yaşadığı ifade edilmiştir. Araştırma kapsamında gidilen evlerin odalarının çoğunda ağır rutubet kokusunun bodrum katlarında ise lağım kokusunun olduğu ve bu olumsuz koşullara sahip evlerin özellikle küçük çocuklar açısından Küçükpazar'da salgın hastalık riski taşıdığı araştırmanın önemli bulgularındandır.

Suriye'den İstanbul'a Gelen Sığınmacıları İzleme Platformu'nun (2013) yaptığı araştırmada, evlerin genel fiziki koşullarının oldukça kötü olduğu, hem sağlık hem de güvenlik açısından yaşamaya uygun yerler olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca sığınmacıların garaj girişine benzer dükkân, kiralık odalar ve rutubetli evlerde mutfak, banyo ve tuvaleti ortak kullandıkları, son zamanlarda gelip de ev bulamayanların ise parklarda kaldıkları gözlemlenmiştir.

Kamp dışında yaşayan Suriyeli sığınmacıların sorunlarını tespit etmek amacıyla yapılan araştırmaların barınma konusunda tespit ettikleri sorunlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

- Sığınmacıların sayıca fazla olduğu şehirlerde yoğun talep nedeniyle konut fiyatları artmıştır.
- Anormal kira artışları hem sığınmacıları hem de sabit gelirli yerel halkı olumsuz

yönde etkilemiştir.

- Sığınmacıların sosyo-ekonomik durumlarına göre değişmekle birlikte maddi yönden sıkıntı yaşayan sığınmacılar genel olarak fiziki koşulları yetersiz konutlarda, iki üç aile bir arada, temel gereksinimlerden mahrum bir şekilde yaşamaktadırlar.

2.3.4 Beslenme sorunu

Kamp dışında yaşayan sığınmacıların en büyük sorunlarından bir tanesi de gıda ve beslenmedir. KAMER (2014) tarafından yapılan araştırmanın kapsamındaki aile bireylerinin hepsi ciddi beslenme problemi yaşamaktadırlar. Katılımcılar arasında “Çoğu kez aç kalıyoruz” diyenlerin oranı %21, “Genellikle yeterli gıdalar alamıyoruz” diyenlerin oranı %46’dır. Gıdaya ilişkin ihtiyaç maddelerinin neler olduğu sorulduğunda ise her türlü gıda maddesine gereksinim duyanların oranı %70’tir. Araştırmanın başka bir çarpıcı sonucu ise ihtiyaç duyduğu gıdayı çevresi veya komşularının yardımı ile temin edenlerin oranının %42 gibi yüksek bir oran olmasıdır.

Türk Tabipler Birliği (2014) raporu da sığınmacıların beslenme sorunlarına dair benzer sonuçlara ulaşmıştır. Araştırma kapsamındaki sığınmacıların beslenme problemleri aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Komsuların getirdikleri ile sınırlı beslenme yaygındır.
- Gerek nicelik gerekse nitelik açısından gıdaya erişimde ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır.
- Öğün sayısı düzensiz, az ve karbonhidrat ağırlıklıdır.
- Sığınmacıların yeterli protein, vitamin ve mineral desteğinden yoksun olma durumu söz konusudur.

2.3.5 Sağlık Sorunu

Kamp dışında yaşayan Suriyeli sığınmacıların sağlık hizmetlerine ücretsiz erişebilmeleri için yapılan ilk düzenleme Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının (18 Ocak 2013) tarihinde yayımladığı 2013/1 sayılı, “Suriyeli Misafirlerin Sağlık Hizmetleri” konulu genelgedir. 11 ilin valiliğine (Hatay, Osmaniye, Kilis, Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa, Adıyaman, Adana, Mersin, Malatya ve Batman) gönderilen söz konusu genelge ile geçici koruma altına alınan Suriyeli sığınmacıların tedavi giderlerinin Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) kapsamında fiyatlandırılarak sığınmacının kayıtlığı olduğu ilin Valiliğe faturalandırılması karara bağlanmıştır. Sınırdan giriş yaptıktan sonra herhangi bir kampa kayıt yaptırmamış, barınmasını kendi imkânları ile sağlayan hastaların bir sağlık merkezine müracaatı durumunda ise sağlık merkezince kayıt işlemi yapılırken, eş zamanlı olarak AFAD talimatıyla o ilin Valiliğince görevlendirilen personel ve belirlenen bir telefon numarası üzerinden kayıt altına alınarak sağlık hizmetlerinin sunulması sağlanmıştır.

Fakat uygulamada bazı problemlerin yaşandığı Türk Tabipler Birliğinin (2014) hazırladığı “Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri” başlıklı raporda dile getirilmiştir. Raporda kamu kurumlarının genelgeyi bilmemeleri, ya da tedavi giderlerinin hastanelere geç ödenmesi ya da hiç ödenmemesi gibi gerekçelerle kayıtlı olmayan sığınmacılara hizmet sunumunda ciddi aksamaların yaşandığı belirtilmiştir.

18 Ocak 2013 tarihli genelgenin sadece belirli illeri kapsamı sonucu yaşanan sorunların giderilmesi için 9 Eylül 2013 tarihinde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bir genelge daha yayımlamıştır. Bu genelge ile birlikte, kaydı bulunmayan sığınmacıların ülke genelindeki herhangi bir sağlık merkezine başvurabilmesinin önü açılmıştır. Söz konusu genelgenin 2.Maddesi’ne göre uygulama; “Herhangi bir kamp tarafından kayıt altına alınmamış, konaklamasını kendi imkânları ile sağlayan hastalar ile sınırdan acil durumda giriş yapan hastaların ülke genelindeki herhangi bir sağlık merkezine müracaatı veya nakli halinde, hastanın sağlık merkezinde kayıt işlemi yapılarak sağlık hizmetinden faydalanması sağlanır. Tedavi giderleri ise sağlık kuruluşunun bulunduğu ilin valiliğine faturalandırılır” şeklinde değişmiştir.

Sağlık hizmetlerinin sunumu konusunda her ne kadar olumlu gelişmeler yaşansa da uygulama da gerek dil ve kültür farklılıkları nedeniyle yabancı sağlık sistemine uyum

sağlama noktasında gerekse yetersiz sağlık personeli nedeniyle sığınmacıların sağlık hizmetlerinden yararlanması güçleşmektedir.

2.3.6 Eğitim Sorunu

Kamp dışında yaşamakta olup ikamet izni bulunan Suriyeli sığınmacı çocuklar devlet okullarına kayıt yaptırabilmekle birlikte kamp dışında geçici koruma altındaki sığınmacılar ise Eylül 2014'te yayınlanan yabancılara eğitimine ilişkin Milli Eğitim Bakanlığı Genelgesine göre her ildeki İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından denetlenen okullara ve geçici eğitim merkezlerine kayıt yaptırabilmektedir. Kayıt usulleri her ilde İl Milli Eğitim Müdürlüğü altında kurulan İl Eğitim Komisyonu tarafından belirlenir. Türk okullarına kayıt yaptırmak isteyen öğrenciler yaşadıkları ildeki İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvurmalıdır. İl Eğitim Komisyonları çocukları okula yerleştirmekten ve kabul edilecekleri sınıfları belirlemekten sorumludur (BMMYK, 2014).

Geçici eğitim merkezleri ise Suriyeli sığınmacılar için kurulan okullardır. Bu merkezler bazı kamplarda ve bazı kentsel alanlarda bulunmakla birlikte değiştirilmiş Suriye müfredatı kullanılarak Arapça eğitim vermektedir. Kamplarda ikamet eden aileler çocuklarını kaydettirebilmek için doğrudan kamp okullarına başvurabilmekteyken kamp dışında yaşayanlar İl Milli Eğitim Müdürlüğüne başvurmalıdır (BMMYK, 2014).

SETA tarafından (2016) yılında yapılan “Türkiye’deki Suriyelilerin Eğitiminde Yol Haritası Fırsatlar ve Zorluklar” başlıklı araştırmaya göre okul çağındaki Suriyeli çocukların sadece üçte biri okullaşabilmiştir. Yine aynı araştırmanın sonuçlarına göre Suriyeli çocukların eğitimi ve uyum süreçlerinde karşılaşılan en büyük sorun dil öğrenimidir. Bir başka sorun alanı ise Suriyeliler için uygulanan hukuki ve yasal düzenlemelerin yetersizliğinden kaynaklı her okulun kendine özgü uygulamalar koymasındadır (Coşkun ve Emin, 2016).

Sınıf öğretmenlerinin Suriye’den göçle gelen öğrencilerin eğitimlerine ilişkin görüşlerini değerlendirdiği bir tez çalışmasında; Suriyeli eğitiminde yaşanan sorunların genellikle bu öğrencilerin Türkçe bilmemelerinden kaynaklandığı, bu yüzden öğrencilerin sınıf arkadaşlarıyla sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir (Şensin, 2016).

Yine bir başka tez çalışmasında Türkiye'ye gelen Suriyeli göçmen çocukların eğitim sorunları araştırılmıştır. Çalışmaya göre öğrencilerin en önemli sorunu ifade becerilerinin zayıf oluşudur. Ayrıca Suriyeli ailelerin geçim kaynakların yetersiz olması öğrencileri olumsuz yönde etkilemektedir. Bu yüzden öğretmenler bu öğrenciler için ücretsiz dil kursu talep etmektedir (Akalın, 2016).

2.3.7 İstihdam Sorunu

4817 Sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun gereğince Türkiye'deki Suriyelilerin bağımlı ya da bağımsız çalışabilmeleri için öncelikle çalışma izinlerinin olması gerekmektedir. Çalışma izinleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından belirli değerlendirmeler yapıldıktan sonra verilmektedir. Ancak Suriyelilerin çalışma izni alabilmeleri de ülkeye pasaportlarıyla yasal yollardan girmiş yapmalarına ve Emniyet Müdürlüklerinden en az 6 ay süreli ikamet izni almış olmaları şartına bağlıdır. Dolayısıyla kanun geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere çalışma izni vermemektedir.

Suriyelilerin büyük çoğunluğunun Türkiye'ye pasaportsuz ve gayri resmi yollardan girdiği düşünüldüğünde, Türkiye'de resmi olarak çalışma hakkına sahip Suriyelilerin sayısı oldukça azdır. Bu durum geçimini sağlamak için çalışmak zorunda olan fakat resmi olarak çalışma izni olmayan sığınmacıları kaçak yollardan çalışmaya itmektedir. Kayıt dışı ekonomi Türkiye'deki rekabet sistemin dengelerini bozmakta ve devletin gelir ve kontrol mekanizmalarını devre dışı bırakmaktadır (Erdoğan ve Ünver, 2015).

Suriyelilerin kayıt dışı, çok düşük ücretlerle sigortasız olarak çalıştırılması Suriyelilerin işverenler tarafından istismar edilmesine neden olduğu gibi yerel halkın iş piyasasını düşürdükleri ve işlerini ellerinden aldıkları düşüncesiyle sığınmacılara karşı tepki geliştirmelerine de neden olmaktadır (Kirişçi, 2014).

AFAD (2013) tarafından yapılan saha araştırması sonuçlarına göre kamp dışında yaşayan Suriyelilerin dörtte üçü bir iş aramaktadır. Çalışmak isteyen Suriyeli sayısının çok fazla olması ve çalışma hayatında var olan olumsuzluklar kuşkusuz Suriyelilerin çalışma izinlerinin yeniden düzenlenmesi gerektiğine işaret etmektedir.

2.3.8 Dil Sorunu

Suriyelilerin en büyük sorunlarından biri de Türkçe bilmemeleridir. Dil sorunu Suriyelilerin özellikle sağlık alanı başta olmak üzere, her türlü kamu hizmetlerine erişimlerini engellemektedir.

Türk Tabipler Birliği (2014) raporunda; dil sorunun kadınlar arasında daha yaygın olduğu, yepyeni bir coğrafyada dil bilmemenin kadınların mağduriyetini arttırdığı, hizmetlerden yararlanma konusunda ciddi engel teşkil ettiği belirtilmiştir.

Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine Entegrasyonu Projesi kapsamında, Suriyeli öğrencilere Türkçenin öğretilmesi için 4 bin 200 sözleşmeli öğretmene kurs verilmiştir (Mili Eğitim Bakanlığı, 2016). Milli eğitim bakanlığı tarafından hayata geçirilen bu tarz projelere daha çok ihtiyaç olduğu bir gerçektir. Çünkü Suriyelilerin dil problemi ortadan kaldırılmadan toplumsal uyumun sağlanması oldukça güçtür.

2.4 Türkiye’deki Suriyeliler İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Türkiye’deki Suriyelilere kalıcı gözüyle bakılmasıyla birlikte başta misafir olarak kabul edilen Suriyelilere yönelik yerel halkın bakış açısı değişmiştir. Uzun yıllar birlikte yaşanılacağı düşünülmesi sosyal uyum sorununu gündeme getirmiştir. Suriyeliler ile yerel halk arasında farklı dil, kültür ve yaşam tarzından kaynaklanan toplumsal sorunlar ve ekonomik kaygılar yerel tepkilerin önemli nedenleri arasındadır.

Suriyelilere yönelik tutumlara ekonomik açıdan bakıldığında, Suriyelilerin ekonomik olarak bütün sınır illerinde yarattığı ortak etki ev kiralının artışıdır. Bu durum ev sahipleri açısından fırsat yaratırken, kiracılar için sıkıntı doğurmaktadır. Kiraların artması ile bağlantılı olarak sınır illerinde kiralık ev bulmak son derece zorlaşmıştır. Kilis’te yapılan bir araştırmada katılımcıların %93’ü, Suriyelilerin Kilis’te ev kiralının artmasına neden olduğunu düşünmektedir (Paksoy vd, 2015).

Sınır illerinde bir diğer ekonomik etki hayat pahalılığının ortaya çıkmasıdır. Temel gıda maddelerine artan talep fiyatları yükselmiştir. Suriyelilerin Türkiye'ye ekonomik etkilerini inceleyen bir araştırmaya göre, söz konusu araştırmaya katılanların üçte ikisi gıda fiyatlarındaki artıştan Suriyelileri sorumlu tutmaktadır (ORSAM, 2015b).

Suriyelilerin yerleştikleri sınır illerinde yarattığı bir başka ekonomik etki de, Suriyelilerin sanayide, tarımda ve küçük çaplı işletmelerde kaçak yollarla ucuz işgücü olarak çalıştırılmasıdır. Bu durum yerel halk arasında iş fırsatlarının ellerinden alındığı şeklinde bir algıya neden olmaktadır. Kilis'te yapılan bir araştırmaya göre katılımcıların %75'i Suriyelilerin yerel halkın işsizlik oranını artırdığını düşünmektedir (Paksoy, 2015). Sınır illerinde yapılan bir başka araştırma ise işlerini kaybeden katılımcıların büyük çoğunluğu işlerini kaybetme nedeni olarak Suriyeli sığınmacıları görmektedir (ORSAM, 2015b). Yine Kilis'te yapılan bir başka araştırmaya göre Suriyelilerin Kilis'in ekonomik hayatına sadece olumsuz etki yapmadığı, Suriyelilerin Kilis'te işyerleri kiralayarak çeşitli sektörlerde işletme kurmalarının Kilis ilinin ticaret hacmini arttırdığını iddia etmektedir (Karadeniz, 2016).

Global Politika ve Stratejinin Türkiye Sosyal Eğilimler Araştırmasına göre, gelir durumu düşük olanlar, gelir düzeyi yüksek olanlara göre, geçinme güçlüğü çekenler çekmeyenlere göre Suriyelilerden daha çok kaygı duymaktadır (Demir, 2015).

Yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumunu etkileyen en önemli faktörlerden biri Suriyeli sayısı ile yerel halkın birbirlerine göre nüfuslarıdır. Bazı sınır illerinde demografik yapının değişmesinin yarattığı kaygı söz konusudur. Bu durum sınır illerinde etnik ve mezhepsel kutuplaşmaya yol açabilir (ORSAM, 2014). Örneğin çok büyük oranda Türkmen şehri olan Kilis'te yerel halk, kendi şehirlerinde azınlık durumuna düştükleri hissi içindedir. Kilis'e yerleşenler arasında Türkmenler olsa da büyük çoğunluk Arap kökenlidir. Hatay'a yerleşen Suriyelilerin büyük çoğunluğunun Sünni olması şehirdeki hassas demografik yapıyı değiştirmekte, bu da Arap Aleviler arasında güvensizlik hissi yaratmaktadır. Hatay'da Arap Alevi nüfusun etnik ve mezhepsel olarak Suriyelilerin baskısı altına girebilecekleri ve azınlık duruma düşecekleri endişesi bir takım istenmeyen toplumsal olayların ortaya çıkmasına neden olabilir (Ercoşkun, 2015)

Türkiye'de sınır bölgesindeki yerel halkın büyük bir kısmı Suriyelilere kendi etnik, dinsel ve siyasi kimlikleri çerçevesinde yaklaşmaktadır. Yerel halk kendi etnik ya da dini

özelliklerine yakın olan Suriyelilere daha sıcak bakarken, diğer Suriyelileri dışlamayı tercih etmektedir. Araplar Arapları, Kürtler Kürtleri, Türkler Türkmenleri daha olumlarken diğerlerini ötekileştirmektedir (Erdoğan, 2015).

Miles (2004, akt. Saraçoğlu, 2011) çeşitli ırkçılık biçimlerini ele alırken “muhayyel öteki” (imagined other) ile “deneyimlenen öteki” (experienced other) kavramlarına ve aralarındaki ayrıma vurgu yapar. Miles’a göre “deneyimlenen öteki” toplumsal hayattaki etkileşimlerin türevi belirli önyargı ve kalıplar çerçevesinde temsil edilir. “Muhayyel öteki” ise ampirik bir geçerlilikten tamamen kopuk, belirli bir deneyime değil geçmişten bugüne aktarılmış imgelerden ibaret nitelermeler etrafında tasavvur edilir (Saraçoğlu, 2011). Bu kavramlar Türkiye’deki Suriyeliler açısından ele alındığında, Suriyeli göçünden sonra Suriyelilere yönelik algı muhayyel olmaktan çok gündelik hayatta yüz yüze karşılaşmalarla ve deneyimlerle ortaya çıkmaktadır. Daha önce çeşitli alıntılar aracılığıyla resmedildiği ölçüde tanınan Araplar ya da Suriyeliler, artık şehrin her yerindedir. Dolayısıyla Suriyelilerle birlikte gündelik yaşam pratik olarak deneyimlenmektedir ve yerleşik Suriyeli algısı değişime uğramaktadır. Elbette bu algı sadece yüz yüze ilişki boyutuyla kalmamakta çeşitli dedikodu ve söylemlerden de etkilenmektedir (MAZLUMDER, 2014b).

Çoğu zaman göç olgusunun ardından göç edenler toplumdan dışlanma potansiyeliyle birlikte var olmaktadır. Adaman ve Keyder’e göre (2006, akt. Deniz vd, 2016) sosyal dışlanma ekonomik, mekânsal, kültürel ve politik dışlanma gibi birbirini besleyen boyutlarda kendini gösterebilmektedir. Türkiye’de Suriyelilerin karşılaştığı sosyal dışlanma mekanizmalarını ortaya koyan bir araştırma bu boyutlara ek olarak bir de söylemsel dışlamayı da eklemiştir. Söz konusu araştırma Gaziantep ve Kilis’te halk arasında, Suriyelilere atfedilen ve gerçekte ilgisi olmayan çok fazla söylentinin dolaşmakta olduğuna dikkat çekmiştir. Çalışma Gaziantep ve Kilis’teki söylemsel dışlamayı Elias ve Scotson’un (1994, akt. Deniz vd, 2016) “dışlayıcı dedikodu” kavramına benzetmektedir. Dışlayıcı dedikodu yerleşikler için biz imajını güçlendirirken sosyal dışlanmayı da katmerleştirmektedir (Deniz vd, 2016).

Konya özelinde yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre Konya halkı Suriyeliler konusunda mesafeli ve temkinli bir duruş sergilemektedir. Suriyeliler hakkındaki kanaati şekillendiren en temel argümanlar; Arapların bizi sırtımızdan vurduğu, savaştan kaçanların vatan haini olduğu, aynı durum bizim başımıza gelse Arapların daha özeld Suriyelilerin bırakın bize

yardımlı olmayı bir tekmede onların atacağı yönündeki zihinsel kalıplardır. Ek olarak hızla artan sığınmacı sayısı ve şehirlerde artış gösteren problemler ve kulaktan kulağa hızla yayılan şehir efsaneleri Suriyelilere ilişkin kanaatleri her geçen gün olumsuz yönde etkilemektedir (Koyuncu, 2014).

Suriyelilere yönelik olumsuz tutumlar önyargılar nedeniyle de tetiklenmektedirler. Önyargıların temelinde benzerlik ve farklılık algısı bulunur. Her kimlik var olmak için farklılığa ihtiyaç duyar ve kendi kimliğini güven altına almak için farklılığı abartır, ötekiliğe dönüştürür. Farklı koşullarda göze çarpmayan önemsiz olan küçük küçük özellikler artık göze batar ve birlikte uyum içinde yaşamının önünde engeller oluşturur (Bauman, 2014). Örneğin Kilis'te yapılan bir araştırmada katılımcıların %63'ü Suriyelilerle kültürel olarak benzediklerine ilişkin yargıya karşı olduklarını ifade etmiştir (Yaşar, 2014).

Milliyetçiliğin negatif yorumu bireylerin farklılıkları dışlama eğilimini artırmaktadır. Ulus devletlerin vatandaşlık politikalarını şekillendirmede kullandığı milliyetçilik, yaşam standardı ve güvenlik odaklı kimlik algılaması bu tepkileri artırmaktadır. Gaziantep'te yaşanan linç olayları, bu bölgelerde yaşayan yerli halkın Suriyelilere karşı algısının nefrete dönüşen boyutunu gözler önüne sermektedir. Gaziantep'te yaşanan bazı olaylarda kalabalık gruplar bir araya gelerek ve sokak sokak yürüyerek tespit ettikleri dükkânlarda ve evlerde yaşayan Suriyelilere saldırmış, gördükleri Suriyelileri linç etmiş, Suriyeli plakalı araçları kullanılmaz hale getirmiştir. Birkaç gün boyunca süren bu olaylarda saldırıya uğrayan bazı Suriyeliler yaralanmış ve yaşadıkları mahallerden zorla çıkarılmıştır. Kimisi kamplara götürülmüş, kimisi istemeden de olsa savaşın sürdüğü Suriye'ye dönmek zorunda kalmıştır (MAZLUMDER, 2014b).

Gültekin'e (2014) göre; Gaziantep'te yaşanan linç girişimlerinden sonra Suriyelilerin linççi gruplara cesaret verecek şekilde mahallerden ve kentlerden tahliye edilerek kamptan kampa nakledilmeleri sorunu daha da karmaşık hale getiren geçici bir çözümdür ve esas yapılması gereken Suriyelileri toplumsal hayata entegre etmenin yollarını aramaktır.

"Suriyelilerin Gaziantep Yerel Basınında Temsili" başlıklı tez çalışmasında; Suriyelilere yönelik toplumsal algının "dışlayıcı", "ayrımcı", "ötekileştirici" biçimlerde vücut bulabildiği ve bu durumun Suriyelilerin bölgede var olan sorunlarının artmasına, bölgeye

alışamalarına, kabul görmemelerine, sorunlarının çözümlenememesine neden olduğu iddia edilmektedir. (Kovucu, 2016).

BÖLÜM 3

ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ İLE BULGULARI

Yerel halkın Suriyelilere yönelik bakışını anlamaya çalışan bu çalışmada yöntem olarak karma yöntem kullanılmıştır. Karma yöntem araştırmaları, “araştırmacının bir çalışma veya birbirini izleyen çalışmalar içerisinde nitel ve nicel yöntem, yaklaşım ve kavramları birleştirmesi” olarak tanımlanır (Cresswell, 2003; Tashakkori ve Teddlie, 1998; Johnson ve Onwuegbuzie, 2004, akt. Baki ve Gökçek, 2012, s. 42). Karma yöntemin amacı pek çok durumda bir fikri doğrulamak ya da desteklemek değil, kişinin olayla ilgili anlayışını genişletmektir (Onwuegbuzie ve Leech, 2004, akt. Baki ve Gökçek, 2012).

Karma yöntemle uygulama yapan araştırmacı nitel ve nicel verileri sırasıyla veya aynı anda toplayabilir. Ya da yöntem seçiminde önceliği nicel veya nitel yaklaşıma verebilir. Bu araştırmacının maksadına, çalışmanın örnekleme ve araştırmacının neyi vurguladığına bağlıdır (Baki ve Gökçek, 2012). Söz konusu bu çalışmanın yöntemi tasarlanırken Cresswell’in (2003, akt. Baki ve Gökçek, 2012) sıralı açıklayıcı tasarımı (NİCEL--->nitel) referans alınmıştır. Bu tasarımda önce nicel veriler sonra nitel veriler toplanır. Öncelik nicel verilerdedir. Nitel veri esasen nicel verilere destek için elde edilir. Verilerin analizi birbirleriyle ilişkili olup çoğunlukla sonuç ve tartışma bölümünde birleştirilir.

3.1 Nicel Saha Çalışması Verilerinin İşlenmesi ve Analizi

Çalışmanın nicel saha çalışması kısmında anket tekniği kullanılarak 1380 kişi ile yüz yüze görüşülmüştür. Örneklem belirlenirken uzlaşık dağıtım yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem birim sayısı çok küçük dahi olsa her tabakada belirli sayıda örnek hacmini garanti eder. Uzlaşık dağıtım yönteminde tabakalara dağıtım aşağıdaki formülasyon kullanılarak elde edilmiştir (TÜİK, 2009).

$$n_h = \tilde{n}[K^2 + (1 - K^2)M_h^2]^{1/2}$$

$$M_h = N_h/(N/h) = HW_h$$

\tilde{n} : Göze düşen ortalama örnek hacmi

K : Göreceli önem

n : Toplam örnek hacmi

n_h : Tabaka bazındaki örnek hacmi

N_h : Tabaka bazındaki toplam birim sayısı

Araştırmanın genel evreni çadır ve konteyner kentlerin kurulmuş olduğu 5 ilde (Gaziantep, Hatay, Kilis, Şanlıurfa, Adana) yaşayan vatandaşların tümüdür.

Araştırmanın evreni belirlenirken 2012 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları (ADNKS) referans alınarak, söz konusu 5 ilde çadır/konteyner kentlerin kurulmuş olduğu ilçelerin nüfusları kullanılmıştır. Bu ilçelerin toplam nüfusu 911.049'dur. Örnekleme birimi hane halkıdır.

Tablo 2.Araştırmanın evreni

No	İller	İlçeler	2012 ADKNS (İlçelere göre)	Örneklem
1	Gaziantep	Nizip, Islahiye, Karkamış	212.599	274
2	Şanlıurfa	Akçakale, Ceylanpınar, Harran	242.651	282
3	Hatay	Antakya, Reyhanlı, Altınözü, Yayladağı	217.861	276
4	Kilis	Merkez, Elbeyli	104.999	246
5	Adana	Sarıçam	132.939	254
		Toplam	911.049	1.332

Yukarıdaki tabloda yer alan örneklem çerçevesinde alan çalışmasında ilçelerde yapılan anket sayısı ile örneklem sayısının karşılaştırılmalı tablosu aşağıdaki gibidir.

Tablo 3. Araştırmanın karşılaştırılmalı örneklem tablosu

Şehir	Anket sayısı	Yüzdellik	Örneklem
Adana	258	% 18,7	254
Gaziantep	282	% 20,4	274
Hatay	284	% 20,6	276
Şanlıurfa	306	% 22,2	282
Kilis	250	% 18,1	246
Toplam	1.380	100.0	1.332

Sonuç olarak formülasyon ile edilen örneklem sayısının üzerinde anket verileri bulunmaktadır. Anket sayısının hesaplanandan az olmaması dolayısıyla tüm anket verileri SPSS veri tabana girilmiştir. Örneklem hacmi olarak belirlenen 1332 kişiye ek olarak %5 örneklem hata payı ile (67 kişi) ayrılmıştır. Çalışmanın sonucunda ortaya çıkan 48 kişilik fazlalık bu hata payı için yapılan fazla anketlerin kullanılabilir olması sebebiyle çalışmaya dâhil edilerek 1380 kişi üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Karekök uzlaşık dağılım ile belirlenen örneklem sayısının anket bazında uygulaması sırasında basit tesadüfî örnekleme yöntemi ile kişilere gönüllülük esasına dayanılarak hanelerinde anket uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın verileri SPR araştırma şirketi tarafından 2014 yılının Haziran ayında toplanmıştır. Önceden hazırlanmış anket soruları, tecrübeli anketörler tarafından hane halkına yüz yüze görüşme yöntemi ile uygulanmıştır. Anket formu hazırlanırken Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği'nin (2011) yılında yapmış olduğu "Askıdaki Yaşamlar&Algıdaki Yaşamlar" projesi referans alınmıştır.

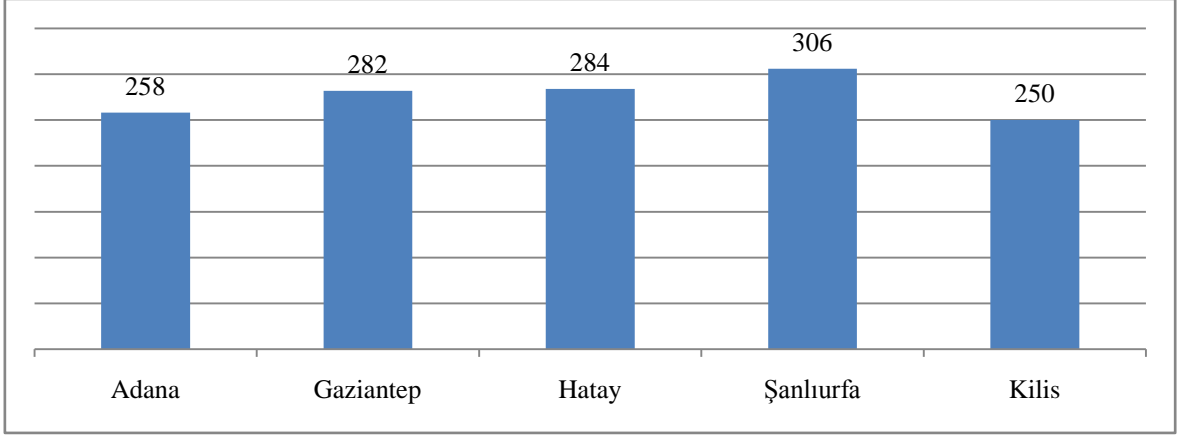
3.2 Nicel Saha Çalışmasının Bulguları

Yerel halkın Suriyelilere bakışını belirlemeye yönelik gerçekleştirilen alan araştırmasının bulguları şu başlıklar altında sunulacaktır;

- Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri,
- Katılımcıların yaşadıkları şehre çadır/konteyner kent kurulmasına yönelik bakışı
- Katılımcıların Suriyelilerden duyduğu rahatsızlık
- Katılımcıların Suriyelilerle olumsuz bir deneyim yaşama durumları
- Katılımcıların Suriyelilerle benzerlik ve farklılık algıları
- Katılımcıların Suriyelilere yardım konusundaki düşünceleri
- Katılımcıların Suriyelilerin geri dönmeleri hakkındaki düşünceleri
- Katılımcıların Suriyelilere ilişkin olumlu ve olumsuz yargıları
- Katılımcıların Suriyelilerle ilişkileri

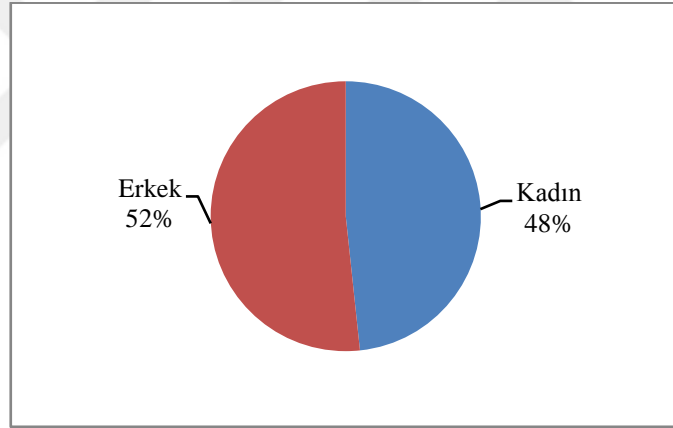
3.2.1 Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Çadır/konteyner kentlerin kurulmuş olduğu 5 ilde (Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay, Adana) geçerli anket sayısı 1.380'dir.

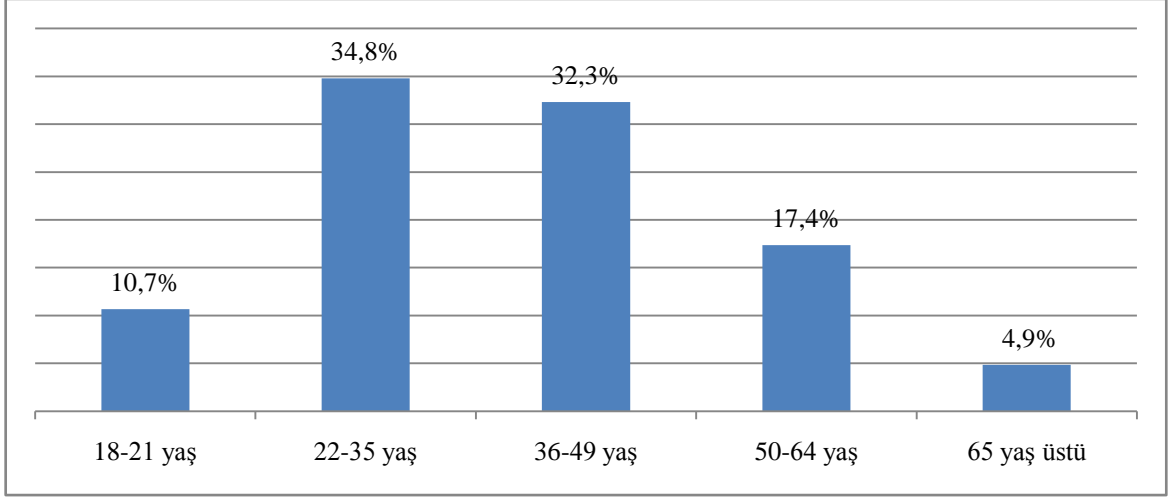
Şekil 2. Katılımcıların illere göre dağılımı

Kilis'te 250, Gaziantep'te 282, Şanlıurfa'da 306, Hatay'da 284, Adana'da 258 kişi ile görüşülmüştür.

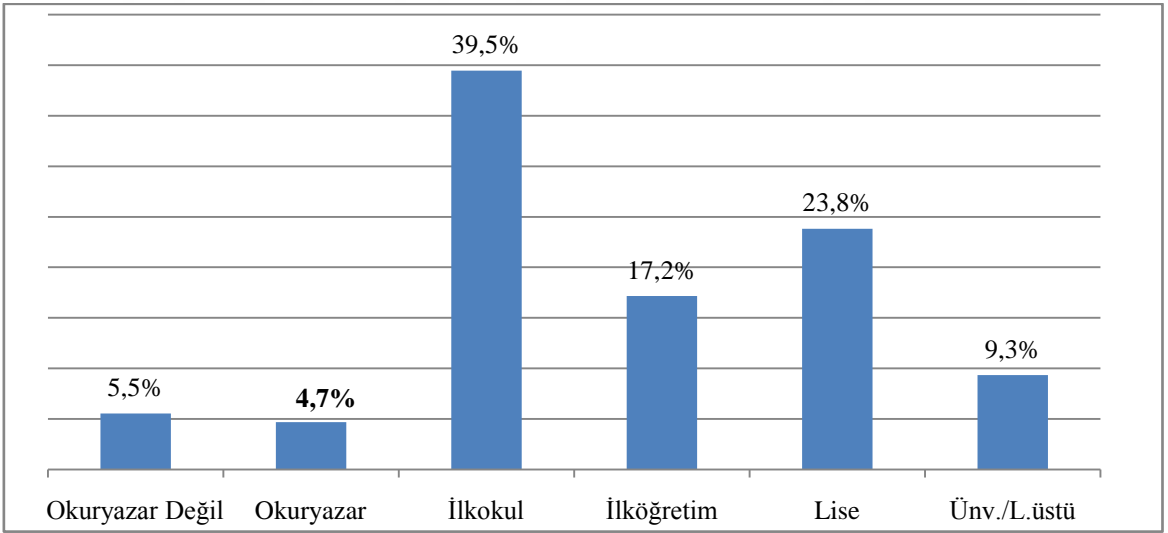
Şekil 3. Katılımcıların cinsiyet dağılımı

Çadır/konteyner kentlerin kurulduğu 5 ilde görüşülen kişilerin cinsiyet dağılımını gösteren tabloya bakıldığında katılımcıların % 52'sinin erkek, % 48'inin ise kadın olduğu görülmektedir.

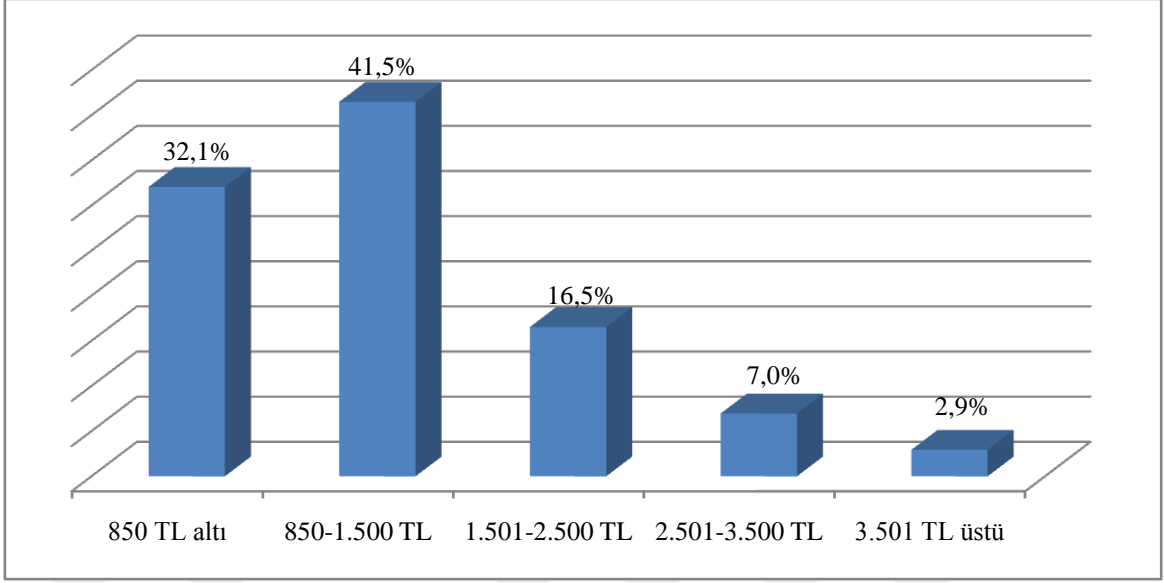
Şekil 4. Katılımcıların yaş dağılımı

Araştırmada 18 yaş ve üstü kişilerle görüşülmüştür. Yaş dağılımı incelendiğinde 22-35 yaş aralığında olanların en kalabalık kesimi oluşturduğu görülmektedir. En düşük yüzdeleri ise 65 yaş ve üstüne aittir.

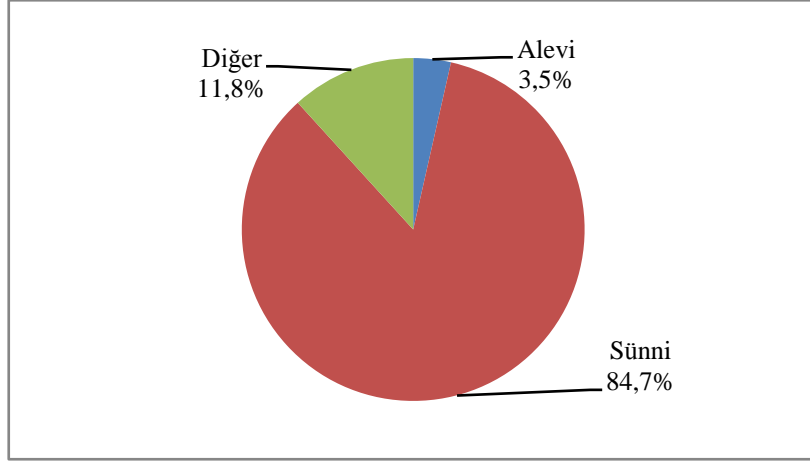
Şekil 5. Katılımcıların eğitim durumu

Görüşülen kişilerin çoğunluğu ilköğretim ve lise mezunudur. Bununla birlikte eğitim almamışların oranı %10'dur.

Şekil 6. Katılımcıların aylık ortalama gelirleri

Görüşülen kişilerin aylık ortalama gelirini gösteren tablo incelendiğinde 850-1500 TL arası geliri olanların % 41,5 ile en büyük kesimi oluşturduğu görülmektedir. Bunu %32 ile 850 TL ve altı takip etmektedir. Geliri 3.500 TL'nin üstünde olanların oranı ise % 3'tür.

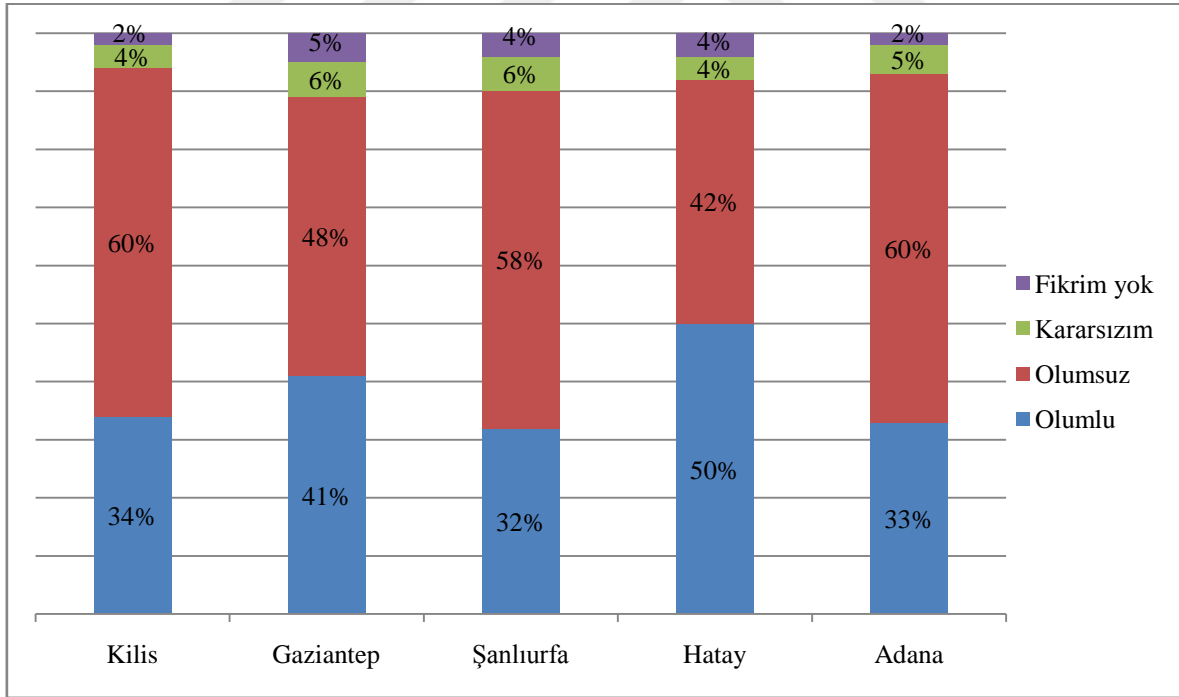

Şekil 7. Katılımcıların mezhepleri

Araştırma kapsamında görüşülen kişilerin mezhebini gösteren tabloya bakıldığında katılımcıların yaklaşık % 85'inin Sünni, % 3,5'inin ise Alevi olduğu görülmektedir.

3.2.2 Katılımcıların Yaşadıkları Şehre Çadır/Konteyner Kent Kurulmasına Yönelik Bakışı

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi (AFAD) tarafından yapılan açıklamaya göre (19 Haziran 2017 itibarıyla), Türkiye’de 10 ilde toplam 246.629 Suriye vatandaşı kurulan çadır ve konteyner kentlerde yaşamaktadır. Başlangıçta sadece çadır/konteyner kentlerde yaşayacakları düşünülen ve kısa bir süre sonra savaş bitince geri dönecekleri beklenen Suriyeli sığınmacıların çoğu, zaman geçtikçe şehirlere dağılsalar da barınma merkezlerine duyulan ihtiyaç savaşın başladığı ilk günlerden bugüne hep devam etmiştir. Yerel halk açısından şehirlerine çadır/konteyner kent kurulması oldukça yeni bir durum olduğu için, bu durumun yerel halk üzerinde bir takım etkiler yaratıp yaratmadığı, yerel halkın bunu bir fırsat ya da dezavantaj olarak görüp görmedikleri de araştırma kapsamında değerlendirilmek istenmiştir. Bu amaçla nicel saha çalışmasında katılımcılara şehirlerine çadır/konteyner kent kurulması hakkındaki düşüncelerini ortaya çıkarmaya yönelik çeşitli sorular sorulmuş ve bu sorular iller bazında değerlendirilmeye alınmıştır.

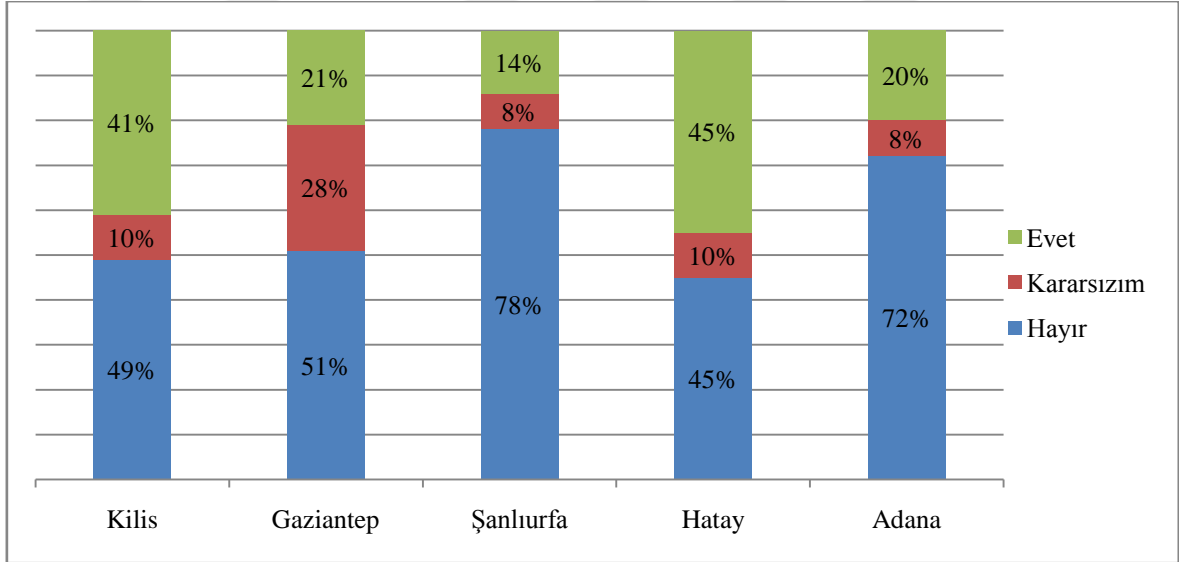

Şekil 8. İllere göre çadır/konteyner kent kurulmasına yönelik bakış

Katılımcıların %54’ü yaşadıkları şehre çadır/konteyner kent kurulmasına olumsuz bakarken, %38’i ise olumlu bakmaktadır. Çadır/konteyner kent kurulmasına yönelik bakışa

her bir il için karşılaştırmalı bakıldığında çadır/konteyner kent kurulmasıyla ilgili olumsuz bakışın en yüksek olduğu illerin %60 ile Adana ve yine %60 ile Kilis olduğu görülmektedir. Kilis ve Adana'yı %58 ile Şanlıurfa izlemektedir. Olumlu bakış açısının en yüksek olduğu il ise %50 ile Hatay'dır.

Katılımcıların yaşadıkları şehre çadır/konteyner kent kurulmasına yönelik düşüncelerini daha iyi anlayabilmek amacıyla, katılımcılardan şehirlerine çadır/konteyner kent kurulmasını yerel halk için fırsat olarak niteleyen 1 ve dezavantaj olarak niteleyen 2 soruya ve sığınmacılar için bir olanak olarak belirten 1 soruya "hayır", "evet" ve "kararsızım" seçeneklerinden birini seçmeleri istenmiştir. Katılımcıların verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir.

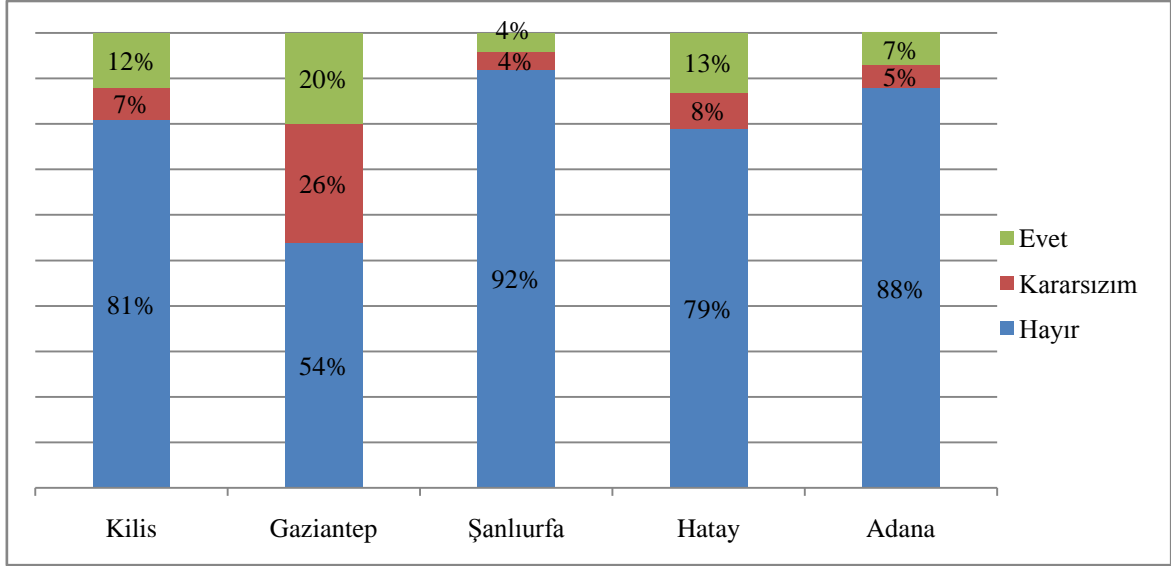

Şekil 9. Yaşadığımız şehre çadır/konteyner kent kurulması sizce ekonomik hayatı canlandırır mı?

Yaşadığımız şehre çadır/konteyner kent kurulması sizce ekonomik hayatı canlandırır mı?" sorusu iller bazında ele alındığında katılımcıların %59'unun genel olarak "Hayır" cevabı verildiği görülmektedir. Bununla birlikte iller bazında ankete katılanlardan Kilis ve Hatay illerinin "hayır" ve "evet" cevaplarına ait frekansların birbirlerine yakın olduğu görülmektedir. "Hayır" cevabının en yüksek oranı ise %78 ile Şanlıurfa ilinde görülmektedir.

Şehirlere çadır/konteyner kent kurulmasına ekonomik açıdan bakıldığında, barınma merkezlerinde kalan Suriyeliler her türlü ihtiyaçlarını kamp içinde kart sistemiyle

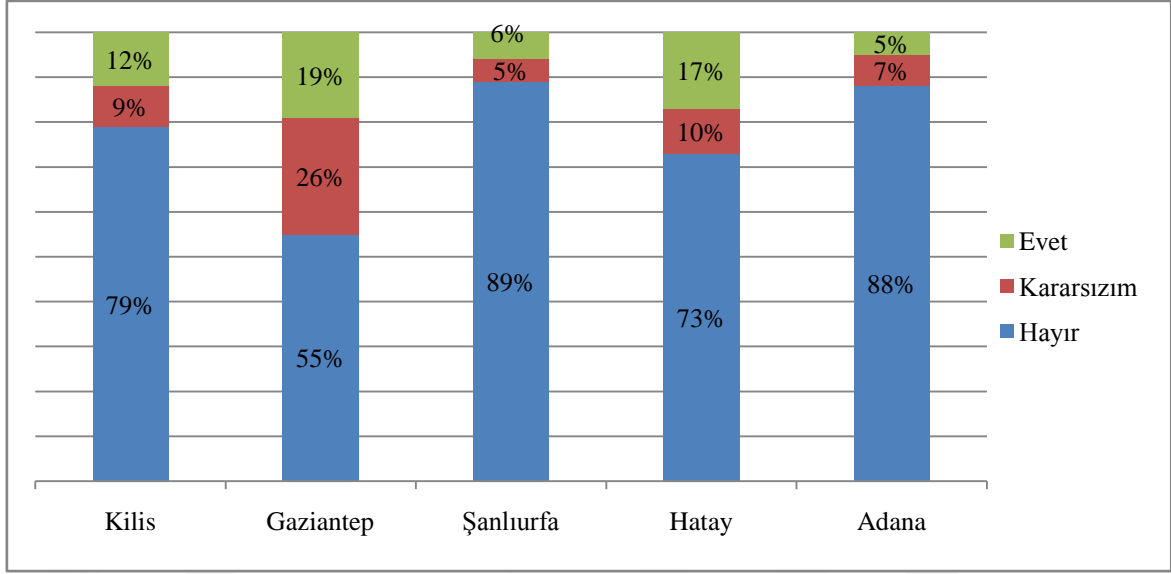
gidermektedirler. Kampların genel ihtiyaçları da büyük ölçüde ihale usulü ile karşılandığı için şehirlere çadır/konteyner kent kurulmasının yerel ekonomiye katkısı oldukça sınırlı olmaktadır. Dolayısıyla barınma merkezlerinin kurulması yerel halk için ekonomik anlamda dezavantajlı bir durum yaratmadığı gibi bir fırsat durumu da söz konusu değildir. Bu durum yapılan nitel görüşmelerde de sıklıkla dile getirilmiştir.

Şekil 10. Yaşadığım şehre çadır/konteyner kent kurulması yerel halk arasında işsizlik oranını artırır

Yaşadığım şehre çadır/konteyner kent kurulması yerel halk arasında işsizlik oranını artırır" sorusu iller bazında ele alındığında genel olarak "hayır" cevabı verildiği görülmektedir. "Hayır" cevabının en yüksek oranda verildiği ilin ise %92 ile Şanlıurfa olduğu görülmektedir.

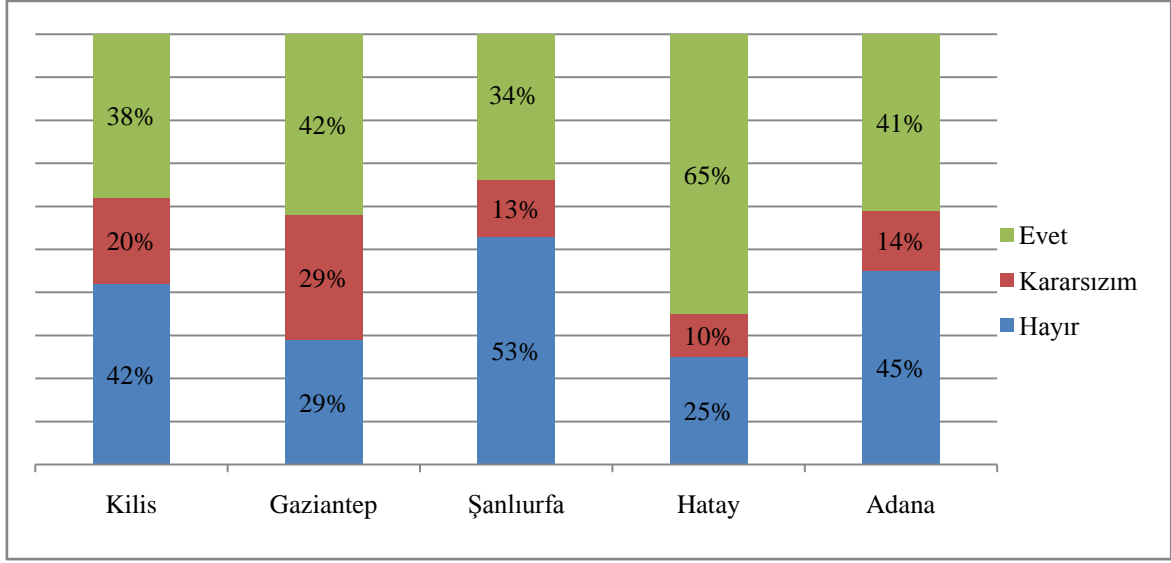
Çadır ve konteyner kentlerde kalan Suriyelilerin sayısı kamp dışında yaşayan Suriyelilere göre çok az olduğu ve zaten kampta barınanlarının çoğunluğunu kadınlar ve çocuklar oluşturduğu için çadır ve konteyner kentlerin kurulmasının yerel halk arasında işsizlik oranını arttırdığını söylemek oldukça zordur. Katılımcıların da cevapları bu doğrultuda olup, %78 gibi yüksek bir çoğunluk bu soruya "hayır" cevabını vermiştir.

Şekil 11. Yaşadığım şehre çadır/konteyner kent kurulması sosyal hayatı olumsuz etkiler

"Yaşadığım şehre çadır/konteyner kent kurulması sosyal hayatı olumsuz etkiler" sorusu iller bazında ele alındığında ağırlıklı olarak "hayır" cevabı verildiği görülmektedir. "Hayır" cevabının en yüksek oranı %89 ile Şanlıurfa'dır.

Çadır ve konteyner kentler genel olarak şehir merkezlerine uzak yerleşim yerlerine kurulmuştur. Barınma merkezlerinden çıkış izniyle gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla yerel halk günlük yaşam pratiklerinde çadır/konteyner kentlerde kalan Suriyelileri pek fazla deneyimlememektedir. Nitekim katılımcıların da yaklaşık %79 gibi büyük bir çoğunluğu şehirlerine çadır/ konteyner kent kurulmasının sosyal hayatı olumsuz yönde etkilemeyeceği görüşündedir.

Şekil 12. Yaşadığım şehre çadır/konteyner kent kurulması Suriyelilerin barınma ve güvenlik problemlerini ortadan kaldırır

Yaşadığım şehre çadır/konteyner kent kurulması mültecilerin barınma ve güvenlik problemlerini ortadan kaldırır" sorusu iller bazında ele alındığında ortak bir cevapta toplanmadığını görmekteyiz. "Evet" cevabı %65 ile Hatay ilini diğer illerden önemli ölçüde ayırdığı gibi "hayır" cevabına verilen %53'lük oran ile Şanlıurfa ili de diğer illerden ayrılmaktadır.

Çadır/ konteyner kentler Suriye'deki savaşın kısa süreceği varsayımına dayanarak, savaş sonrası ülkelere geri döneceği düşünülen Suriyelileri bir süre ağırlamak maksadıyla kurulduğu için geçici bir çözüm olarak değerlendirilebilir. Fakat sürenin uzamasıyla birlikte uzun vadede Suriyelilerin barınma ve güvenlik problemlerini ortadan kaldıramamıştır. Zaten kapasite sıkıntısı nedeniyle çok az bir Suriyeli nüfusu ağırlayabilmektedir. Dolayısıyla katılımcıların ortak bir sonuç etrafında toparlanamaması bu nedene bağlanabilir.

Barınma merkezleri şehir merkezlerinden uzak olduğu ve bu merkezlere giriş çıkışlar izinle gerçekleştirildiği için, kamplarda kalan Suriyeliler izole bir hayat yaşamaktadır. Her türlü ihtiyaçları devlet tarafından karşılandığı için de kamplarda yaşayan Suriyelilerin şehrin ekonomik ve sosyal hayatına bir katkı ya da zarar verdiğini söylemek oldukça güçtür. Dolayısıyla araştırma kapsamındaki şehirlere barınma merkezlerinin kurulması yerel halk için ekonomik anlamda dezavantajlı bir durum yaratmadığı gibi bir fırsat durumu da söz konusu değildir. Tüm bu bilgiler ışığında katılımcıların %54'ünün şehirlerine çadır/konteyner kent kurulmasına olumsuz bakması dikkate değerdir.

3.2.3 Katılımcıların Suriyelilerden Duyduğu Rahatsızlık

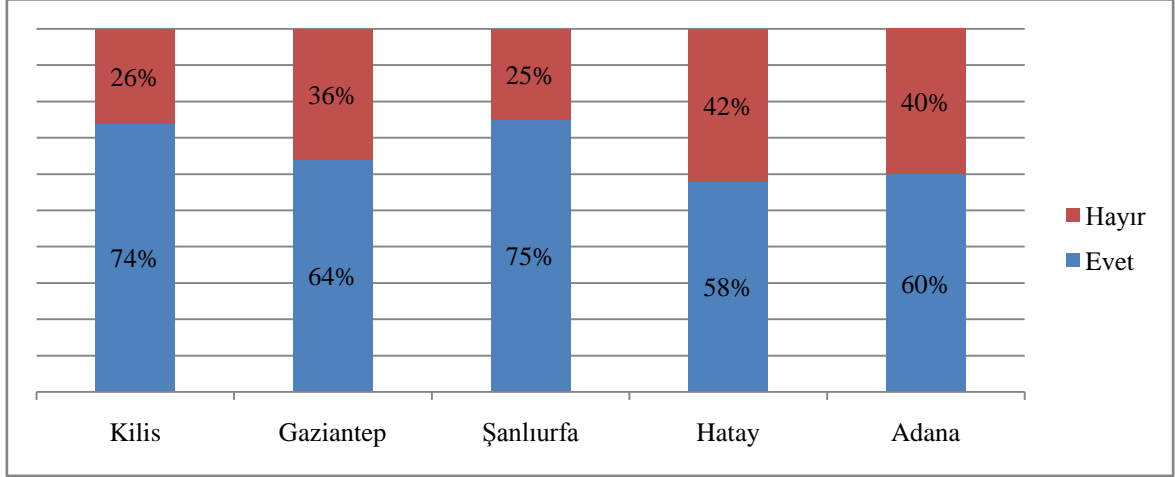
Türkiye’de çadır ve konteyner kentlerin kurulmuş olduğu bütün illerde Suriyelilerle ilgili esas problemi kamp dışında yaşayan Suriyeli nüfusun fazlalığı yaratmaktadır. Tablo 4’de araştırma kapsamındaki iller bazında toplam kayıtlı Suriyeli nüfusu ve 5 ilin nüfusu karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir (GİGM, 2017).

Tablo 4. Geçici koruma altındaki Suriyeli nüfusunun buldukları illerin nüfusları ile karşılaştırılması (29.06.2017)

	Barınma merkezinde yaşayan nüfus	Toplam kayıtlı nüfus	Nüfus	İl nüfusu ile karşılaştırma yüzdesi
Kilis	33.296	126.708	130.825	%96,85
Gaziantep	37.850	334.708	1.974.244	%16,96
Şanlıurfa	102.937	431.455	1.940.627	%22,33
Hatay	18.425	393.827	1.533.168	%25,32
Adana	555	166.043	2.201.670	%7,45

Kilis nüfus yoğunluğu olarak en fazla Suriyeli bulunan ildir. Nitekim şehrin nüfusu 130.825 iken kayıtlı sığınmacı sayısı 126.708’dir. Bu sayıya bir de Kilis’te kayıt altına alınmayan Suriyeliler eklendiğinde Kilis’teki Suriyeli sayısının şehrin nüfusunu geçtiği yönünde tahminler yapılmaktadır. Nüfus yoğunluğu en az olan il ise % 7, 45 ile Adana’dır.

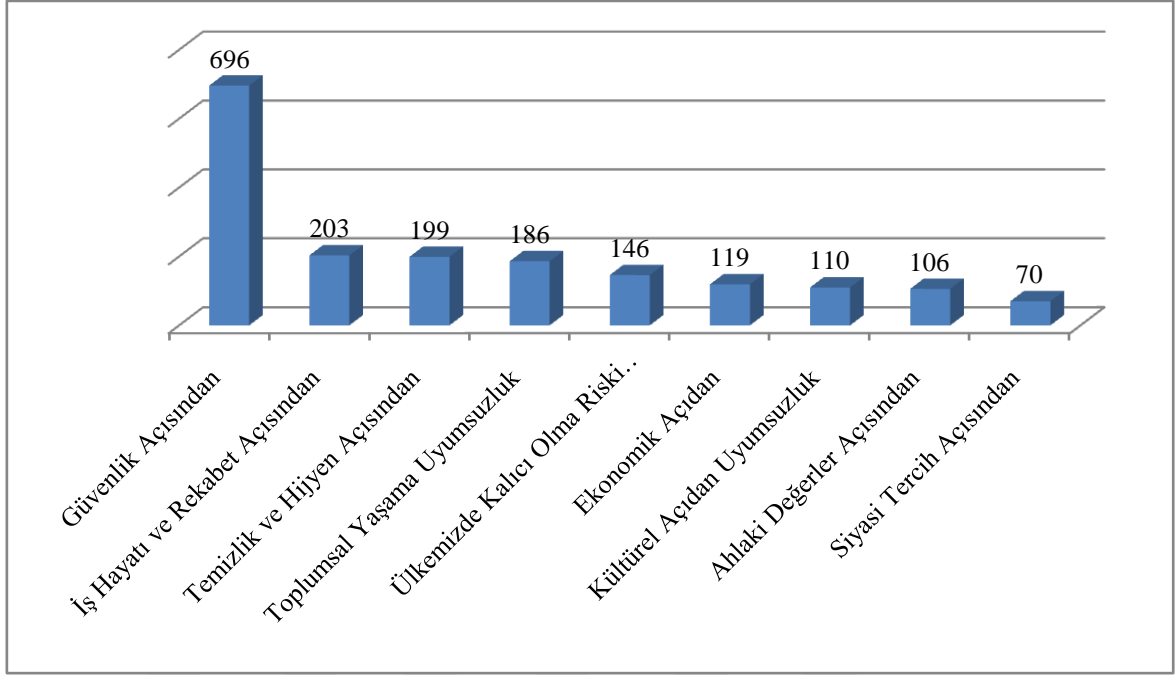
Kamp dışında yaşayan Suriyeli sayısının artmasıyla birlikte şehirlerde ekonomik ve sosyal problemler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu yüzden araştırma kapsamındaki 5 ilde yerel halkın Suriyeli sığınmacılardan rahatsızlık duyup duymadığı rahatsızlık duyuyorlarsa neden rahatsızlık duydukları incelenmek istenmiştir.

Şekil 13. Suriyelilerden rahatsızlık duyuyor musunuz?

Katılımcıların %66'sı Suriyeli sığınmacılardan rahatsızlık duymaktadır. Suriyeli sığınmacılardan duyulan rahatsızlık iller bazında değerlendirildiğinde, en çok rahatsızlık duyan şehirlerin sırasıyla %75 ile Şanlıurfa, %74 ile Kilis ve %64 ile Gaziantep olduğu görülmektedir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde en fazla rahatsızlık duyanların sayıca ve nüfus yoğunluğu en fazla olan illerde olduğu görülmektedir.

Şekil 14. Suriyelilerden neden rahatsızlık duyuyorsunuz?

Araştırma kapsamında Suriyelilerden duyulan rahatsızlığın en büyük nedeninin güvenlik olduğu görülmüştür. Özellikle sınır illerinde Suriyelilerin hiçbir denetime uğramadan sınırın her yerinden kabileler halinde eşyaları ile birlikte geçmeleri emniyet, asayiş, can güvenliği açısından endişeler yaramakta, insan kaçırma, fidye isteme, kaçakçılık ve suç işleyenlerin iki ülke arasında dolaşması yerel halkı kaygılandırmaktadır.

Suriyelilerden duyulan rahatsızlığın bir başka nedeni de Suriyelilerin toplumsal ve kültürel yaşama uyum sağlayamadığı düşüncesidir. Nitel görüşmelerde de bu tür rahatsızlıklar sıklıkla dile getirilmiştir. Bunlardan bazıları Suriyelilerin kılık-kıyafetleri, umuma açık yerlerde yüksek sesle konuşmaları, kalabalık gruplar halinde dolaşmaları ve gece çok geç saatlere kadar yatmadan sokaklarda bulunmalarındır.

Ekonomik açıdan bakıldığında da özellikle sınır illerindeki şehirler Suriye’de yaşanan iç savaştan olumsuz etkilenmiştir. Suriye ile ticaret son bulmuş, ihracat oranı önemli ölçüde düşmüş, nakliye şirketleri iflaslarla karşı karşıya kalmış ve birçok şirket kapanmıştır. Suriye üzerinden Orta Doğu ülkelerine yapılan taşımacılık ve ticari faaliyetler de savaştan olumsuz yönde etkilenmiştir. Suriyeli sığınmacıların kayıt dışı çalışmaları, iş yeri açmaları ve Suriye’den denetimsiz biçimde getirdikleri malları (başta gıda maddeleri olmak üzere) pazarlamaları, vergi ve sosyal güvenlik primi sorunları olmadığı için haksız rekabete

sebebiyet vermeleri yerel halk arasında Suriyelilere yönelik tepkilerin artmasına neden olmuştur.

Katılımcıların Suriyelilerden duydukları rahatsızlık cinsiyet, yaş, eğitim durumu, aylık ortalama gelir ve mezhep değişkenleri açısından incelenmiştir.

Hipotez 1

H₀: Katılımcıların cinsiyetleri ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki yoktur.

H₁:Katılımcıların cinsiyetleri ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki vardır.

Tablo 5.Cinsiyete göre Suriyelilerden rahatsızlık duyma dağılımı

	Kadın	Erkek	Toplam
Evet	480	433	913
	72%	61%	
Hayır	187	280	467
	28%	39%	
Toplam	667	713	1.380

0 hücre (%0) beklenen değer 5’den küçük değildir. Minimum beklenen değer 225,72. χ^2 19,428 ve p=0,000

Suriyeli sığınmacılardan rahatsızlık duyma sorusuna ankete katılan kadınların % 72’si erkeklerin ise %61’i “evet” cevabını vermiştir.

Yapılan Ki kare testi sonucu P değeri 0,000 çıkmıştır. P değeri 0,05’ten küçük çıktığı için H₀ hipotezi reddedilmiştir. Sonuç olarak Suriyelilerden rahatsızlık duyulmasının cinsiyet değişkeninden bağımsız olmadığına karar verilmiştir (p=0,000<0,05).

Yaşar (2015) Kilis’te yapmış olduğu çalışmasında bu çalışmanın sonuçlarına benzer sonuçlara ulaşmıştır. Söz konusu çalışmadaki katılımcıların %72’si Suriyelilerin Kilis’e gelmesine olumsuz bakmaktadır. Aynı çalışma cinsiyet bağlamında değerlendirildiğinde kadınların (%83) erkeklere (%68) kıyasla daha fazla rahatsız olduğunu ortaya koymuştur.

Yine aynı çalışmaya göre evlenme örüntülerindeki farklılıklar yerli kadınların Suriyeli kadınları rakip olarak algılamalarına yol açmaktadır.

Hipotez 2

H₀: Katılımcıların yaşları ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki yoktur.

H₁:Katılımcıların yaşları ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki vardır.

Tablo 6. Yaşa göre Suriyelilerden rahatsızlık duyma dağılımı

	18- 21 yaş arası	22 - 35 yaş arası	36 - 49 yaş arası	50 - 64 yaş arası	65 yaş ve üstü	Toplam
Evet	103	319	295	147	49	913
	70%	66%	66%	62%	71%	
Hayır	44	163	149	91	20	467
	30%	34%	34%	38%	29%	
Toplam	147	482	444	238	69	1.380

2 hücre (%16,7) beklenen değer 5'den küçük değildir. Minimum beklenen değer 2,37 $\chi^2=4,347$ ve $p=0,501$

Ankete katılanlardan 18-21 yaş arası kişilerin %70'i, 65 yaş ve üstü kişilerin %71'i Suriyelilerden rahatsız olduğunu bildirmiştir. Bununla birlikte her yaş grubundaki katılımcıların %50'den fazlası olumsuz görüş bildirmişlerdir.

Yapılan Ki kare testi sonucu P değeri 0,501 çıkmıştır. P değeri 0,05'ten büyük çıktığı için H₀ hipotezi kabul edilmiştir. Sonuç olarak örneklem grubundaki kişilerin yaşları ile Suriyelilerden rahatsızlık duyulması arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p=0.501>0,005$).

Hipotez 3

H₀: Katılımcıların eğitim durumları ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki yoktur.

H₁:Katılımcıların eğitim durumları ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki vardır.

Tablo 7. Eğitim durumuna göre Suriyelilerden rahatsızlık duyma dağılımı

	Okuryazar Değil	Okuryazar	İlkokul	O. Okul /İlköğretim	Lise	Ünv. /L.üstü	Toplam
Evet	45	49	366	143	221	89	913
	57%	74%	67%	61%	68%	69%	
Hayır	34	17	179	92	105	40	467
	43%	26%	33%	39%	32%	31%	
Toplam	79	66	545	235	326	129	1.380

0 hücre (%0) beklenen değer 5'den küçük değildir. Minimum beklenen değer 22,33 $\chi^2=8,961$ ve $p=0,111$

“Suriyelilerden rahatsızlık duyuyor musunuz?” sorusu eğitim durumuna göre ele alındığında her gruptaki katılımcının %50'sinden fazlasının “evet” cevabı verdiği gözlenmektedir. Okuryazar grubu %74 ile en yüksek rahatsızlık duyma oranına sahiptir.

Yapılan Ki kare testi sonucu P değeri 0,111 çıkmıştır. P değeri 0,05'ten büyük çıktığı için H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Sonuç olarak Suriyelilerden rahatsızlık duyulması ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p=0.111>0,005$).

Hipotez 4

H_0 : Katılımcıların aylık ortalama gelirleri ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki yoktur.

H_1 :Katılımcıların aylık ortalama gelirleri ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki vardır

Tablo 8. Aylık ortalama gelire göre Suriyelilerden rahatsızlık duyma dağılımı

	850 TL ve altı	851 - 1500 TL arası	1501 - 2500 TL arası	2501 - 3500 TL arası	3501 TL ve üstü	Toplam
Evet	322	361	144	60	26	913
	72%	63%	63%	64%	63%	
Hayır	125	210	83	34	15	467
	28%	37%	37%	36%	37%	
Toplam	447	571	227	94	41	467

0 hücre (%0) beklenen değer 5’den küçük değildir. Minimum beklenen değer 13,87. $\chi^2=10,212$ ve $p=0,037$

“Suriyelilerden rahatsızlık duyuyor musunuz?” sorusu aylık ortalama gelir durumuna göre ele alındığında 850 TL ve altı geliri olanların %72’sinin ve her bir gelir grubundaki katılımcıların %60’ının “evet” cevabı verdiği görülmektedir.

Yapılan Ki kare testi sonucu P değeri 0,037 çıkmıştır. P değeri 0,05’ten küçük çıktığı için H_0 hipotezi reddedilmiştir. Sonuç olarak Suriyelilerden rahatsızlık duyulmasının aylık ortalama gelir değişkeninden bağımsız olmadığına karar verilmiştir ($p=0,037<0,05$).

Suriyelilerden duyulan rahatsızlık gelir durumu dikkate alınarak incelendiğinde rahatsızlık yüzdesinin en fazla alt gelir grubunda olduğu görülmektedir.

Global Politika ve Stratejinin Türkiye Sosyal Eğilimler Araştırmasına göre, gelir durumu düşük olanlar, gelir düzeyi yüksek olanlara göre, geçinme gücünü çekenler çekmeyenlere göre Suriyeli sığınmacılardan daha çok kaygı duymaktadır (akt. Demir, 2015, s.16). Ekonomik tehdit algısı yerel halkın Suriyelilere yönelik bakışında önemli bir belirleyicidir. Tehdit algısının yükseldiği durumlarda Suriyelilerden duyulan rahatsızlık artabilir.

Gaziantep’te yapılan bir çalışmada düşük gelir grubunun yaşadığı semtlerde Suriyelilerden daha çok rahatsızlık duyulduğunu hatta zaman zaman bu rahatsızlıkların nefrete dönüştüğü iddia edilmiştir. Kira artışları ve Suriyelilerin ucuz iş gücü olarak kullanılmasının bu nefrete neden olduğu dolayısıyla sosyo-ekonomik problemlerin Suriyeli kimliğine bağlandığı dile getirilmiştir (MAZLUMDER, 2014, s. 23).

Hipotez 5

H₀: Katılımcıların mezhepleri ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki yoktur.

H₁:Katılımcıların mezhepleri ile Suriyelilerden rahatsızlık duyma arasında ilişki vardır.

Tablo 9. Mezhebe göre Suriyelilerden rahatsızlık duyma dağılımı

	Alevi	Sünni	Diğer	Toplam
Evet	37	772	104	913
	73%	66%	64%	
Hayır	14	395	58	467
	27%	34%	36%	
Toplam	51	1.167	162	1.380

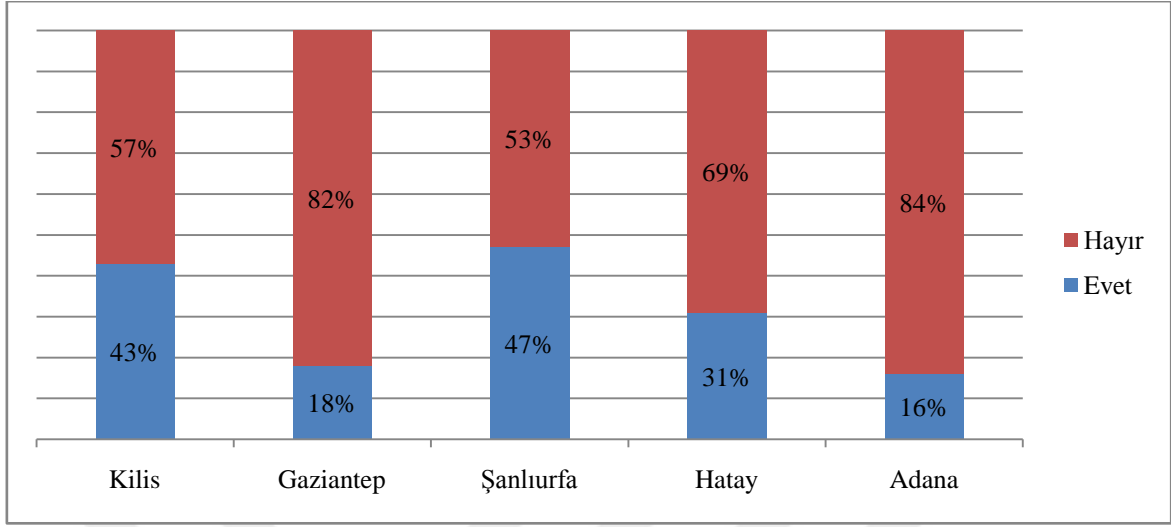
5 hücre (%41,7) beklenen değer 5’den küçük değildir. Minimum beklenen değer 0,68 $\chi^2=2,133$ ve $p=0,830$

Ankete katılanlardan Sünni mezhebine sahip olanların %66’sı ve Alevi mezhebine sahip olanların %73’ü ve diğer mezheplere sahip olanların % 64’ü “Suriyelilerden rahatsızlık duyuyor musunuz?” sorusuna evet cevabını vermiştir.

Yapılan Ki kare testi sonucu P değeri 0,830 çıkmıştır. P değeri 0,05’ten büyük çıktığı için H₀ hipotezi kabul edilmiştir. Sonuç Suriyelilerden rahatsızlık duyulması ile mezhep değişkeni arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p=0.830>0,005$).

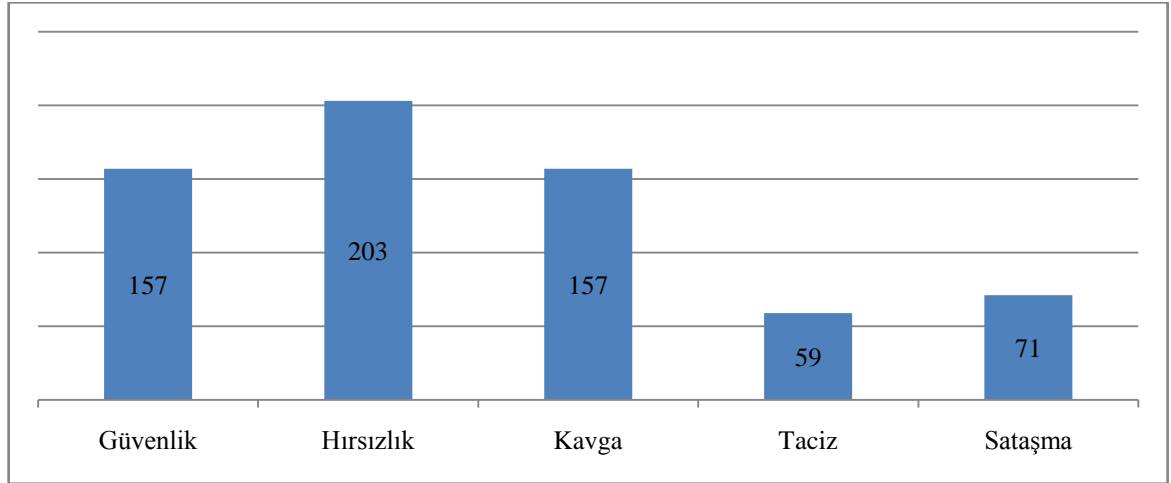
3.2.4 Katılımcıların Suriyelilerle Olumsuz Bir Deneyim Yaşama Durumları

Şehirlerde kamp dışında yaşayan artan Suriyeli sayısına paralel olarak, Suriyelilerden duyulan rahatsızlıkların arttığı zaman zaman ise tepkilere dönüştüğü olmuştur. Söz konusu bu tepkilerin yerel halk ile Suriyeliler arasında herhangi bir olumsuz deneyime sebebiyet verip vermediğini anlamak amacıyla katılımcılara şehirlerinde yaşayan Suriyelilerle olumsuz bir deneyim yaşayıp yaşamadıkları, yaşadılarsa ne tür sorunlar yaşadıkları sorulmuştur. Verilen cevaplar Şekil 15’te gösterilmiştir.

Şekil 15. Suriyeliler ile olumsuz bir deneyim yaşadınız mı?

Katılımcıların %69'u Suriyelilerle herhangi bir olumsuz deneyim yaşamamıştır. İl bazında değerlendirildiğinde Suriyelilerle en çok olumsuz deneyim yaşayan il %47 ile Şanlıurfa olarak görülmektedir. Şanlıurfa'yı Kilis ili takip etmektedir. En az olumsuz deneyim yaşayan iller ise Adana ve Gaziantep'tir.

Şekil 16. Suriyeliler ile ne tür bir olumsuz deneyim yaşadınız?

Olumsuz deneyim yaşayan kişiler en fazla hırsızlık nedeniyle Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşadıklarını beyan etmiştir. Hırsızlığı kavga ve güvenlik başlıkları takip etmektedir.

Olumsuz deneyim yaşama nedenlerine bakıldığında verilen cevapların Suriyelilerden rahatsızlık duyma nedenleriyle örtüştüğü görülmektedir. Nitekim en fazla rahatsızlık duyma nedeni olan güvenliğin olumsuz deneyimlere (hırsızlık, kavga ve güvenlik) yansıdığı çıkan sonuçlara bağlı olarak söylenebilir.

Katılımcıların Suriyelilerle olumsuz bir deneyim yaşama durumu cinsiyet, yaş, eğitim durumu, aylık ortalama gelir ve mezhep değişkenleri açısından incelenmiştir.

Hipotez 6

H₀: Katılımcıların cinsiyetleri ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların cinsiyetleri ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki vardır.

Tablo 10. Cinsiyete göre Suriyeliler ile olumsuz deneyim frekansı

	Kadın	Erkek	Toplam
Evet	203	228	431
	30%	32%	
Hayır	464	485	949
	70%	68%	
Toplam	667	713	1.380

0 hücre (%0) beklenen değer 5'den küçük değildir. Minimum beklenen değer 208, 32. $\chi^2=0,382$ ve $p=0,537$

Ankete katılan kadınların %30'u Suriyeli sığınmacılar ile olumsuz bir deneyim yaşadıkları cevabını verirken erkeklerde bu oran %32'dir.

Yapılan Ki kare testi sonucu P değeri 0,537 çıkmıştır. P değeri 0,05'ten büyük çıktığı için H₀ hipotezi kabul edilmiştir. Sonuç olarak cinsiyet değişkeni ile Suriyeliler ile olumsuz bir deneyim yaşama arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p=0.537>0,005$).

Hipotez 7

H₀: Katılımcıların yaşları ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların yaşları ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki vardır.

Tablo 11. Yaşa göre Suriyeliler ile olumsuz deneyim frekansı

	18- 21 yaş arası	22 - 35 yaş arası	36 - 49 yaş arası	50 - 64 yaş arası	65 yaş ve üstü	Toplam
Evet	54	145	124	73	35	431
	37%	30%	28%	31%	51%	
Hayır	93	337	320	165	34	949
	63%	70%	72%	69%	49%	
Toplam	147	482	444	238	69	1380

2 hücre (%16,7) beklenen değer 5'den küçük değildir. Minimum beklenen değer 2,19 $\chi^2=16,995$ ve $p=0,005$

Suriyeliler ile en fazla olumsuz deneyim yaşayanlar %50 ile 65 yaş ve üstü ve % 47 ile 18-21 yaş arası gruplarıdır. Diğer gruplarda ise olumsuz deneyim yaşayanların oranı yaklaşık %30 oranındadır.

Yapılan Ki kare testi sonucu P değeri 0,005 çıkmıştır. P değeri 0,05'ten küçük çıktığı için H₀ hipotezi reddedilmiştir. Sonuç olarak Suriyeli ile olumsuz bir deneyim yaşamamanın yaş değişkeninden bağımsız olmadığına karar verilmiştir($p=0,005<0,05$).

Hipotez 8

H₀: Katılımcıların eğitim durumları ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların eğitim durumları ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki vardır.

Tablo 12. Eğitim durumuna göre Suriyeliler ile olumsuz deneyim frekansı

	Okuryazar Değil	Okuryazar	İlkokul	O.okul /İlköğretim	Lise	Ünv. /L.üstü	Toplam
Evet	20	31	171	65	98	46	431
	25%	47%	31%	28%	30%	36%	
Hayır	59	35	374	170	228	83	949
	75%	53%	69%	72%	70%	64%	
Toplam	79	66	545	235	326	129	1.380

0 hücre (%0) beklenen değer 5'den küçük değildir. Minimum beklenen değer 20,61 $\chi^2=11,685$ ve $p=0,039$

Ankete katılan okuryazar grubun %47'si Suriyeli sığınmacılarla olumsuz bir deneyim yaşadıkları cevabını verirken bu oran diğer gruplarda yaklaşık %30'dur.

Yapılan Ki kare testi sonucu P değeri 0,039 çıkmıştır. P değeri 0,05'ten küçük çıktığı için H_0 hipotezi reddedilmiştir. Sonuç olarak Suriyeliler ile olumsuz bir deneyim yaşamının eğitim düzeyi değişkeninden bağımsız olmadığına karar verilmiştir ($p=0,039<0,05$).

Hipotez 9

H_0 : Katılımcıların aylık ortalama gelirleri ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki yoktur.

H_1 :Katılımcıların aylık ortalama gelirleri ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki vardır.

Tablo 13. Aylık ortalama gelire göre Suriyeliler ile olumsuz deneyim frekansı

	850 TL ve altı	851 - 1.500 TL arası	1.501 - 2.500 TL arası	2.501 - 3.500 TL arası	3.501 TL ve üstü	Toplam
Evet	160	164	70	20	17	431
	36%	29%	31%	21%	41%	
Hayır	287	407	157	74	24	949
	64%	71%	69%	79%	59%	
Toplam	447	571	227	94	41	1.380

0 hücre (%0) beklenen değer 5'den küçük değildir. Minimum beklenen değer 2,37 $\chi^2=12,360$ ve $p=0,501$

Ankete katılanlardan “Suriyeliler ile olumsuz bir deneyim yaşadınız mı?” sorusuna “evet” cevabını veren katılımcı grubu 3.501 TL ve üstü ile 850 TL ve altıdır. Yapılan Ki kare testi sonucu P değeri 0,015 çıkmıştır. P değeri 0,05’ten küçük çıktığı için H_0 hipotezi reddedilmiştir. Sonuç olarak Suriyeli sığınmacılar ile olumsuz bir deneyim yaşamamanın aylık ortalama gelir değişkeninden bağımsız olmadığına karar verilmiştir ($p=0,015<0,05$).

Hipotez 10

H_0 : Katılımcıların mezhepleri ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki yoktur.

H_1 : Katılımcıların mezhepleri ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki vardır.

Tablo 14. Mezhebe göre Suriyeliler ile olumsuz deneyim frekansı

	Alevi	Sünni	Diğer	Toplam
Evet	27	365	39	431
	53%	31%	24%	
Hayır	24	802	123	949
	47%	69%	76%	
Toplam	51	1167	162	1.380

5 hücre (%41,7) beklenen değer 5’den küçük değildir. Minimum beklenen değer 0,62 $\chi^2=18,881$ ve $p=0,002$

Ankete katılanlardan Alevi mezhebine sahip olanların %53’ü “evet” cevabını verirken bu oran Sünni mezhebine ve diğer mezheplere sahip olanlarda ise %31’dir.

Yapılan Ki kare testi sonucu P değeri 0,002 çıkmıştır. P değeri 0,05’ten küçük çıktığı için H_0 hipotezi reddedilmiştir. Sonuç olarak Suriyeliler ile olumsuz bir deneyim yaşamamanın mezhep değişkeninden bağımsız olmadığına karar verilmiştir ($p=0,002<0,05$).

Cinsiyet hariç diğer tüm değişkenler (yaş, eğitim durumu, aylık ortalama gelir, mezhep) ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında ilişki bulunmuştur.

Yaş olarak daha çok 18-21 ve 65 yaş üstü yaş grubundaki katılımcıların, daha çok olumsuz deneyim yaşadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca eğitim durumu düşük, alt gelir durumuna sahip

kişilerin de Suriyeliler ile daha çok olumsuz deneyim yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Aslında katılımcıların bu özellikleri genel olarak birbiriyle paraleldir. Yani zaten eğitim durumu düşük olan kişilerin gelir durumları da çoğunlukla yüksek değildir. Bu açıdan Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları yerlerdeki iki halkın (hem Suriyelilerin hem de yerel halkın) sosyo-ekonomik durumları oldukça benzerdir ve bu kesimler daha çok bir arada olmaktadır. Dolayısıyla bu toplumsal birliktelikler daha çok olumsuzlukların yaşanmasına neden olmuş olabilir.

Yapılan diğer araştırmalarda da (Yaşar, 2015; Döner, 2016) Suriyeliler ile yerel halk arasında yaşanan olumsuzlukların daha çok günlük yaşam pratiklerinde ortaya çıktığı, söz konusu anlaşmazlıkların daha çok ev kirası ve trafik sorunlarına bağlı olarak yaşandığı ortaya konmuştur.

3.2.5 Katılımcıların Suriyelilerle Benzerlik ve Farklılık Algıları

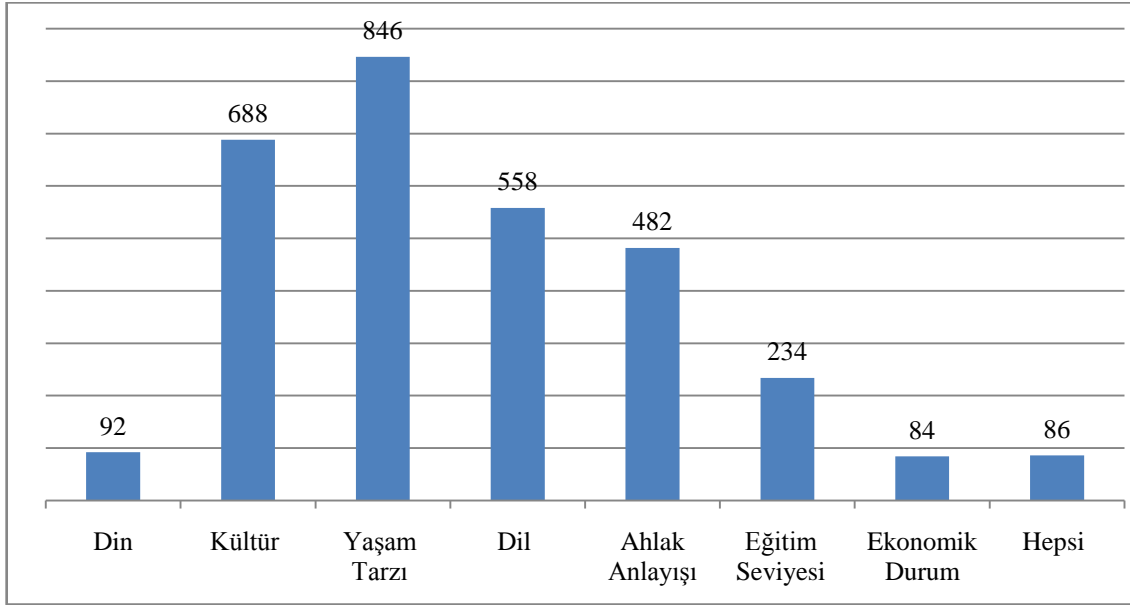
Sosyal kimlik kuramına göre; “insanlar kendi gruplarıyla (iç-grup) özdeşim kurup onu daha değerli bulurlarken diğer grupları daha değersiz bulurlar”(Tajfel ve Turner, 1986, akt. Yaşar, 2015, s. 48).

Sosyal kimlik kuramı, insanların kendilerini ve başkalarını çeşitli gruplara ait olarak algılama eğilimine olduğunu savunur (Kağıtçıbaşı, 2016). Sosyal sınıflandırma işte tam bu noktada insanların kendilerini birer birey değil de bir toplumsal grubun üyesi olarak algıladıklarında ortaya çıkar. Tajfel ve Forgas’a(1981, akt. Demirtaş, 2003) göre sosyal sınıflandırma, nesnelere ya da insanları belirli bir takım ortak niteliklerini temel alarak gruplara ya da sınıflara ayırma sürecidir. Cinsiyet, ırk, etnik özellikler, yaş, din, milliyet vb. sosyal sınıflandırmanın temelleridir.

İnsanları kategorilere ayırmanın en yaygın yolu insanları “biz-onlar”, “benzer-farklı” gibi kalıplara göre değerlendirmektir. Buna göre bize benzeyenlerden hoşlanırken bize benzemeyenlere karşı önyargılı bir tutum geliştiririz (Bauman, 2014).

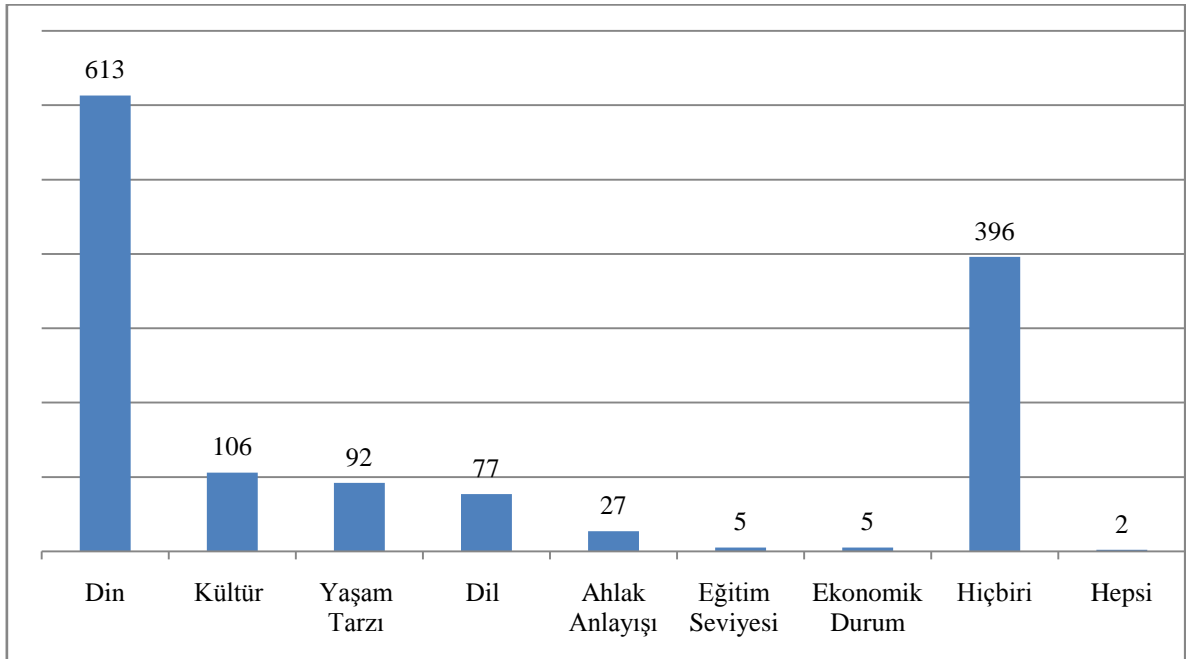
Önyargıların temelinde benzerlik ve farklılık algısı vardır. Her kimlik kendi kimliğini güven altına almak için farklılığı abartır (Conolly, 1995, akt. Yaşar, 2015). Bu bağlamda

araştırmada yerel halkın Suriyelileri kendilerine ne kadar benzer ve ne kadar farklı bulduklarını araştırılmak istenmiştir.

şekil 17. Suriyelilerle kendinizi farklı grdēünüz özellikler nelerdir?

5 ildeki katılımcıların Suriyeliler ile kendilerini farklı grdēü özelliklere bakıldığında en büyük farklılıēın yaşam tarzı olduēu grlmektedir. Yaşam tarzını sırasıyla kltr, dil ve ahlak anlayışı takip etmektedir.

şekil 18. Suriyelilerle kendinizi benzer grdēünüz özellikler nelerdir?

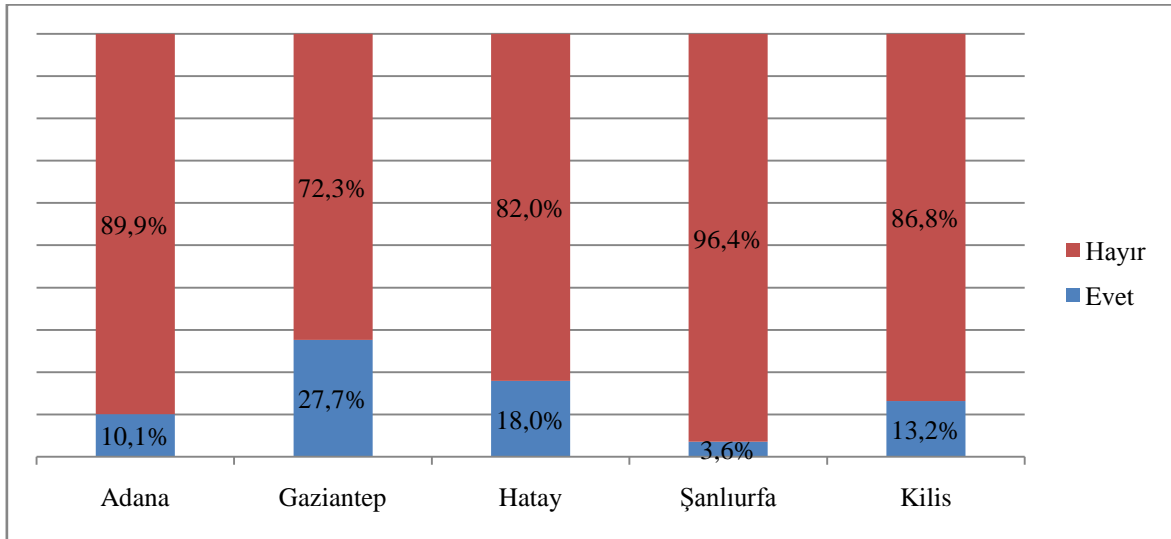
5 ildeki katılımcıların Suriyeliler ile kendilerini en çok benzer gördüğü özellik dindir. Kendini hiçbir açıdan Suriyelilerle benzer görmeyenlerin sayıları da oldukça fazladır.

Erdoğan (2015) çalışmasında katılımcıların sadece %17,2'sinin Türk toplumunun Suriyeliler ile kültürel olarak aynı olduğu düşüncesine sıcak baktığını, %70,8'inin ise bu fikre destek olmadığı sonucunu ortaya koymuştur.

Yaşar (2014), Kilis'te gerçekleştirmiş olduğu çalışmada, katılımcıların %63'ünün Suriyelilerin kültürel olarak kendilerine benzediklerine ilişkin yargıya karşı olduklarını dile getirmiştir.

Hatay da yapılan bir çalışmada da yine benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Görüşmecilerin % 65'i "Suriyelilerle kültürel benzerliğiniz var mı?" Sorusuna olumsuz yanıt vermiştir (Döner, 2016).

Ekonomik ve sosyal sorunların artış gösterdiği dönemlerde (savaş, yoksulluk ve hastalık gibi) insanlar yabancı olanlara daha fazla önyargı geliştirir ve agresifleşerek ötekileştirmeye başvururlar. Bu varsayımdan hareketle katılımcılara şehirlerinde yaşayan Suriyelilerin herhangi bir konuda ayrımcılığa (kötü muameleye) uğrayıp uğramayacakları konusunda ne düşündükleri sorulmuştur. Verilen cevaplar Şekil 19'da gösterilmiştir.

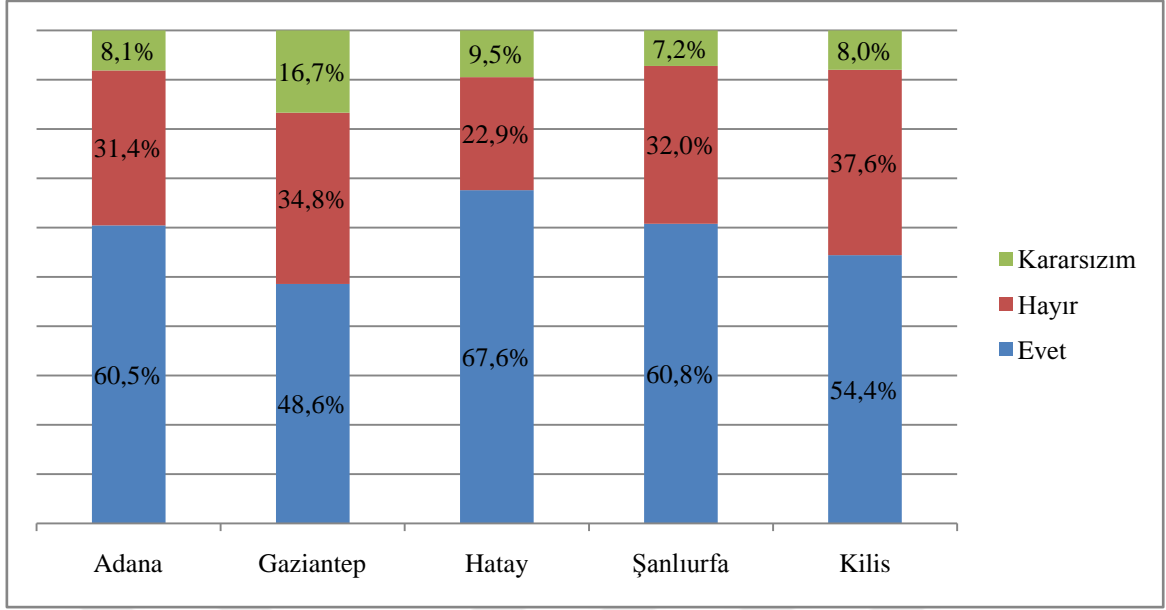
Şekil 19. Şehrinizde yaşayan Suriyeliler herhangi bir konuda ayrımcılığa uğrar mı?

Katılımcıların %85'i yaşadıkları şehirde Suriyelilerin her hangi bir konuda ayrımcılığa (kötü muameleye) uğrayacağını düşünmemektedir. İller bazında değerlendirildiğinde, şehirlerinde Suriyeli sığınmacıların ayrımcılığa uğrayacağını düşünen katılımcı grubunun en yüksek olduğu il ise %27 ile Gaziantep'tir.

Katılımcıların büyük çoğunluğunun şehirlerinde yaşayan Suriyelilerden rahatsız olmasına, bazılarının ise Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşamasına rağmen katılımcıların %85'inin Suriyelilerin ayrımcılığa uğrayacağını düşünmemesi iki halkın bir arada huzur içinde yaşaması açısından umutlandırıcıdır. Gaziantep'te bu soruya verilen evet cevabının diğer illere nazaran daha yüksek çıkmasının sebebi Gaziantep'te Suriyelilere yönelik linç girişimleri olabilir.

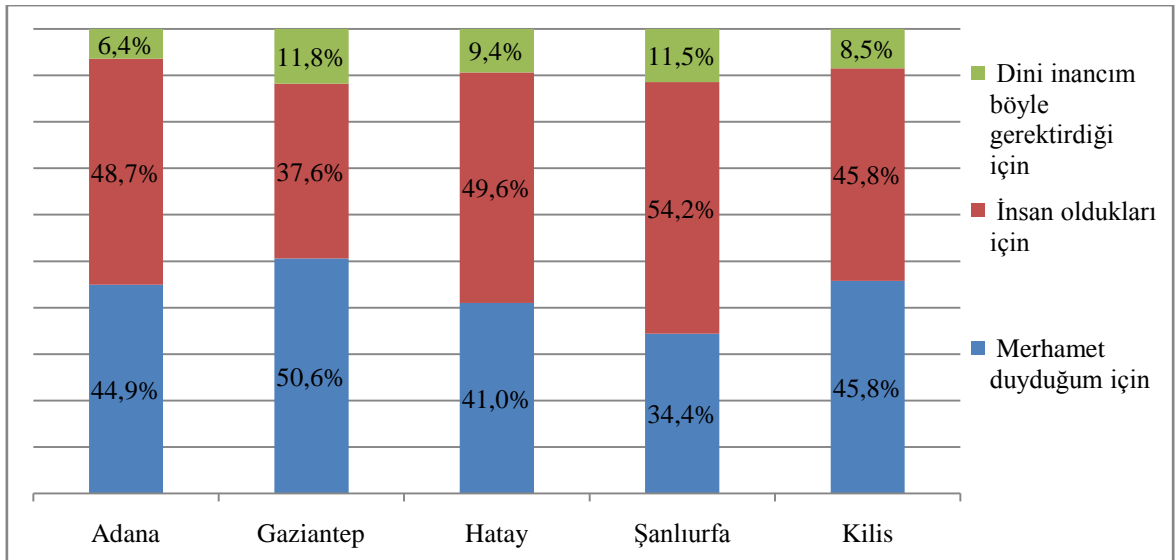
3.2.6 Katılımcıların Suriyelilere Yardım Konusundaki Düşünceleri

Suriye'de çatışmaların başlamasıyla birlikte Türkiye'ye göç eden Suriyelilere ilk zamanlar yerli halk gücünün üzerinde fedakârlıklar göstererek yardım etmiştir. Bunda savaşın kısa sürede biteceği ve Suriyelilerin ülkelerine geri döneceği düşüncesi önemli bir etkendi. Halk Suriyelileri yardım edilmesi gereken misafirler olarak görüyorlardı. Fakat sürecin uzamasıyla birlikte yerel halk misafirliğin uzadığını düşünmeye başladı. Söz konusu bu çalışmada katılımcıların Suriyelilere genel bakışı anlaşılmaya çalışırken, Suriyelileri yardım edilmesi gereken kişiler olarak görüp görmedikleri görüyorlarsa ne gibi sebeplerle yardım edilmesi gerektiği, insani yardım önceliklerinin Suriyelilere mi yoksa yardıma muhtaç TC vatandaşlarına mı verilmesi gerektiği konusunda da nasıl düşündükleri araştırılmak istenmiştir.

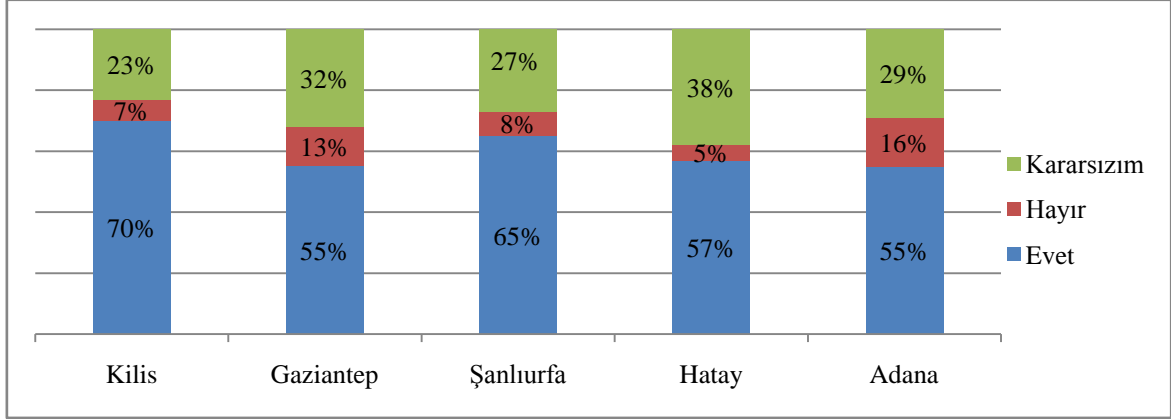
Şekil 20. Sizce Suriyeliler yardım edilmesi gereken kişiler midir?

Katılımcıların %58'i Suriyeli sığınmacılara yardım edilmesi gerektiğini düşünürken, %32'si ise bu konuda olumsuz görüş belirtmiştir. Kararsız olanların oranı ise %10'dur. İller bazında değerlendirildiğinde oranlar birbirine yakın olmakla beraber sığınmacılara yardım edilmesi gerektiğini düşünen katılımcıların en fazla olduğu il %67,6 ile Hatay'dır.

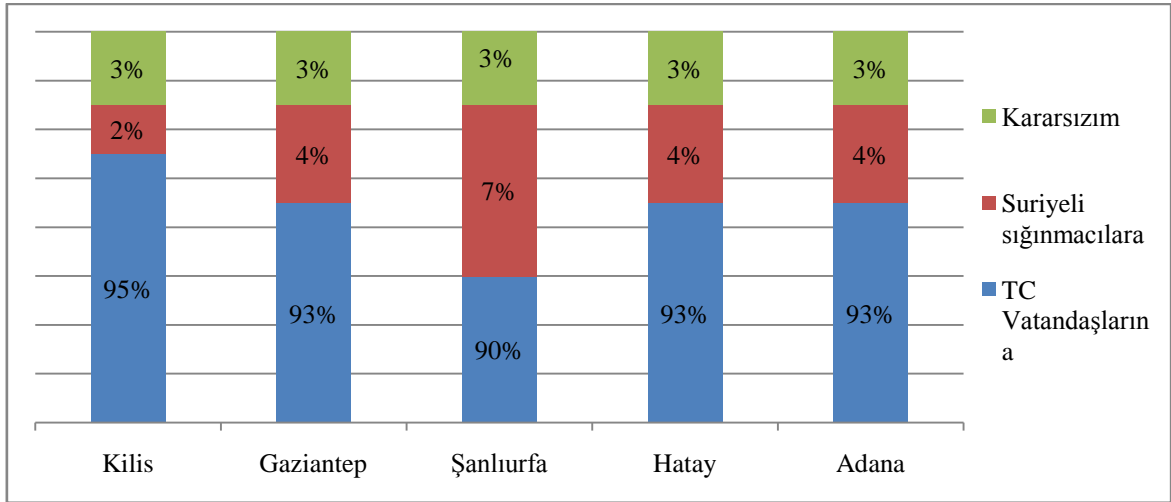
Şekil 21. Ne gibi sebeplerle onlara yardım edilmesini düşünüyorsunuz?

“Suriyeli sığınmacılara neden yardım edilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz” sorusuna insan oldukları için cevabını veren katılımcıların oranı %47, merhamet duyduğum için cevabını veren katılımcıların oranı %43 iken dini inancım böyle gerektirdiği için cevabını veren katılımcıların oranı ise %10’dur.

Şekil 22. Suriyelilere yardım yapan kuruluşlara maddi ve manevi destekte bulunur musunuz?

Ankete katılanların %60’ı Suriyeli sığınmacılara yardım yapan kuruluşlara desteğe evet cevabı vermiştir.

Şekil 23. İnsani yardım önceliklerinin Suriyelilere mi yoksa yardıma muhtaç T.C. vatandaşlarına mı verilmesini tercih edersiniz?

Ankete katılanların %93’ü insani yardımların öncelikle yardıma muhtaç T.C. vatandaşlarına verilmesini istemiştir.

Her ne kadar yerli halkın çoğunluğu gerek insan oldukları gerek merhamet duydukları için Suriyelilere yardım edilmesini düşünse de insani yardım önceliği söz konusu olduğunda % 93 gibi büyük bir çoğunluk yardıma muhtaç TC vatandaşlarının öncelenmesi gerektiğini düşünmektedir. Erdoğan (2015) çalışmasında katılımcıların %61,2'si Türkiye'de yoksullarken varken Suriyelilere yardım yapılmasına karşı olduğunu söylemiştir.

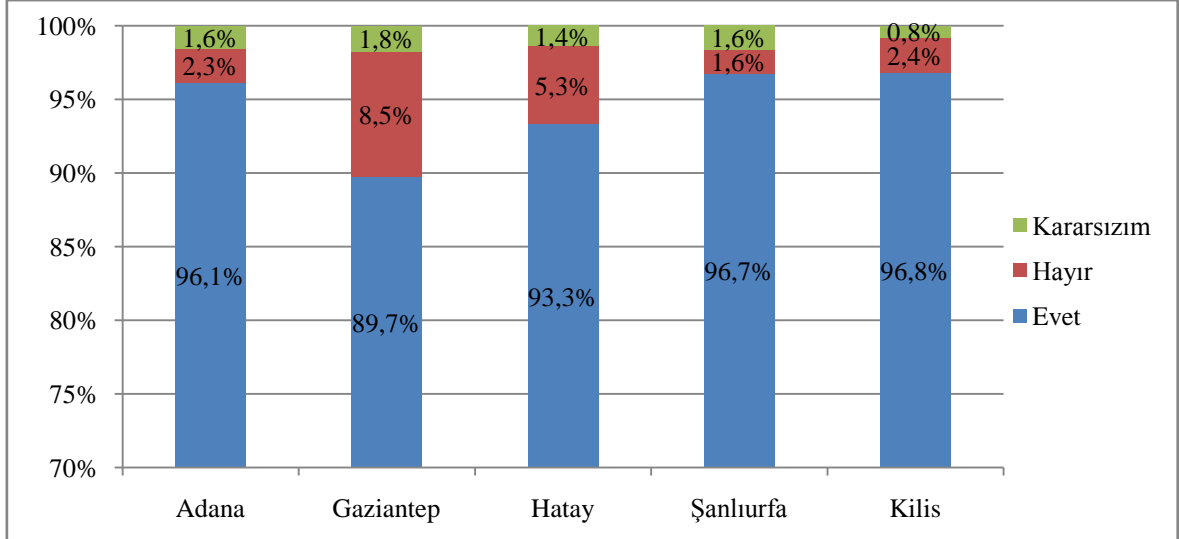
Yaşar (2014) Kilis ilinde yapmış olduğu çalışmasında, ankete katılanların %67'sinin devletin ve yardım kuruluşlarının Suriyelilere yaptığı yardımı olumlu değerlendirdiklerini oraya çıkarmıştır. Yardımları olumsuz bulanların bir kısmının bu yardımların kendi insanımıza gitmesi gerektiğini düşündüklerini bir kısmının ise yardımların sığınmacı sayısını artıracığı endişesi taşıdığını ifade etmiştir. Ayrıca Kilis'te yaşayan yoksul vatandaşların Suriyelilere yapılan yardımlara tepki gösterdiklerini, yapılan yardımları sanki hep devlet yapıyormuş gibi algıladıklarını bazı orta sınıfa mensup insanların da Suriyelilere karşı bu yüzden kızgınlık duyduklarını dile getirmiştir.

Hatay'da yapılan bir çalışmaya göre; maddi desteğe ihtiyacı olan bireyler, devletten yeterince yardım alamadıklarını ve devletin kendi vatandaşından çok Suriyeli mültecilere yardım ettiğini düşünmektedirler. Bu yüzden de bu bireylerde devlete karşı güven ve inancın daha az olduğu, devletin kendilerine adil davranmadığı ve kendilerine mültecilerden daha az destek verildiği düşüncesinde oldukları saptanmıştır. Ayrıca yardım dernekleri ve çeşitli kuruluşların yapmış olduğu yardımların da öncelikle kendilerine yapılması gerektiği, daha sonra mültecilere yardım edilmesi gerektiği düşüncesi de bu görüşü savunanlar arasında bulunmaktadır (Döner, 2016).

Erdoğan (2015) çalışmasında Türk halkının %30'unun Suriyelilere yardım yaptığını, maddi ve manevi destek verdiğini, ancak %68,3'lük bir bölümünün konuya kayıtsız kaldığını ortaya koymuştur. Erdoğan'a göre yardım konusunda %30 önemsenmesi gereken bir orandır. Bu araştırmada da katılımcıların % 58'inin Suriyelilere yardım edilmesini düşünmesi ve % 60'ının Suriyelilere yardım yapan kuruluşlara maddi- manevi destek verebileceğini belirtmesi oldukça yüksek bir orandır.

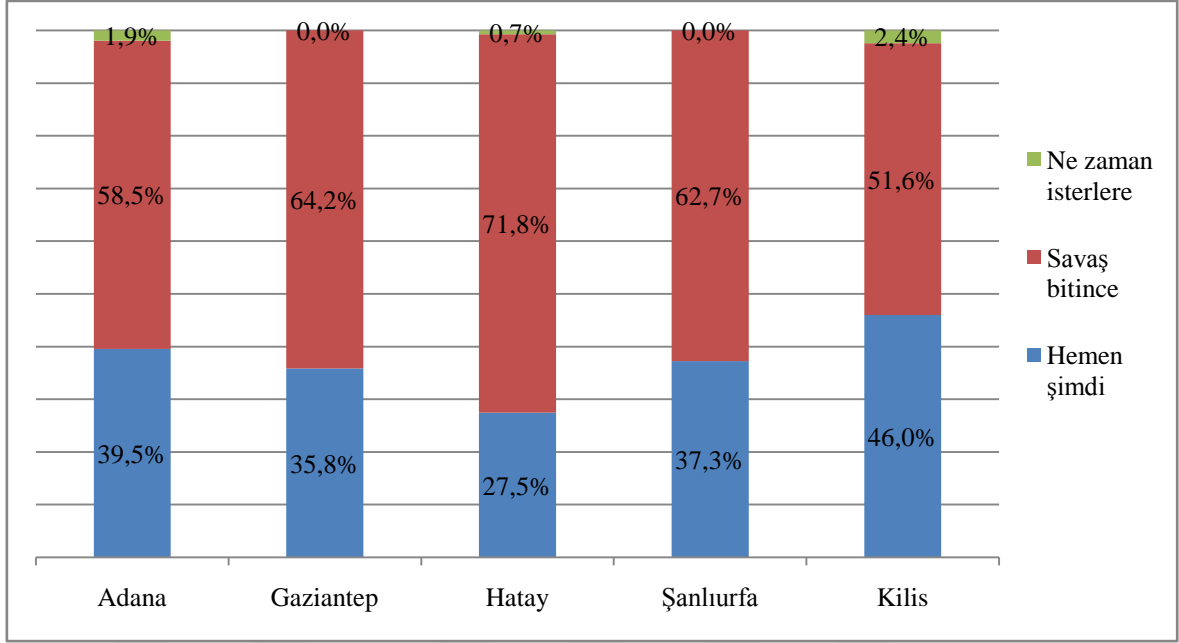
3.2.7 Katılımcıların Suriyelilerin Geri Dönmesine Yönelik Düşünceleri

Katılımcıların çoğunluğunun Suriyelilerin ayrımcılığa uğrayacaklarını düşünmemeleri toplumsal uyum bakımından umutlandırıcı olsa da “Suriyeliler ülkesine geri dönmeli mi, dönmelerini istiyorsanız ne zaman?” Sorularına verilen cevaplar pek de iç açıcı değildir.

Şekil 24. Suriyeliler ülkelerine geri dönmeliler mi?

Katılımcıların %95'i Suriyeli sığınmacıların ülkelerine geri dönmelerini istemektedir. Bu soru iller bazında değerlendirildiğinde şehirler arasında çok bir farklılık olmamakla beraber Kilis, Hatay, Şanlıurfa ortalamının da üstünde olan illerdir. Suriyelilerin geri dönmelerini isteyen katılımcılara bunun ne zaman gerçekleşmesini istedikleri sorulmuş olup verilen cevaplar Şekil 24'de gösterilmiştir.

Şekil 25. Suriyeliler ülkelerine ne zaman geri dönmeliler?

Katılımcıların %62'si savaş bitince, %37'si ise hemen şimdi Suriyelilerin ülkelerine geri dönmelerini istemektedirler. Aynı soru iller bazında değerlendirildiğinde savaşın devam etmesine rağmen Suriyelilerin hemen şimdi dönmelerini isteyen katılımcı grubunun en fazla olduğu il % 46 ile Kilis'tir. Kilis'i yaklaşık % 40 ile Adana takip etmektedir. Hemen şimdi cevabını veren en az il ise %27, 5 ile Hatay'dır.

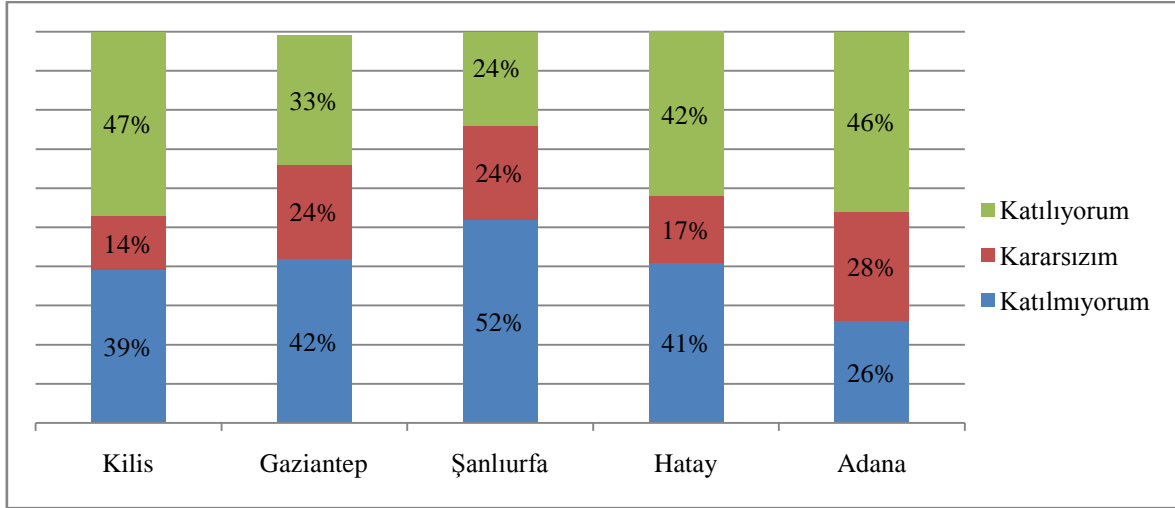
Erdoğan (2015) çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. "Sığınmacılar savaş devam ediyor olsa bile ülkelerine geri gönderilmelidir" önermesine ankete katılanların %30, 6'sı destek vermiştir. %62'8 ise bu önermeye katılmamıştır. Savaş hali cümleden çıkarıldığında ise "Sığınmacılar Türkiye'nin sorunu değildir, ülkelerine geri gönderilmelidir" önermesine ise destek verenlerin %38, 9'a çıktığı karşı çıkanların ise %47, 8'e düştüğü görülmektedir. Buradan katılımcıların Suriyelilerin ülkelerin geri dönmesine yönelik istek ve düşüncelerinde Suriye'de yaşanan savaş durumunun etkili olduğu söylenebilir.

3.2.8 Katılımcıların Suriyelilere İlişkin Olumlu ve Olumsuz Yargıları

Araştırmanın literatür kısmında da bahsedildiği gibi kalıp yargılar bir kişi, grup, ulus ve/veya kültür hakkındaki çoğu zaman yanlış, aşırı basitleştirilmiş ve genelleştirilmiş olan

izlenim ve düşüncelerdir (Göregenli, 2012). Araştırma kapsamında katılımcıların Suriyelilere yönelik bakışını kalıp yargılar bağlamında anlayabilmek adına, onlara 3'ü olumlu, 4'ü olumsuz önermelere katılıp katılmadıkları sorulmuştur.

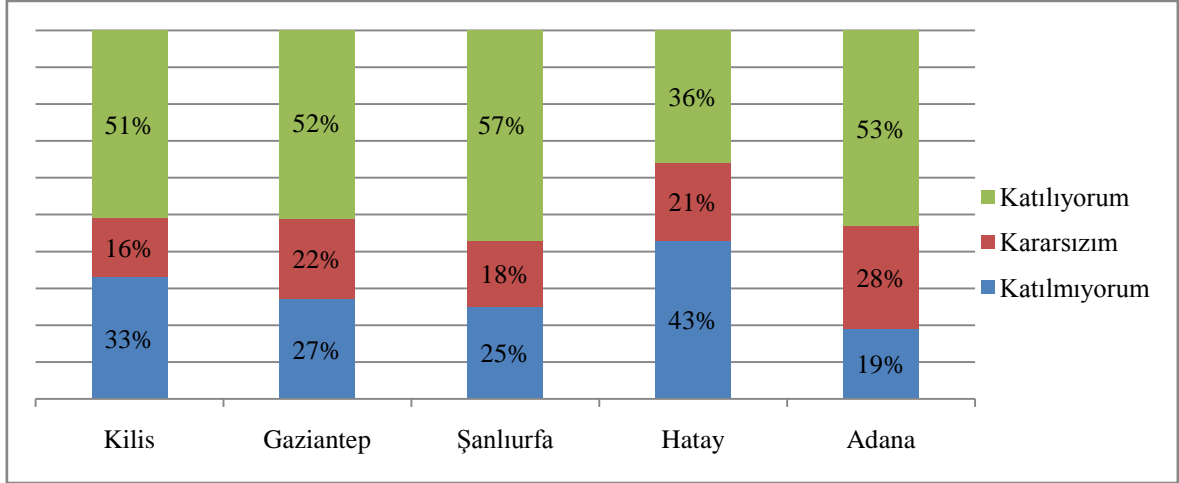
Görüşülen kişilerin Suriyelilere ilişkin olumlu yargılarını anlamaya yönelik anket sonuçları aşağıdaki gibidir.

Şekil 26. Yaşadığım şehirdeki Suriyeliler birçok sıkıntıyla karşı karşıyadır

Katılımcıların yaklaşık %39'u Suriyeliler birçok sıkıntıyla karşı karşıyadır önermesine katılmaktadır. İller bazında incelendiğinde ise Şanlıurfa ilindeki katılımcıların %52'sinin Suriyeli sığınmacıların sıkıntıda olduğu fikrine katılmadığı; Kilis, Adana ve Hatay ilindeki katılımcıların ise yaklaşık yarısının şehirlerinde bulunan Suriyeli sığınmacıların birçok sıkıntı içinde olduğu fikrine katıldığı görülmektedir.

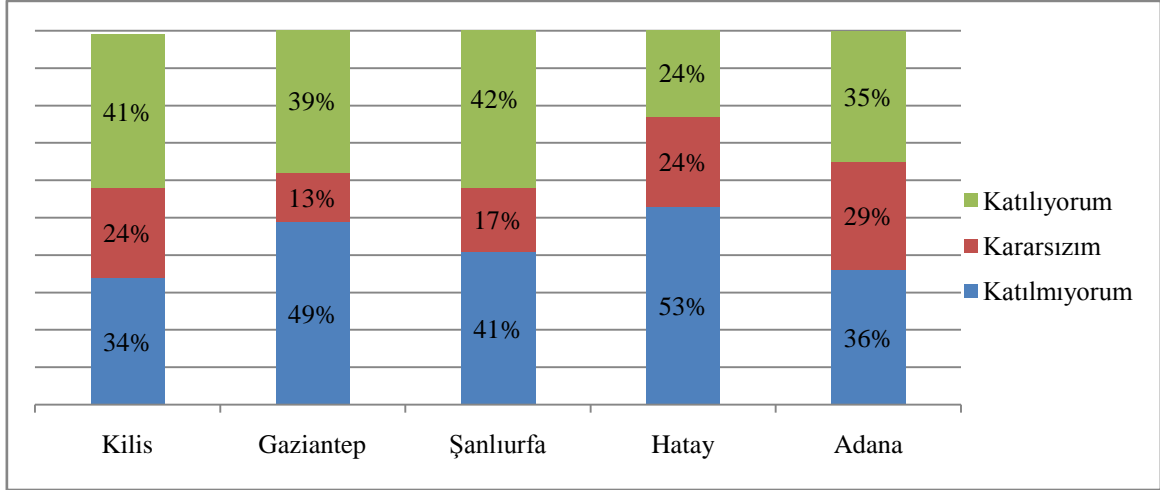
Yerel halkın bu önermeye katılıp katılmamasında en büyük etken yaşadıkları mahallerde görmüş oldukları belki de iletişime girdikleri çevrelerindeki Suriyelilerin yaşayış şeklidir. Katılımcıların varlıklı ya da yoksul Suriyelilerin varlığına tanıklık etmesi, onları tüm Suriyeliler üzerinden genelleme yapma yanılığına götürebilmektedir.

Şekil 27. Suriyeliler uyumlu insanlardır

Katılımcıların yaklaşık yarısı Suriyeliler uyumlu insanlardır ifadesine katılmaktadır. Suriyeli sığınmacıların uyumlu insanlar olduğunu düşünenlerin en yüksek oranda bulunduğu iller sırasıyla Şanlıurfa, Adana, Kilis ve Gaziantep'tir. Uyumsuz olduğunu düşünenler için ise Hatay ili %43 ile ilk sıradadır.

Kültürel ve dini inanç farklılıkları, değişik yaşam tarzları, aynı dili konuşmuyor olmak iki farklı ülkenin insanların bir arada huzur içinde yaşamasının önündeki en büyük engeller arasında sayılabilir. Suriyelilerin uyumlu insanlar olup olmadığına verilen yanıtlar şehirler bazında değerlendirilmeye alındığında Şanlıurfa'ya gelen Suriyelilerin etnik açıdan Şanlıurfalılarla benzer veya onlarla akraba olmasının Şanlıurfalıların Suriyeli insanları diğer şehirlere nazaran daha uyumlu bulmalarında etkili olduğu söylenebilir. Ya da araştırmaya katılan kişilerin kendi bireysel kurdukları ilişkilerden etkilenerek tüm Suriyelileri genelledikleri de düşünülebilir. Yaşar (2015) çalışmasında Kilisli yerel halkın Suriyelilerin uyumsuz olduklarına ilişkin algılarını test edilmiş bir durumdan ziyade "Suriyelileri istememelerinin ve zaten var olan bilişsel ve psikolojik bir ötekileştirme zeminin sonucu olarak değerlendirmektedir. Nitekim Paksoy (2013) çalışmasında; Kilis'te görüşülen Suriyelilerin %37,5'inin yerli halkın kendilerini küçük gördükleri ve kötü davrandıkları yönünde bir algılarının olduğunu ortaya koymuştur.

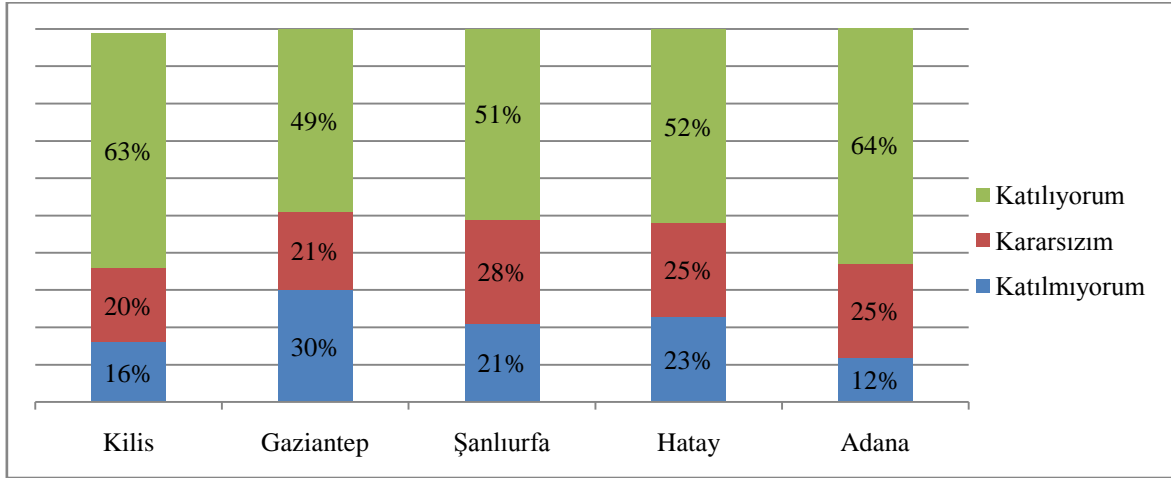
Şekil 28. Suriyeliler yardıma muhtaç insanlardır

Katılımcıların %36, 2'si Suriyelilerin yardıma muhtaç insanlar olduğunu düşünmektedir. Bu fikre katılmayanların en yüksek oranda bulunduğu iller sırasıyla Hatay, Gaziantep ve Urfa'dır.

Suriyeliler birçok sıkıntıyla karşı karşıyadır önermesinde olduğu gibi katılımcıların Suriyelilerin yardıma muhtaç olup olmama konusundaki yargılarında da yaşadıkları yerlerdeki Suriyeliler üzerinden tüm Suriyeliler hakkında bir algıya sahip oldukları söylenebilir. Yaşar (2015) bu genellemeleri şöyle değerlendirmiştir:

“Sanki bütün mülteciler sadece yan dairede oturan ya da pahalı alışverişler yapan, çarşıda görülen bu kişilerden ibaretmiş gibi bir genellemeye gidildiğinden sığınmacılar hakkında yanlış yargılarda bulunmaktadır. Bu nedenle Kilis'te lüks araçlarda, lüks yerlerde lüks alışverişlerde tatildeymiş gibi gezenler üzerinden tüm sığınmacıları algılama yanlışlığına düşenler olmaktadır. Yine bazıları Suriye'den gelen Çingenerle diğerleri arasındaki farkı görece kadar tanımadığından Çingenerler üzerinden Suriyelileri algılama gibi sınırlı bakış açıları olanlar da görülmektedir”(s. 91).

Görüşülen kişilerin Suriyelilere ilişkin olumsuz yargılarını anlamaya yönelik anket sonuçları aşağıdaki gibidir.

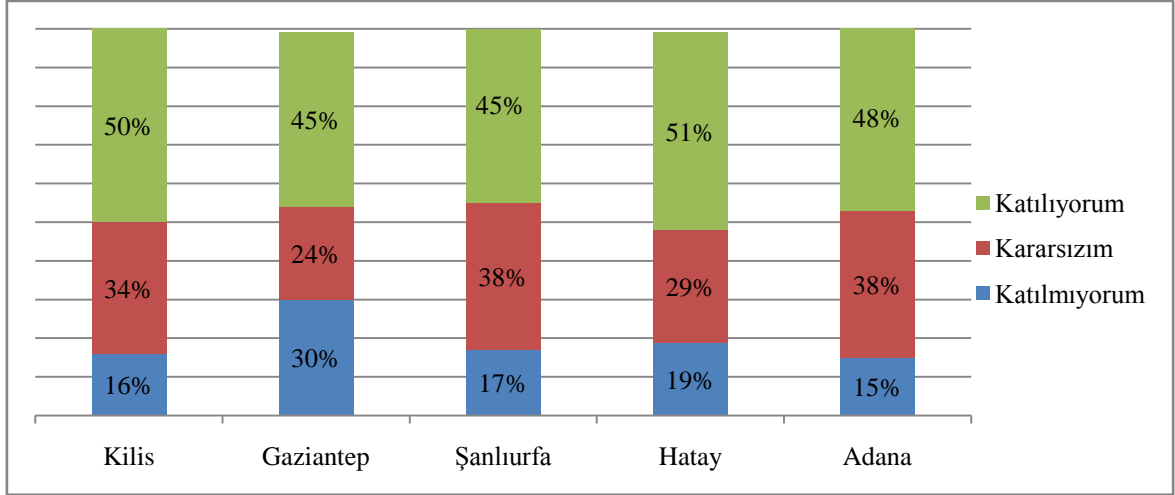

Şekil 29. Suriyeliler suç eğilimli insanlardır

Suriyelilerin suç eğilimli insanlardır önermesini destekleyen katılımcıların oranı %55 olmakla beraber bu oranın Adana ilinde %64 ve Kilis ilinde %63'e ulaştığı görülmektedir.

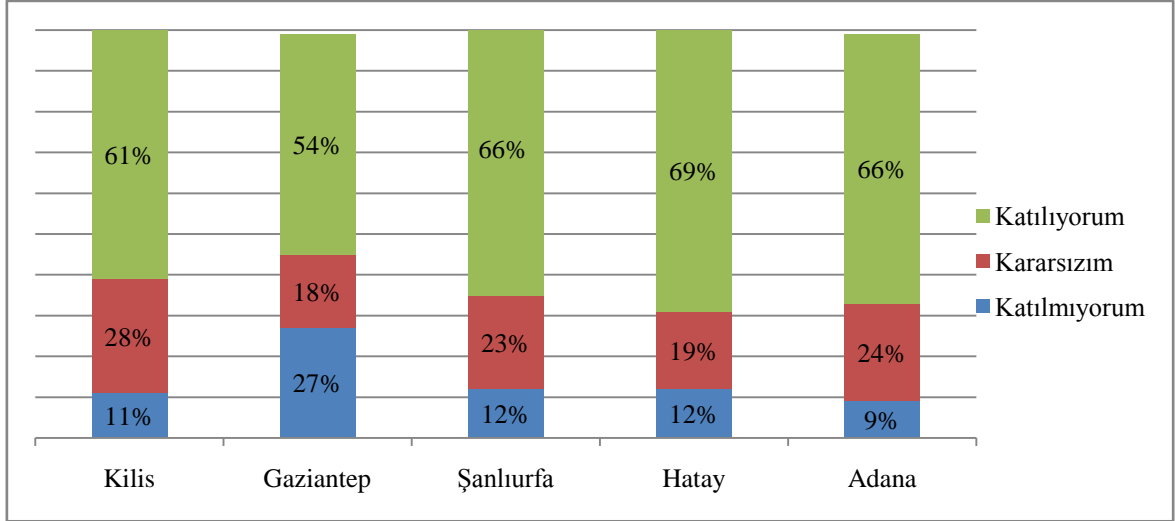
Suriyelilerin suç işleme oranları zannedildiği gibi yüksek olmamasına rağmen, Suriyelileri hedef alan şehir efsaneleri, yerli halkı Suriyelilerin suç eğilimli insanlar olduğu görüşüne yakınlaştırmaktadır. Elbette ki bunda şehir efsaneleri kadar medyanın da rolü büyüktür. Araştırmanın nitel bulguları kısmında değinildiği gibi medyanın 'Suriyeliler bir vatandaşımızı daha öldürdü' şeklindeki haber başlıkları bir Suriyelinin işlediği suçu bütün Suriyelilere genellemektedir. Araştırmaya kapsamındaki katılımcıların yarısının "Suriyeliler suç eğilimli insanlardır" kalıp yargısını desteklemesi oldukça dikkat çekicidir. Suriyelileri ötekileştirmeye neden olabilecek bu tür bir kalıp yargı toplumsal uyumun önündeki büyük bir engel olma potansiyeli taşımaktadır.

Erdoğan (2015) çalışmasında, "Suriyeli sığınmacılar buldukları yerlerde şiddet, hırsızlık, kaçakçılık ve fuhuş gibi suçlara bulaşarak toplumsal ahlak ve huzuru bozmaktadır" önermesini katılımcıların % 62,3'ü desteklemiştir.

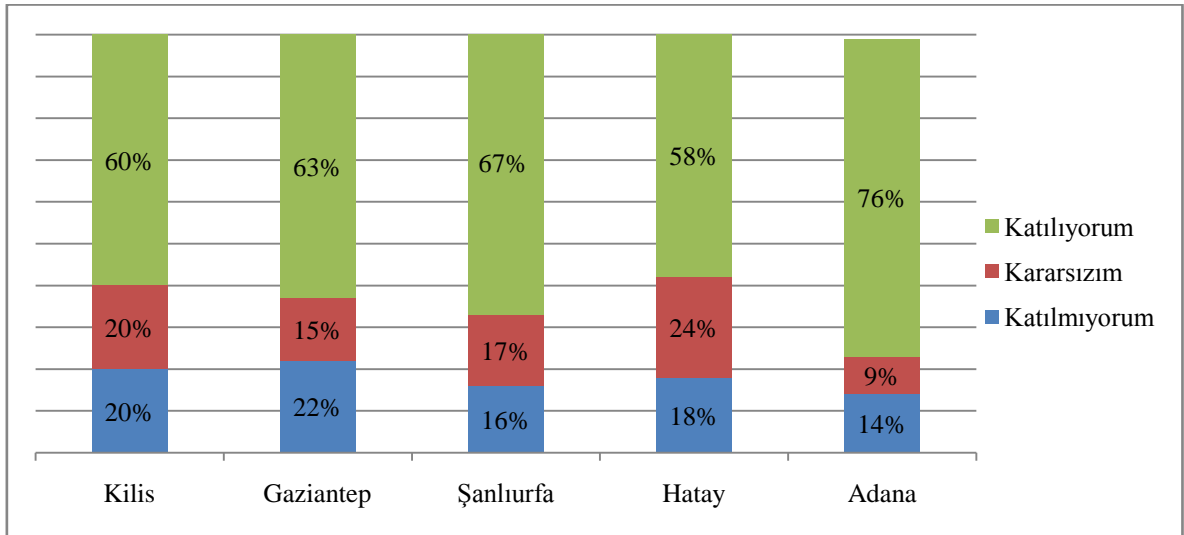
Şekil 30. Suriyeliler hastalık taşıyan insanlardır

Anket katılımcılarının yaklaşık yarısının Suriyeli sığınmacıların hastalık taşıyan insanlar olduğunu düşündüğü görülmektedir. Suriyeliler geldikten sonra bulaşıcı hastalıkların arttığı, çocuk felci sıfırlanmışken doğudaki bazı şehirlerde bu hastalıkların tekrar görüldüğü Türk Tabipler Birliğinin (2014) Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporunda yer almaktadır. Fakat katılımcıların yarısının Suriyelileri hastalıklı insanlar olarak görmesi Suriyelilere yönelik olumsuz bir kalıp yargının ürünüdür. Yaşar (2014), Kilis'te yapmış olduğu çalışmasında çeşitli salgın hastalıklarda örneğin grip hastalığında bile insanların hastalığın Suriyeliler nedeniyle olduğu yönünde bir algı geliştirdiklerini tespit etmiştir. Yaşar (2014) bu konuda Suriyelilerin yaşadıkları kötü barınma şartlarının, yetersiz beslenmelerinin, çeşitli temizlik maddelerinden yoksun oluşlarının bu kuşkulara zemin hazırladığını dile getirmiştir.

Şekil 31. Suriyeliler eğitimsiz insanlardır

Anket katılımcılarının toplamında Suriyeli sığınmacıların eğitimsiz olduğunu düşünenlerin oranı %63 olarak görülmektedir. Bu oran Hatay'da %69'a kadar ulaşmıştır. Bu kadar büyük bir çoğunluğun Suriyelilerin eğitimsiz olduğunu düşünmesi elbette ki yerel halkın gündelik Suriyeli ilişki pratiklerinden zihinlerinde oluşan kalıp yargıların bir sonucudur. Oysa Suriyelilerin içinde de eğitim düzeyi çok yüksek insanlar bulunmaktadır.

Şekil 32. Suriyeliler Türkiye için zararlı insanlardır

Anket katılımcılarının toplamında Suriyeli zararlı insanlar olduğunu düşünenlerin oranı %65 olarak görülmektedir. En yüksek oran ise %76 ile Adana iline aittir.

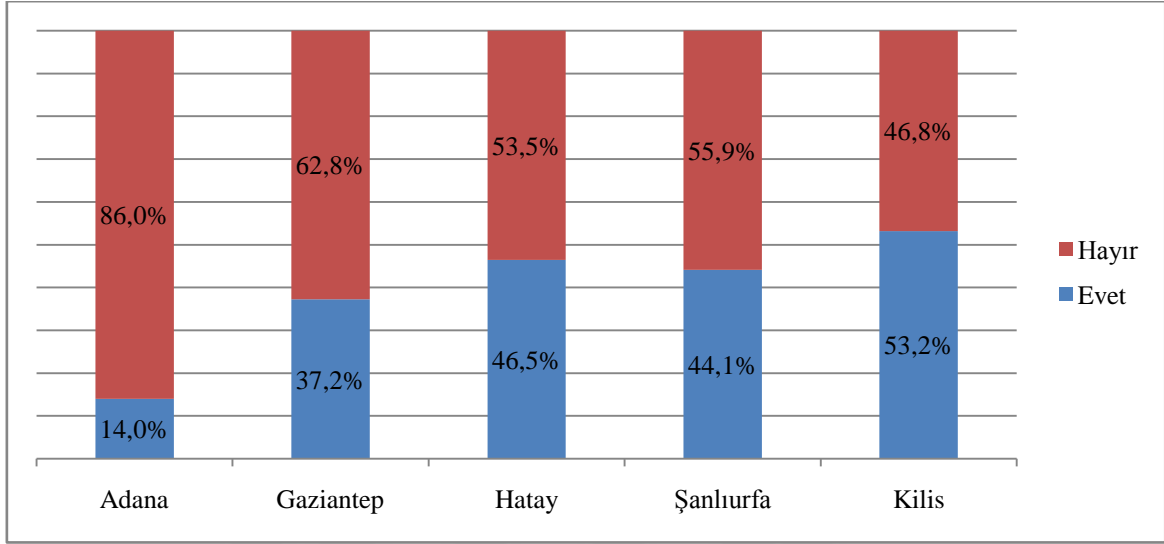
Erdoğan (2015) çalışmasında katılımcıların % 70,7'si, Türk ekonomisinin Suriyelilerden dolayı zarar gördüğü görüşündedir. Ayrıca katılımcıların % 64,5'i "Suriyelilerin Türkiye'de kalması büyük sorunlara yol açabilir" önermesini desteklemiştir. İki aşırmanın bu konudaki sonuçları oldukça benzerdir ve söz konusu oranların yüksek olması dikkate değerdir. Kilis'te yapılan çalışmada Suriyelilerin Kilis'te uzun süreli kalmaları sorun olur mu? Sorusuna katılımcıların %82 gibi büyük bir çoğunluğu evet cevabını vermiştir. Uzun vadede Kilis'teki Suriyelilerin suç başta olmak üzere ciddi sorunlara neden olacağını belirttiği

Hatay'da yapılan bir çalışmada "Suriyelilerin burada uzun süre kalmaları sizce sorun yaratır mı?" şeklindeki soruya cevap verenlerin %91,67'si evet %8,33'ü hayır demiştir. Burada evet cevabını verenlerin çokluğu dikkat çekmektedir. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde mültecilere karşı ılımlı olan ve onlarla iyi ilişkiler geçirdiğini söyleyen kişilerin bile onların burada bir süre daha kalmalarının ciddi sorunlar yaratacağını düşündükleri ortaya konulmuştur (Döner, 2016). Katılımcıların Suriyelileri Türkiye için zararlı insanlar olarak görmelerinin altında yatan en önemli nedenin ekonomiye bağlı olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Suriyelilere yapılan yardımların Türkiye Cumhuriyeti halkının ödediği vergilerle sağlanıyor olması düşüncesi, halkın Suriyelileri Türkiye Cumhuriyeti devleti için ağır bir yük olarak görmesine neden olmaktadır. Ayrıca kısıtlı belediye imkânlarını Suriyelilerle paylaşmak yerli halkta bıkkınlığa sebebiyet vermektedir. Ortalamanın üstünde, iyi bir yaşam standardına sahip bireylerde ise mültecileri Hatay'a sadece ekonomik maliyeti olan bir yük olarak görenlerin sayısı azımsanmayacak derecede çoktur.

3.2.9 Katılımcıların Suriyelilerle İlişkileri

Araştırmanın literatür kısmında da bahsedildiği üzere sosyal temas toplumsal uyumun vazgeçilmez unsurudur. Allport (1954) farklı gruplar arasındaki temasın ortak amaçlar doğrultusunda ortak stereotipleri azaltacağını ve böylece anlayışı uyumu ve barışçıl ilişkileri güçlendireceğini ileri sürmüştür. Fakat Suriyelilerin çoğunun yerli halktan farklı bir dil olan Arapça konuşmaları, Türkçe bilmemeleri yerli halkla Suriyeliler arasına bir sosyal mesafe koyma riski taşımaktadır. Nitekim araştırma sonuçları da bu yaklaşımı

destekler niteliktedir. Şekil 33'de katılımcıların Suriyeli tanıdıklarının olup olmadığını göstermektedir.

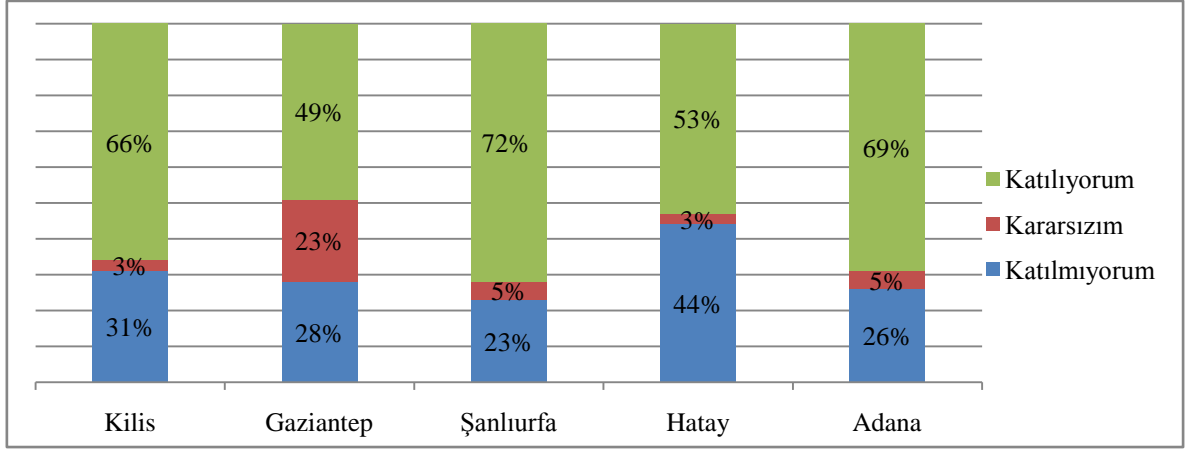

Şekil 33. Suriyeli tanıdığınız var mı?

Ankete katılanların %61'inin Suriyeli tanıdığı yoktur. İler bazında değerlendirildiğinde Adana'daki katılımcıların %86'sının Suriyeli tanıdığı yoktur. Suriyeli tanıdığı olan katılımcı grubunun en fazla olduğu iler ise %53 ile Kilis, %47 ile Hatay'dır.

Yaşar'a göre (2015) sosyal mesafe, insanların birbirlerine karşı korkuyla şüpheyle davranmalarına, birbirinden uzak önyargıya açık paralel yaşamlar geliştirmelerine yol açabilmektedir (Yaşar, 2015). Konuşma dilinin aynı olduğu bazı yerlerde bu sorunun nispeten daha az olduğu söylenebilir. Araştırma sonuçları da bu tespiti destekler niteliktedir. Suriyelilerle ortak bir dil kullanabilen şehirlerde; örneğin Kilis (Türkmen sığınmacıların Türkçe bilmeleri), Urfa (Kürt sığınmacıların Kürtçe konuşmaları), Hatay (yerli halkın bazılarının Arapça bilmeleri) sosyal mesafenin daha az olduğu söylenebilir.

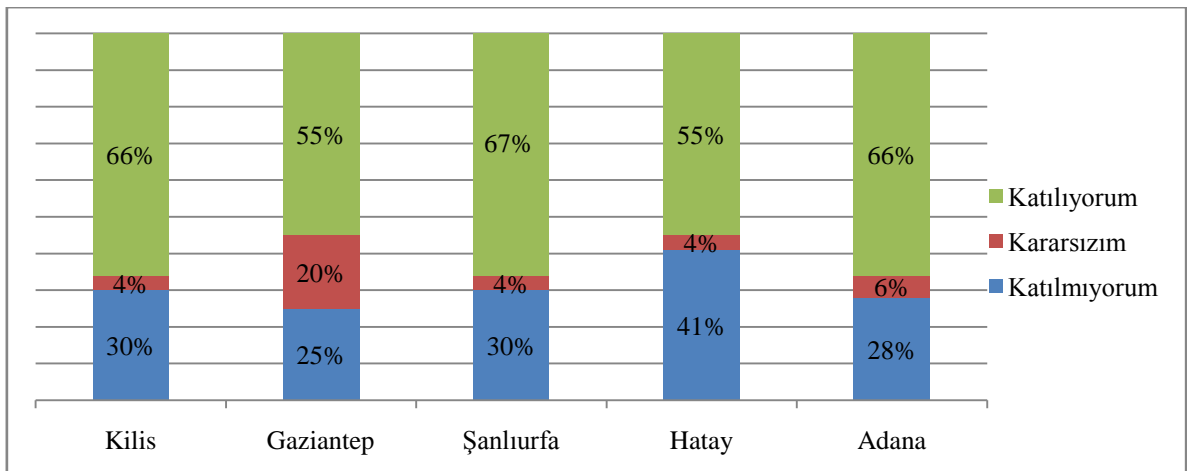
Araştırma kapsamında ayrıca yerel halkın Suriyelilerle ilişki kurmaya yönelik düşünceleri de ortaya konmak istenmiştir. Bu sebeple katılımcılara Suriyelilerle daha yakın ilişki türleri (komşuluk, evlenme, iş yeri arkadaşlığı, çocukların aynı sırayı paylaşması) hakkında 4 adet olumsuz yargıya katılıp katılmadıkları sorulmuştur.

Şekil 34. Suriyeli komşunun olması beni rahatsız eder

Ankete katılanların tamamı içinde Suriyeli komşu istemeyenlerin oranı %62 olup, il bazında bakıldığında bu oranın Şanlıurfa'da %72'ye, Adana'da %69'a çıktığı görülmektedir.

Komşuluk özellikle Türk toplumunda sosyal ilişkilerde çok özel ve yakın bir ilişki çeşididir. Erdoğan'ın çalışmasında (2015) "Komşuluk yapmak sizi rahatsız eder mi?" sorusuna katılımcıların yarısı evet yarısı hayır demiştir. Rahatsız olacağını ifade edenlere, "Neden rahatsız eder?" şeklindeki soruya ise %52,3 gibi yüksek bir oran Suriyelilerin şahıslarına ya da ailelerine zarar vereceklerinden endişe ettikleri, %16'sı ise Suriyelileri kültürel olarak kendilerine yakın bulmadıkları için Suriyelilerle komşu olmak istemedikleri cevaplarını vermişlerdir.

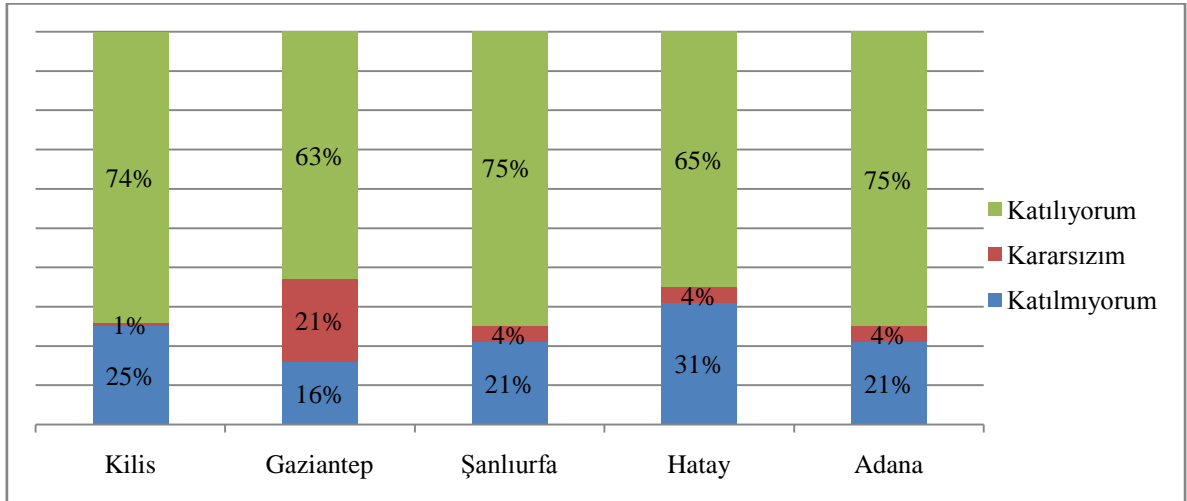

Şekil 35. Çocuğumun okulda Suriyeli çocuklarla aynı sırayı paylaşması rahatsız eder

Ankete katılanların tamamı dikkate alındığında katılımcıların %62'si çocuğunun Suriyeli çocuklarla aynı sırayı paylaşmasından rahatsız olacağını belirtmiştir. Bu oran Şanlıurfa'da %67, Adana'da ise %66'dır.

Genel olarak eğitim, mevcut bilgilerin, becerilerin ve değerlerin yeni nesillere aktarılmasıdır. Eğitim, bireylere bir anlayış biçimi sunarken onları hayata hazırlayıp gerekli görülen hedefler doğrultusunda yönlendirmeyi de amaçlar. İlk eğitimini ailede alan birey eğitimine akraba, arkadaş, okul çevresi ile devam ederek hayata hazırlanır. Dolayısıyla çocukların sosyalleşmesinde aile içinde aldıkları eğitim kadar, okulda kurdukları arkadaş ilişkileri de oldukça önemlidir.

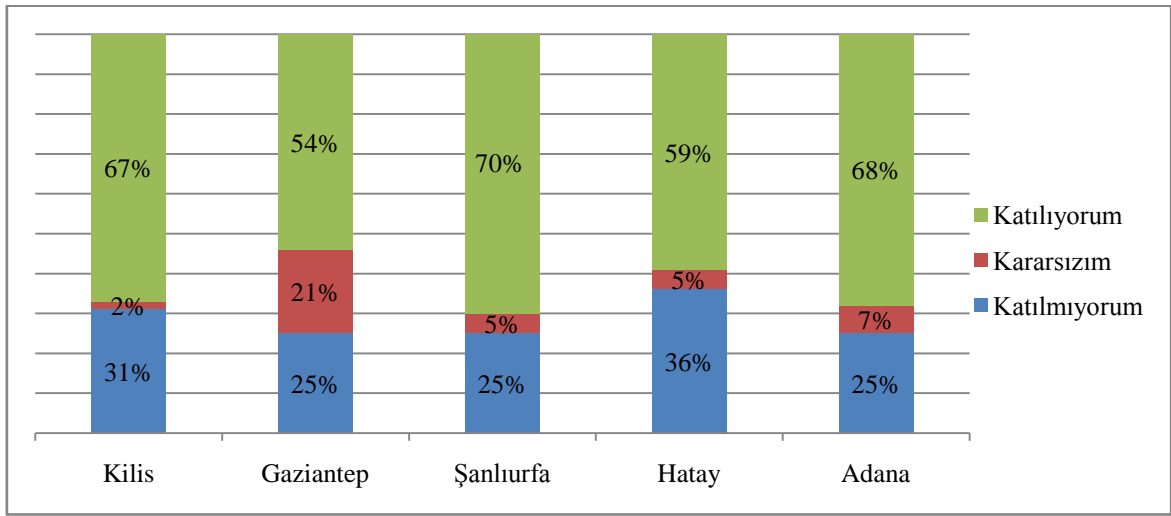
Suriye'deki savaş ortamı Suriyeli çocukları psikolojik açıdan olumsuz etkilemiştir. Suriyeli çocukların yaşadıkları travmayı atlatalmaları oldukça zor ve uzun bir süreçtir. Ve bu zor süreçte bazı problemlerin yaşanması da olasıdır (Sarıtaş vd, 2016). Yerel halk açısından bu durum onların Suriyeli çocuklara karşı bir önyargı geliştirmelerine neden olmuş olabilir ki katılımcıların büyük bir çoğunluğu kendi çocuklarının Suriyeli çocuklarla aynı okulda okuyup, arkadaşlık ilişkileri kurmasına olumlu bakmamaktadır.

Şekil 36. Ailemden birinin Suriyeli biriyle evlenmesi rahatsız eder

Ankete katılanların tamamı dikkate alındığında katılımcıların %70'i ailesinden birinin Suriyeli biriyle evlenmesinden rahatsız olacağını belirtmiştir. Bu oran Adana'da ve Şanlıurfa'da %75 olup, Kilis'te %74'tür.

Aile birliği sürekliliğini evlilik kurumuyla sağlar. “Evlilik miras, mülkiyet haklarından, neselin belirlenmesine, sosyal statüden, sosyal bağ ve aidiyete kadar bir dizi ilişkiyi belirler” (Marshall, 1998, akt. Yaşar, 2014, s. 84). Bu yüzden evlilik yoluyla birleşme son derece önemlidir. Anket sonuçlarına bakıldığında katılımcıların %70’inin ailesinden birisinin Suriyeli ile evlenmesinden rahatsızlık duymasđ oldukça önemli bir orandır. Çünkü evlilik yoluyla kurulan ilişkiler samimi birincil grup ilişkilerdir. Katılımcıların Suriyelilerle evliliğe sıcak bakmamasđ onlarla yakın ilişkiler kurmak istemediğinin bir göstergesi olabilir ki bu da toplumsal uyum açısından istenmeyen bir durumdur.

Şekil 37. İşyerimde Suriyelilerin de çalışıyor olması rahatsız eder

Ankete katılanların tamamı dikkate alındığında katılımcıların %64’ü işyerinde Suriyeli sığınmacıların da çalışıyor olmasından rahatsız olacağını belirtmiştir. Bu oran Şanlıurfa’da %70, Adana’da %68 ve Kilis % 67 oranlarıyla yüksek seyretmektedir.

Çalışan insanların zamanının büyük bir çoğunluğu iş yerinde iş arkadaşlarıyla geçer. Sosyal hayata görüşmek istediğimiz kişileri kendi seçme özgürlüğümüz varken bu durum iş hayatı arkadaşlıklarında ne yazık ki söz konusu değildir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun Suriyeli insanlarla iş arkadaşlığına sıcak bakmamaları onların henüz Suriyelileri yakın ilişki kuracak kadar benimsememesinin bir göstergesi olabilir.

Katılımcıların çoğu Suriyelilerle yakın ilişki kurmak istememektedir. Bu durum Suriyelilerden duyulan rahatsızlıklara, kültürel farklılıklara bağlı olarak açıklanabilir. “Bir grubun diğer gruplarla ilişkisini açıklamak veya bir gruba ilişkin genelleştirilmiş algıyı

incelemek, kaçınılmaz olarak grupların birbirlerine bakışının zihni alt yapısını tespit etmeyi ve yine bir gruba yönelik algının beslendiği kaynağın hem varlıksal hem de kültürel süreçlerini analiz etmeyi zorunlu kılmaktadır” (Göka, 2005, akt. Karşlı, 2013, s. 100).

Birlikte yaşama; gruplara karşı sosyal mesafe tutumlarının uzaklığının ve yakınlığının sebebini de oluşturmaktadır. Sosyal mesafe, “belirli bir sosyal sınıfa mensup olan herhangi bir ferdin, diğer sınıflarla ve o sınıflara mensup bulunan gruplar ve fertlerle olan hiyerarşik ilişkilerini, bir nüfus içindeki sınıfların birbirleri ile olan ilişkilerini ve belirli nüfusların aralarındaki sosyal farklılık ilişkilerini gösteren bir kavramdır” (Bogardus 1959, akt. Karşlı, 2013, s. 103).

Düşük sosyal mesafe, bireyler ya da gruplar arasındaki yan yana yaşama isteği (evlilik yapma, arkadaşlık kurma gibi) bazı etkileşim alanlarında yakınlaşmaya işaret ederken, artan mesafe sosyal etkileşim olasılığının düşük olduğunu, ev, okul, iş hayatında bireylerin aralarına görüşme mesafesi koyduğunu göstermektedir (McFarland ve Brown, 1973, akt. Güler, 2013).

Hatay’da yapılmış bir çalışmada "Yakın ilişkiler geliştirdiğiniz Suriyeli mülteciler var mı?" sorusuna katılımcıların %45,83’ü evet, %54,17’si hayır cevabını vermiştir. Evet, cevabını verenlerinin birçoğunun görüştüğü mülteciler kendi akrabalarından veya yakın komşularından oluşmaktadır. Özellikle yoksul kesimin yoğunlukta olduğu mahallerde Türklerin ve Suriyelilerin bir arada yaşadığı ve burada daha yakın ilişkiler geliştirdikleri bu yakınlığın zaman zaman bazı sorunlara da neden olduğu, iki taraf arasında bazı uyum sorunları yaşandığı da dile getirilmiştir. Söz konusu araştırmanın bulgularına göre bu olumsuzlukların nedeni, Suriyelilerin ülkelerinden yabancı bir yerde buldukları için hala tam olarak buldukları ortama güven duymamaları ve aynı şekilde Türklerin de ilk başlardaki önyargılarını kırmış olsalar da yine de başka ülkeden gelmiş yabancılarla daha mesafeli bir tutum sergilemeleridir (Döner, 2016).

Kilis’te yapılan çalışmada ankete katılanların %51’i Suriyelilerle sosyal ilişki ve iletişimlerinin olduğunu fakat %76’sı Suriyelilerle herhangi yakın bir diyaloga girmekten kaçındıklarını ifade etmiştir. Araştırmaya göre Suriyelilerin yoksul olmaları kadar aile ve yaşam tarzlarındaki farklılıklar nedeniyle de yerli halk onlarla herhangi bir ilişki kurmaktan kaçınmaktadır. Yine aynı araştırmanın sonuçlarına göre, Suriyelilerle yerli halk

sosyal ilişkilerin daha çok zorunlu hallerde kurulduğu ve bu açıdan sınırlı olduğu ortaya konmuştur.

3.3 Nitel Saha Çalışması Verilerinin İşlenmesi ve Analizi

Araştırmanın nitel saha çalışması kısmında mülakat tekniği kullanılarak çadır/konteyner kentlerin kurulmuş olduğu 5 ilde (Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis, Hatay, Adana) sivil toplum kuruluşları ile görüşülmüştür. Nitel saha çalışmasının evrenini söz konusu bu beş ildeki insan hakları konularıyla ilgili çalışan bütün sivil toplum kuruluşları oluşturmaktadır. Öncelikle bu sivil toplum kuruluşlarının listesi çıkarılmış olup daha sonra amaçlı örnekleme yöntemi ile örneklem seçme yoluna gidilmiştir. Her şehirde MAZLUMDER ve İHD gibi farklı ideolojik görüşlere sahip sivil toplum kuruluşları temsilcileriyle görüşme yapılmasına karar verilmiştir. Fakat bazı şehirlerde örneğin Kilis'te bu STK'ların temsilcileri bulunmamaktadır. Bu yüzden Kilis'te Suriyeli sığınmacıların sorunlarıyla yakından ilgilenen Kilis Ortak Akıl Platformu ile görüşme yapılmıştır. Söz konusu STK'lara ek olarak Hatay Kırıkhan'da Suriyeli sığınmacılara yardım eden Hatay yardımlaşma derneği(HAYAD) ile Adana'da ise Adana İnsani Yardım Derneği (ADYAR) ile görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları şehre ekonomik ve sosyal etkilerini daha iyi anlayabilmek amacıyla araştırma kapsamındaki şehirlerin ticaret odaları ve kent konseyleriyle de görüşmeler yapılması amaçlanmıştır.

3.4 Nitel Saha Çalışmasının Bulguları

Sivil Toplum Kuruluşları ile yapılan derinlemesine görüşmelerin bulguları örneklem grubundaki iller bazında aşağıda verilmiştir.

3.4.1 Kilis İlinde Gerçekleştirilen Nitel Saha Çalışmanın Bulguları

Kilis'te derinlemesine görüşme yapılan sivil toplum kuruluşlarından alınan bilgilere göre yapılan değerlendirmeler şunlardır;

3.4.1.1 Kilis'te Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Nüfusu

Suriye'de yaşanan iç savaş ülkemize yoğun bir göç dalgasının gelmesine neden olmuştur. Bu göç dalgasından en çok etkilenen şehirlerin başında Kilis gelmektedir. Zira kent içi nüfusu 130.655 olan, ekonomisi ağırlıklı olarak tarım ve sınır ticaretine bağlı olan şehir, kent nüfusunun neredeyse 1,5 katından fazla sayıda Suriyeli sığınmacı barındırmaktadır.

Kilis'te Elbeyli ve Öncüpınar konteyner kentlerinde 19 Haziran 2017 tarihi itibarıyla toplam 33.296 Suriyeli barınmaktadır (AFAD, 2017). Toplam kayıtlı Suriyeli nüfus ise 29 Haziran 2017 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Verilerine göre ise 126.708'dir. Kayıtlı olmayan Suriyeli sığınmacılar da eklendiğinde Kilis'teki Suriyeli sayısının 130.000'nin üzerinde olduğu tahmin edilmektedir.

Kamp dışında yaşayan Suriyelilerin sayısına ilişkin olarak Kilis'te görüşülen sivil toplum kuruluşları benzer düşünceleri şu şekilde dile getirmiştir:

“Sınırdan girişler denetimsiz olduğu için Kilis'te kamp dışında yaşayan Suriyelilerin kesin sayısını emniyet müdürlüğü veya valinin bilme şansı yok. Biz bu sayının Kilis nüfusunun üstüne çıktığını düşünüyoruz ve yaklaşık olarak 120-130.000 civarında olduğunu tahmin ediyoruz” (Kilis Kent Konseyi, erkek, 62).

“Dünyada Kilis'in başka örneği yoktur herhalde, nüfusundan çok Suriyeliyi kabul etmiş. Avrupa Birliğinden daha çok mülteci kabul etmişiz. Bunun ilerisi karanlık” (Kilis Ticaret Odası, erkek, 45).

Bu durum Kilis'in demografik yapısını değişime uğratmıştır. Kilis yerel halkı etnik yapı olarak çoğunlukla Türk kökenlidir. Buna karşılık şehre yerleşen Suriyelilerin büyük çoğunluğu Arap kökenlidir.

“Biz Türkmen şehriyiz çok daha fazla Arap şehrin yapısını bozuyor. Araplar Türkmenleri geçti. Türkmen şehri diye övündüğümüz şehrimiz Araplarla doldu. Şehrimiz işgal altında. Bu bölgenin etnik yapısıyla oynanıyor. Bizim bütün korkumuz etnik yapımız değişiyor. Üzülduğümüz nokta bu” (Kilis Ticaret Odası, erkek, 45).

3.4.1.2 Suriyelilerin Kilis’e Ekonomik Etkileri

Kilis ekonomik açıdan bakıldığında da Suriye Krizinden ciddi anlamda olumsuz etkilenmiştir. Suriye’de yaşanan iç savaş nedeniyle bu ülke ile ticaret son bulmuş, ihracat oranı önemli ölçüde düşmüş, Kilis’teki özellikle nakliye şirketleri iflaslarla karşı karşıya kalmış ve birçok şirket kapanmıştır. Suriye üzerinden Orta Doğu ülkelerine yapılan taşımacılık ve ticari faaliyetler savaştan olumsuz yönde etkilenmiştir. Suriyelilerin kayıt dışı çalışmaları, iş yeri açmaları ve Suriye’den denetimsiz biçimde getirdikleri malları (başta gıda maddeleri olmak üzere) pazarlamaları, vergi ve sosyal güvenlik primi sorunları olmadığı için haksız rekabete sebebiyet vermeleri yerel halk arasında Suriyelilere yönelik tepkilerin artmasına neden olmaktadır.

Ayrıca Suriye’den gelen göç dalgası, Kilis’te konut açığı oluşturmuş, konut fiyatları iki katı kadar artmış, konut mülkiyet fiyatları yükselmiştir. Kiraların artması ev sahiplerini memnun ederken kirada oturan yerel halk bu durumdan mağdur olmuştur.

“Kilis’te tek maaşlı bir memur ne yapsın, onlar kalıcı olurlarsa biz gidici oluruz” (Kilis Ticaret Odası, erkek, 45).

Bu olumsuzluklar karşısında Kilislilerde Kilis’i terk etme, büyük şehirlere göç etme fikrinin yaygınlaştığı söylenmektedir.

“Kilis huzur kentiydi, emekli memur olup Kilis’e yerleşenler vardı”(Kilis Kent Konseyi, erkek, 62).

3.4.1.3 Kilis'teki Suriyelilerin Toplumsal Yaşama Etkileri

Kilis'te yaşayan Suriyeliler Gaziantep, Mersin vb şehirlerde yaşayanlara göre düşük gelirli yardıma muhtaç insanlardır. Kilis'te bulunan Suriyeliler kiraladıkları derme çatma evlerde, dükkânlarda, gayrisihhî mekânlarda yaşamlarını sürdürmeye çalışmaktadır. Barınma yerleri bulunmayanlar parklarda cami avlularında temel yaşam ihtiyaçlarından yoksun olarak yaşamaya çalışmaktadır. Bu olumsuz ortamlardan en çok etkilenenler kadınlar ve özellikle çocuklar olmaktadır. Kilis'teki Suriyelilerin ekonomik olarak yeterli imkânlarla sahip olmamaları, kentte dilencililiğin artmasına neden olduğu için yerel halk bu durumdan rahatsız olmaktadır.

“Zenginleri Gaziantep, Mersin'e gitti, Halep'in fakirleri bize geldi” (Kilis Ticaret Odası, erkek, 45).

Yapılan görüşmelerde Kilis halkının göçün ilk başladığı zamanlarda gücünün üstünde fedakârlıklarla üzerine düşen iyiliği yaptığını halkın bu davranışlarının arkasında güçlü bir merhamet duygusunun bulunduğu ifade edilmiştir. Fakat sürenin uzaması ve Suriyelilerin geri dönmeyeceği düşüncesinin yaygınlaşması Yerel halkın Suriyelilere yönelik algısını olumsuz anlamda değiştirmiştir.

“Suriyelilere acıyarak bakıyoruz, ben de acıyorum ama ulusumun geleceğinin çıkarlarının bunlar için feda edilmemesi gerektiğini düşünüyorum insan olmak bir yere kadar” (Kilis Kent Konseyi, erkek, 62).

Kilis'te bir diğer sıkıntı şehrin alt yapısının Suriye'den gelen göç dalgasıyla birlikte yetersiz kalmasıdır. Dolayısıyla şehir başta sağlık olmak üzere su temini, çöp toplama, trafik gibi temel belediyeçilik hizmetleri konusunda ağır bir yük altındadır.

“Kilis devlet hastanesinin tabelası Suriyeli sığınmacılar hastanesi olmalı” (Kilis Kent Konseyi, erkek, 62).

Hastanelerin kapasitesini aşması sonucu Kilis yerli halkı sağlık hizmetini gerektiği gibi alamadığını düşünmektedir.

“Hastanemizde hijyen kalmadı, savaş hastanesi oldu. Anormal bir kan kokusu var. İnsanımız mecbur olmadıkça hastaneye gitmek istemiyor” (Kilis Kent Konseyi, erkek, 62).

Kilisli yerel halk ile Suriyeliler arasında kültür farklılığının neden olduğu bazı sıkıntılar da yaşanmaktadır. Bu sıkıntılardan en çok dile getirilenleri kılık-kıyafet, umuma açık yerlerde yüksek sesle konuşma, kalabalık gruplar halinde dolaşma, gece çok geç saatlere kadar yatmadan sokaklarda bulunmadır.

“Suriyeli sığınmacılar; sadece konteyner kentte yaşasalardı bunun Kilis’in toplumsal hayatına etkisi çok az olacaktı. Çünkü orada kapalı kutularda izole bir hayat yaşıyorlar. Sadece güvenlikçi ve polisi Türk olduğu için konteyner kentlerde büyük oranda kendi örf ve adetleri geçerli. Şehre izinlerle günübirlik geldikleri için şehre sosyal etkileri çok az ama bir yerde yaşamaya başladıysanız, komşunuzun çocuğuyla çocuğunuz kavga ediyorsa, bitişikteki evin damından sizin evinize toz toprak geliyor veya sizin evinizden oraya su akıyorsa orda durum değişiyor. Sürekli kalanlar birçok sorunun ortaya çıkmasına neden oluyor” (Kilis Ortak Akıl Platformu, erkek, 43).

Kilis halkı ile Suriyeliler arasında özel bir çatışma ve gerilim bulunmamakla birlikte sorunların her geçen gün artması Suriyelilere yönelik tepkilerin artmasına neden olmaktadır. Kilis halkı Suriyelileri taşıyamayacakları ağır bir yük olarak görmekte ve bu yükün en kısa zaman da başka illere dağıtılmasını talep etmektedirler.

“Güvenlik tahminimizin çok iyi bir düzeyinde, çok daha fazla şey olmasını bekliyorduk. Burada iki etken var biri Kilis kozmopolit yapıda olmayan homojen bir yer. Yani Kilis’te Alevi- Sünni ayrımı hiçbir zaman sorun olmamıştır. Çok az bir Alevi nüfus vardır. Türk-Kürt ayrımı olmamıştır. Bizim Kürt insanımız varlıkludur ve ülkeye düşmanlık beslememiştir. Bunun dışında Suriye’den eskiden gelmiş Araplar Mahallesi tamamen Türkleşmiştir. Yaşlıları bile Arapça konuşmazlar, gizlerler. Homojen bir yapı var bu yönden sosyal her türlü tepkiye karşı yumuşak sünger gibi emici özelliği var kolay tahrik edilebilir bir Alevi-Sünni ayrımı ya da bir ırkçılık sorunu yok” (Kilis Kent Konseyi, erkek, 62).

Kilis’te yapılan görüşmelerde dile getirilen başka bir sorun ise trafikte kayıtsız Suriyeli araçların yarattığı hoşnutsuzluktur. Suriye’den gelenlerin kimlik belgelerinin bulunmayışı, az sayıda bulunanların da Arapça yazılı olması sebebiyle, yapılan denetimlerde önemli bir sorun oluşmakta, güvenlik zafiyeti yaratmaktadır. Suriyeli plakalı araçların sebep oldukları trafik kazalarında oluşan mal hasarlarında, sigortadan yararlanma imkânının da ortadan kalkması yerel halkı rahatsız etmektedir.

3.4.1.4 Kilis'teki Suriyeli Kadınların Toplumsal Yaşama Yansımaları

Suriyelilerin çok eşlilik kültürü de Kilis'e olumsuz bir biçimde yansımış olup, Kilis'te çok fazla kabul görmeyen çok eşlilik, fuhuş, çocuk gelinler, Suriyeli genç kadınların Türk erkeklerle evlendirilmesi gibi toplumsal konularda yerel halkı, özellikle Kilisli kadınları rahatsız etmektedir.

“Türk geleneklerine göre evlilik şartları çok ağır olduğundan Kilisli erkekler kolay ve denetimsiz olduğu için Suriyeli kadınlarla evlenmeyi tercih ediyor. Özürlüsü olup evlendiremeyen hemen hemen kalmadı yani çok ciddi mental bozuklukları olanlar hariç herkes çocuğunu evlendirecek Suriyeli buldu çünkü onlar asgari miktarda yiyecek içecek ve başlarını sokacak bir ev arıyorlar sanki kızlarını öldürmeden gömecek bir yer arıyorlar. Kilisli bekâr kızlarımız kendilerine uygun eşlerle evlenme şanslarını uzun dönemde kaybedecekler” (Kilis Ortak Akıl Platformu, erkek, 43).

Ayrıca, Suriyeli kadınlarda yaygın olarak bulunan Akdeniz anemisi hastalığının Suriyeli kadınlarla yapılan evlilikler sonucu sonraki kuşaklara taşınması riski de Kilis'te yapılan görüşmelerde dile getirilmiştir.

3.4.1.5 Kilisli Yerel Halkın Güvensizlik Algısı

Kilis sınır şehri olması nedeniyle de birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Suriyelilerin hiçbir denetime uğramadan sınırın her yerinden kabileler halinde eşyaları ile birlikte geçmeleri emniyet, asayiş, can güvenliği açısından endişeler yaramakta, insan kaçırma, fidye isteme, kaçakçılık ve suç işleyenlerin iki ülke arasında dolaşması yerel halkı kaygılandırmaktadır.

“Şehrin içine insan salınmasını çok tehlikeli bulunuyoruz. Bu insanlar Arap ya da Kürt olduğu için değil. Bu insanların içinde suçlu olan var, hasta olan var, tecavüzcü, sapık var. Biz bunları tanımıyoruz. Çocuklarımız bu ortamda yaşıyorlar. Konteyner kente girenler en azından kayıt altında orada denetim var ama şehirde adam sınırdan geçmiş kimsenin haberi yok, bunun kim olduğu belli değil”(Kilis Ticaret Odası, erkek, 45).

“Bir kavgada anında 30 kişi olurlar, gruplaşma var bu adamların çoğu savaştan çıkıp gelmiş silahları var. Bu bölge her an patlamaya hazır içi dolu bir balon gibi” (Kilis Ticaret Odası, erkek, 45).

Ayrıca iç savaşın yaşandığı Suriye’den gelebilecek salgın hastalıkların ülkemizde yayılma olasılığı yerel haklın sağlık konusunda endişe duymasına neden olmaktadır.

“Sağlık konusunda alt yapı hazır değildi. Hastalıklar yeniden başladı. Şark çıbanı, akciğer hastalıkları, çiçek hastalığı arttı. Türkiye’de çocuk felci bitmişti. Yeniden aşılma yapılıyor”(Kilis Kent Konseyi, erkek, 62).

Kilis’te görüşme yapılan sivil toplum kuruluşları;

- Kilis Kent Konseyi
- Kilis Ticaret ve Sanayi Odası
- Kilis Ortak Akıl Topluluğu

3.4.2 Gaziantep İlinde Gerçekleştirilen Nitel Saha Çalışmanın Bulguları

Gaziantep’te derinlemesine görüşme yapılan sivil toplum kuruluşlarından alınan bilgilere göre yapılan değerlendirmeler şunlardır;

3.4.2.1 Gaziantep’te Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Nüfusu

Gaziantep’te barınma merkezlerinde yaşayan Suriyeli sayısı 33.296’dır. (19 Haziran 2017, AFAD). Toplam kayıtlı Suriyeli nüfus ise 334.708’dir. (GİGM, 2017) Bu verilere, kayıt yaptırmayan Suriyeliler de eklendiğinde bu rakamın 300.000’nin çok üzerinde olduğu görüşülen Sivil Toplum Kuruluşları tarafından dile getirilmiştir.

“AFAD’ tan aldığımız resmi rakam 250.000 ama biz bu sayısının 500. 000’e yakın olduğunu düşünüyoruz, mültecilerin şehrin her alanında olması ve kontrolsüz bir şekilde

çoğalmaları, diğer insanların yaşam alanlarına girmesi, halkta ister istemez bir tepkiye neden oluyor” (Gaziantep İHD, erkek, 32).

3.4.2.2 Suriyelilerin Gaziantep’e Ekonomik Etkileri

Gaziantep’e Suriyelilerin göç etmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik sorunlara baktığımızda en büyük sorun; Suriyeli çalışanların istihdamı ve istihdama ilişkin yasal düzenlemelerinin olmayışıdır. Birçok işveren Suriyelileri çok düşük ücretlerle ve kötü çalışma koşullarında çalıştırmaktadır. Ucuz iş gücü piyasası sonucu yerel halkın iş bulmasının zorlaşması veya iş bulamama nedeninin Suriyelilere bağlanması, yerel halkın Suriyelilere yönelik algısını olumsuz yönde etkilemektedir. Olaya ihtiyaçlar açısından bakıldığında, ülkemizin en hızlı büyüyen illeri arasında bulunan Gaziantep’te özellikle bazı iş kollarında, Suriyelilere iş imkânı sağlayacak potansiyelin bulunduğu yapılan görüşmelerde dile getirilmiştir.

Ayrıca bir diğer ekonomik sorunun enflasyon oranları olduğu belirtilmiştir. İlde Suriyelilerin gelişi ile birlikte konut fiyat ve kiralari hızla artmış ve şehir %8,8 enflasyon ile ülke ortalaması olan %7,4’ün üzerine çıkarak en yüksek artış gösteren il olmuştur. Özellikle kira fiyatlarındaki artış ve ucuz iş gücüne bağlı haksız rekabet ortamı yerel halkın tepkisini (özellikle gelir durumu kötü olan yerli halkın) çektiği ifade edilmiştir. Yoksul yerel halk kendi işsizliğini yoksul Suriyelilere bağlamakta böylece Suriyeli kimliğini değil yoksul Suriyeli kimliğini suçlamaktadır.

“Fırsatçılık mantığı çok yaygınlaştı. Konut 500 lira iken 1500 liraya çıktı. Kontrolsüz geliyor her şey. Herkes her istediğini istediği fiyattan veriyor. Bundan kaynaklı sorunlar var. Bölgesel olarak taban ve tavan fiyatlarının belirlenmesi gerekiyor” (Gaziantep İHD, erkek, 32).

3.4.2.3 Gaziantep’teki Suriyelilerin Toplumsal Yaşama Etkileri

Suriye’ye sınırı olan iller arasında en büyük şehir olması ve çok yönlü imkânlarla sahip olması nedeniyle sınır illeri arasında Gaziantep; Urfa’dan sonra en fazla Suriyeli nüfusa ev

sahipliği yapmaktadır. Kamp dışında yaşayan insan sayısındaki artışla birlikte Gaziantep'te zaman zaman basına da yansıyan büyük sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Savaşın ilk yıllarında geçici oldukları düşünülen Suriyelilere karşı yerel halkın çok yardımcı olduğu fakat savaşın uzamasıyla birlikte sığınmacılara yönelik algının hızla değiştiği görüşülen STK'lar tarafından belirtilmiştir. Bu değişimde şehir efsanelerinin etkisi kadar 11 Ağustos günü Gaziantep'in Ünaldı Mahallesi'nde Suriyeli bir kiracının, ev sahibini öldürmesinin ardından yaşanan olaylar ve linç girişimlerinin de payı bulunmaktadır. Saldırıları kenar mahallerle sınırlı kalsa da etkisi şehir geneline yayılmıştır. Yerel halkın Suriyelilere yönelik algısında her ne kadar dil ve kültür farklılıkları, ekonomik nedenler, temel hizmetlerin yetersizliği, güvenlik kaygısı, yerel fakir halkın Suriyelilere yardım yapılırken bize neden yardım yapılmıyor düşüncesi etkili olsa da olumlu ve olumsuz algı oluşturmada medyanın da kritik bir öneme sahip olduğu yadsınamaz. Görüşme yapılan STK üyelerinden biri bu durumu şu şekilde anlatmıştır:

*“Yaşanan olayların medyada sunulmuş biçimi Suriyelilere karşı var olan önyargıların şiddete dönüşmesine neden olabilmektedir. Örnek olarak **“Suriyeliler bir yurttaşımızı daha öldürdü”** başlığı spesifik bir olayı suçu işleyen etnik kimliğiyle ilişkilendirmekte ve suçu o etnik kimliğe sahip tüm kesime genelleştirmektedir. Ayrıca aynı haberde kullanılan yurttaşımız ifadesi ile biz algısı yaratılarak toplum bizler ve onlar(ötekiler) şeklinde sosyal gruplara bölünmektedir”*(Gaziantep MAZLUMDER, erkek, 54).

Medyanın etkisine vurgu yapan bu STK üyesi şehir efsanesine örnek olarak **“Suriyeliler şehrin su şebekesine fare zehri atmış”** gibi haberlerin asılsız olmakla birlikte suçun sadece suçu işleyene değil tüm Suriyelilere atfedildiğinin ve genelleştirildiğinin altını çizerek zaten olumsuz olan Suriyeli algısının şiddete dönüşmesi muhtemel bir nefrete dönüşmesine neden olabileceğini belirtmiştir.

Toplum algısında yine medyanın rolüne değinen bir başka STK üyesi bu durumu su sözlerle ifade etmiştir:

“Antep'te bir olay oldu aylarca basına yansıdı. Kiracının ev sahibini öldürmesi manşet oldu. Var olan insan sayısından kaynaklı sorunlar oluyor. Adana'dan da Antep'e aynı sayıda insan gelse aynı sorunlar olurdu, nüfus kaynaklı problemler var”(Gaziantep İHD, erkek, 32).

Toplum sağlığı açısından Gaziantep iline baktığımızda; ocuk felci yok edilmişken bu hastalığın tekrar gündeme geldiği, kızamık ve şark çıbanı grubu hastalıklarının da yeniden ortaya çıktığı, 2013 yılında en çok kızamık görülen ilin Gaziantep olduğu ve bu durumun yerel halk arasında endişe yarattığı dile getirilmiştir.

3.4.2.4 Gaziantep'teki Suriyeli Kadınların Toplumsal Yaşama Yansımaları

Yapılan görüşmelerde savaştan kaçan Suriyeli kadınların ikinci eş olarak evlendirilmeleri, belirli bir bedel karşılığında gönüllü, gönülsüz ya da kandırılarak evlendirilen kadın ya da ocuk sayısının artış eğiliminde olması yerel kadınların Suriyeli kadınları tehdit olarak algılamalarına neden olduğu belirtilmiştir. Ayrıca sınır hattından kimi zaman kaçak kimi zaman da yasal yollarla evlendirme vaadiyle getirilen ve fuhuş çetelerinin tuzaklarına düşen Suriyeli kadınların olduğu da ifade edilmiştir.

“Suriye’de çok eşli evliliğe bizim baktığımız gibi bakılmıyor, oradan çok sayıda kadının yalnız gelmesi ve aile düzenine ihtiyaç duymasıyla birlikte bu iş artık Antep’te çok kolaylaştı” (Gaziantep İHD, erkek, 32).

Gaziantep’te görüşme yapılan sivil toplum kuruluşları;

- Gaziantep Kent Konseyi
- Gaziantep MAZLUM-DER
- Gaziantep İHD
- Gaziantep Ticaret Odası

3.4.3 şanlıurfa İlinde Gerçekleştirilen Nitel Saha alışmanın Bulguları

şanlıurfa’da derinlemesine görüşme yapılan sivil toplum kuruluşlarından alınan bilgilere göre yapılan değerlendirmeler şunlardır:

3.4.3.1 Şanlıurfa’da Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Nüfusu

Şanlıurfa’da Ceylanpınar, Akçakale, Viranşehir ve Suruç çadır kentlerinde ve Harran konteyner kentinde, 19 Haziran 2017 tarihi itibariyle toplam 102.937 Suriyeli barınmaktadır. Toplam kayıtlı Suriyeli nüfus ise 431.455 (GİGM, 2017) Kayıt altına alınamayan Suriyeliler de bu rakamlara eklendiğinde Şanlıurfa Türkiye’de en çok Suriyeli ağırlayan şehir olmuştur.

“Bizim caddelerimizde yürüyen her üç kişiden ikisinin Suriyeli oluşu bizi kahrediyor”(Şanlıurfa MAZLUMDER, erkek, 37).

3.4.3.2 Suriyeli Sığınmacıların Şanlıurfa’ya Ekonomik Etkileri

Ekonomik açıdan bakıldığında; Urfa’da yaşayan Suriyelilerin çoğunluğunun alt gelir grubunu oluşturdukları, ucuz iş gücü olarak kullanılmaları nedeniyle yerel halkın iş fırsatlarını ellerinden aldıkları ve küçük dükkânlar açıp haksız rekabete sebebiyet verdikleri için halkın tepkisini çektikleri ifade edilmiştir.

“Esnaf diyor ki benim bitişiğime dükkan açıyor vergi, stopaj vermiyor. Eşit şartlarda rekabet etmiyoruz. Hem benim ülkemde hem daha avantajlı” (Şanlıurfa MAZLUMDER, erkek, 37).

“Bizde ağır sanayi yok, mevsimlik tarımla geçinen, işsiz bir şehriz biz. Günlük yevmiyeler düştü, İnşaatlarda yerel işçi 80 liraya çalışırken bunlar 35 liraya çalışıyorlar” (Şanlıurfa İHD, erkek, 52).

“Savaş öncesi kaçakçılık vardı artık karşıya geçilmeye korkuluyor karşı tarafla bağı olanlar yapabiliyor sadece”(Şanlıurfa İHD, erkek, 52).

“Urfa zengin görünür ama fakirdir. Suriyeli sığınmacıların fırsat değil yük olduğunu düşünüyoruz, bizim yükümüz zaten yeterince var”(Şanlıurfa Kent konseyi, kadın, 40).

3.4.3.3 Şanlıurfa'daki Suriyelilerin Toplumsal Yaşama Etkileri

Yapılan görüşmelerde; her ne kadar şehir halkı ile gelen sığınmacılar arasında akrabalık bağı olsa da yerli halkın Suriyelilere yönelik olumlu algısının zamanla azaldığı yönünde görüşler dile getirilmiştir. Algının değişmesi, sayının her geçen gün artmasına ve ilk başta misafir olarak kabul edilen sığınmacıların zamanla kalıcı hale gelmelerine bağlanmıştır.

“Bir misafir 4 yıl kalmaz fazla oldu bu, sıkı bizi yani” (Şanlıurfa MAZLUMDER, erkek, 37).

“Kamp dışında yaşayanlar yerel halkta bir bıkkınlığa sebebiyet veriyorlar, ya bunlar nereden geldi bunların yüzünden tadımız huzurumuz kaçtı gibi” (Şanlıurfa Kent konseyi, kadın, 40).

Şanlıurfa nüfusunun önemli kısmını Kürt ve Araplar oluşturmaktadır. Şehre gelen Suriyelilerin büyük bölümü de Kürt ve Arap kökenlidir. Mezhepler aynı olduğu için bu konuda bir sorun yaşanmadığı belirtilmiştir. Şanlıurfa'ya Kobani'den gelen Kürt sığınmacılarla, Suriye krizinin ilk çıktığı yıllardan beri göç eden Araplar farklı şekillerde değerlendirilmiştir.

“Kobani'den gelenlerin çoğu geri döndü, bunlar gitmiyor aradaki fark bu. Kobani'den gelenlerin hepsinin birden gidememesinin nedeni köyler sağlam ama şehir merkezlerinin %70 i harap olmuş. Kobani'de her şeye rağmen bir sistem var. Hani derler ya en kötü sistem systemsizlikten iyidir onların bir muhatabı var devleti var. Bunların hiçbir şeyi, kimsesi yok. Zaten şehrimizin içine dağılmışlar, gitmek istemiyorlar” (Şanlıurfa MAZLUMDER, erkek, 37).

Ayrıca Kobani'den gelenlere yerli halkın çok fazla sahip çıkmasının şehre önceden gelen Arap sığınmacıları gücendirdiği de yapılan görüşmelerde bilgilerimize sunulmuştur.

Şanlıurfa'da en çok dile getirilen bir başka sorun ise Suriyelilerin gelmesiyle birlikte dilenciliğin artmasıdır. Antalya, İstanbul, Konya valiliğinin şehirlerinde dilencilik yapanların hepsini Urfa'ya gönderdiği, bu durumun yerel halkı rahatsız ettiği ifade edilmiştir.

Toplum sağlığı açısından Şanlıurfa iline baktığımızda; ocuk felci bu bölgede sınırlanmışken kampanyaların tekrar başlatıldığı, Şark ıbanı hastalığında artış yaşandığı ve bu durumun yerel halk arasında endişe yarattığı yapılan görüşmelerde belirtilmiştir.

3.4.3.4 Şanlıurfa'daki Suriyeli Kadınların Toplumsal Yaşama Yansımaları

Şanlıurfa'da ortaya çıkan en büyük sosyal sorunlardan biri de ikinci ve üçüncü evliliklerin artmasıdır. Yörede zaten böyle bir geleneğin olduğu ve Suriyelilerin gelişiyle sorunun daha da derinleştiği yapılan görüşmelerde sıklıkla dile getirilmiştir.

“Yerli kadınlar Suriyeli kadınlardan nefret ediyor çünkü diyor ki erkeklerimiz onları görünce bizden nefret ediyor, sonuçta bu kadınlar mevsimlik tarım işçisi elinin nasırıyla nasıl rekabet etsin Suriyeli kadınlarla? Sonuç: Kuma dediğimiz ikinci üçüncü evlilikler aldı başını gitti. Fuhuş çok arttı. Kendi toplumumuzun ahlak değerlerini sorgulamamız gerekiyor. Aynı coğrafyanın insanlarıyız ama bizim toplumumuz erdemli olmadı. Onlar mağdur, aç insanlar. Açken sağlıklı düşünemezler ama bizim toplumuz onların bu mağduriyetinden ahlaksızca istifade etti. Ne kadar ahlaksız bir toplum olduğumuzu bu tür durumlarda daha net anlayabiliyoruz. Bu dramı biz şöyle ifade diyoruz aslında biz savaşıyoruz savaşın içinde olan biziz onlar her şeylerini bırakıp geldiler. Sakın onlara artık Suriyeli gözüyle bakmayın onlar artık gitmeyecekler. Ekmeğimiz bölündü, ahlaki değerlerde ne kadar zaafa düştüğümüzü gördük, toplumsal patlamaya doğru gidiyoruz” (Şanlıurfa MAZLUMDER, erkek, 37).

3.4.3.5 Őanlıurfalı Yerel Halkın Güvensizlik Algısı

Suriyelilerin şehre gelişiyle birlikte kayda değer bir asayiş sorunu ortaya çıkmamakla birlikte; hırsızlık, sataşma, kavga gibi sorunlarda artış olduğu bu durumun yerel halkın güvenlik endişelerini arttırdığı belirtilmiştir.

“Urfalılar gece hayatını sevmiyorlar, onlar ise gece yaşıyorlar. Halk korkuyor çıkmıyor, bu yüzden gece sokakları Suriyelilere bıraktılar”(Şanlıurfa MAZLUMDER, erkek, 37).

Şanlıurfa’da görüşme yapılan sivil toplum kuruluşları;

- Urfa Kent Konseyi
- Urfa MAZLUM-DER
- Urfa İHD
- Urfa Ticaret Odası

3.4.4 Hatay İlinde Gerçekleştirilen Nitel Saha Çalışmanın Bulguları

Hatay’da derinlemesine görüşme yapılan sivil toplum kuruluşlarından alınan bilgilere göre yapılan değerlendirmeler şunlardır;

3.4.4.1 Hatay’da Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Sığınmacı Nüfusu

19 Haziran 2017 tarihi itibarıyla Hatay’da bulunan barınma merkezlerinde toplam 18.425 Suriyeli kalmaktadır. (AFAD, 2017).Toplam kayıtlı Suriyeli nüfusu ise 393. 827(GİGM, 2017). Antakya merkezde ve sınıra yakın ilçelerde kayıt dışı yaşayan Suriyeliler düşünüldüğünde bu rakamın daha fazla olduğu yönünde bir algı söz konusudur.

“Kampları gezdim, temel ihtiyaçları karşılanıyor ama o kamplarda yaşamak gerçekten çok zor. 10-15 kişinin yaşadığı küçük bir çadır düşünün. Kışın soğuk yazın çok sıcak hatta şikâyetleri oldu yazın su kaynıyor nasıl içelim diye” (Hatay İHD, erkek, 68).

Farklı inanç ve kültürlerin yüzyıllardan beri bir arada yaşadığı Hatay; Suriye’den gelen yoğun göç dalgasından gerek ekonomik gerekse toplumsal açıdan en fazla etkilenen sınır illerinden biri olmuştur.

3.4.4.2 Suriyeli Sığınmacıların Hatay’a Ekonomik Etkileri

Suriye iç savaşının Hatay’a ekonomik anlamda birçok açıdan olumsuz etkisi olduğu yapılan görüşmelerde sıklıkla dile getirilmiştir. Suriye’de yaşanan krize bağlı olarak

Hatay'ın Suriye'ye doğrudan ihracatının savaş öncesi yıllara göre yarı oranda düştüğü ve Hatay'daki sanayicilerin, nakliyecilerin, ithalatçıların ve turizm firmalarının bu krizden çok ciddi anlamda zarar gördüğü ifade edilmiştir.

“Büyük ihracatçılar dükkânı kapattı buradaki arazi satımı son derece düştü” (Hatay İHD, erkek, 68).

Bu alanlara ek olarak ev kiralarında artış ve arsa fiyatlarında düşüş yaşandığı, çadır kentlerin kurulduğu diğer bütün illerde olduğu gibi Hatay'da da Suriyeli sığınmacıların kayıt dışı, ucuz iş gücü olarak çalıştırılmasının yerel halkın tepkisini çektiği belirtilmiştir.

“Bu insanları çok ucuza çalıştırıyorlar deyim yerindeyse köle gibi. Bir Türk günlük 70 Türk Lirasına çalışıyorsa bunlar 25 Türk Lirasına çalışıyor” (Hatay MAZLUMDER, erkek, 48).

3.4.4.3 Hatay'daki Suriyelilerin Toplumsal Yaşama Etkileri

Toplumsal açıdan bakıldığında; Hatay farklı dine, etnik kökene ve mezhebe bağlı insanların barış içinde yaşadığı bir şehirdir. Hatay'da genel olarak Alevi Arap, Sünni Arap, Hıristiyan Arap, Türk nüfus yaşamaktadır. Bu çok kültürlü yapı Suriyelilere yönelik ortak bir algının ortaya çıkmasını engellemektedir. Özellikle Alevi Arap kesimin, Suriyelilerin gelmesiyle birlikte şehirde yaşayan Sünni Arapların sayısındaki artışa bağlı olarak demografik yapının kendi aleyhlerine bozulacak olmasından endişe duydukları yapılan görüşmelerde dile getirilmiştir. Mezhep farklılığından kaynaklı bir takım sıkıntılar yaşansa da kitlesel bir tepkinin henüz gerçekleşmemiş olduğunu fakat bu durumun fırtına öncesi sessizliğe benzediğini, geleceğe dair endişe taşıdıklarını ifade etmişlerdir.

Şehirde Arapça bilen nüfusun fazla olmasının, diğer şehirlerde görülen dil sıkıntısına bağlı sorunların ortaya çıkmasını engellediği ve toplumsal uyum için bu durumun olumlu bir etken olduğu ifade edilmiştir. Fakat Suriyeli kadınların ikinci ve üçüncü eş olarak Türk erkekleriyle evlendirilmesinin yerli kadınların tepkisini çektiği, Suriyeli kadınları tehdit olarak gördükleri de ayrıca belirtilmiştir.

3.4.4.4 Hatay'daki Yerel Halkın Güvensizlik Algısı

Hatay'da en çok dile getirilen sorun asayiş ve güvenlik olmuştur. Sınır güvenliğinin ortadan kalktığı, Suriyeli silahlı muhaliflerin şehirde dolaştığı ve bu yüzden yerel halkın kendisini güvende hissetmediği, sokakta yürürken dahi tedirgin oldukları belirtilmiştir.

“Eskiden yerli kadınlarımız tek başına gece dışarı çıkabilirdi ama artık gece dokuzdan sonra çıkmak istemiyorlar, korkuyorlar” (Hatay MAZLUMDER, erkek, 48).

Hatay'da görüşme yapılan sivil toplum kuruluşları;

- Hatay İHD
- Hatay MAZLUM-DER
- HAYAD Hatay Yardımlaşma Derneği
- İskenderun Ticaret ve Sanayi Odası

3.4.5 Adana İlinde Gerçekleştirilen Nitel Saha Çalışmanın Bulguları

Adana'da derinlemesine görüşme yapılan sivil toplum kuruluşlarından alınan bilgilere göre yapılan değerlendirmeler şunlardır.

3.4.5.1 Adana'da Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Nüfusu

Adana'da Sarıçam çadır kentinde 555 Suriyeli sığınmacı barınmaktadır (AFAD,19 Haziran 2017). Toplam kayıtlı Suriyeli nüfus ise 166.043'dir (GİGM, 2017). Kayıtsız olan Suriyeliler de düşünüldüğünde Adana'da yaşayan toplam Suriyeli sayısının 150.000'i aşmış olduğu tahmin edilmektedir.

Yapılan görüşmelerde çeşitli nedenlerle kayıt altına alınmak istemeyen çok fazla sayıda Suriyelinin olduğu ve bu durumun şehirde yaşayan Suriyeli sayısının kesin olarak bilinmesine engel olduğu gibi kayıt olmayan Suriyelilerin sağlıktan eğitime birçok sorunla karşılaşmalarına neden olduğu da dile getirilmiştir.

3.4.5.2 Suriyelilerin Adana'ya Ekonomik Etkileri

Adana'da yaşayan Suriyeliler kayıt dışı ve ucuz iş gücü olarak çalıştırılmaktadır. Bu durum iş bulmakta güçlük çeken Adanalı yerli halkın tepkisini çekmekte, yerli halkta hâlihazırda yüksek olan işsizlik oranının Suriyelilerin gelişiyle birlikte arttığı yönünde bir algı oluşmasına neden olmaktadır. Diğer taraftan işverenler de kayıt dışı Suriyelileri çalıştıran şirketlerin maliyetleri düşürerek haksız rekabet yarattıklarından şikâyet etmektedirler. Çalışma hayatında ortaya çıkan bu değişimlerin şu anda gerilim boyutunda olmadığı ama ileride ciddi sorunların ortaya çıkmasına neden olabileceği endişesi dile getirilmiştir.

Ayrıca Suriyelilerin zaman içinde kendi dükkânlarını açması, bu dükkânların vergi vermemesi ve yerel esnafla aralarında haksız rekabete yol açması yerel esnafın Suriyeli sığınmacılara yönelik tepki geliştirmesine neden olduğu belirtilmiştir.

“Vasıfsız çalışan yerli halk Suriyelilerden rahatsız, Suriyeliler geldi işimizi elimizden aldı diye düşünüyorlar” (Adana MAZLUMDER, erkek, 44).

Adana şehrinde yaşanan bir diğer ekonomik etki de Suriyelilerin gelişiyle birlikte şehirde oldukça artan ev kiralarıdır. Adanın yıllardan beri göç alan bir şehir olmasına rağmen Suriyeliler gelene kadar şehirde daha önce hiçbir zaman ev kiralalarının şimdiki kadar artmadığı yapılan görüşmelerde sıklıkla dile getirilmiştir.

“Adana sürekli göç alan bir yer, ev kiralalarında anormal bir artış yaşandı” (Adana ADYAR, erkek, 38).

3.4.5.3 Adana'daki Suriyelilerin Toplumsal Yaşama Etkileri

Adana'da yaşayan Suriyeliler Adana'nın neredeyse hemen her mahallesine dağılmış olmakla birlikte, büyük bir çoğunluğu şehrin daha çok dar gelirli kesimlerinin ikamet etmekte olduğu güney mahallelerine yerleşmişlerdir. Güney mahallelerinde toplu olarak yaşayan Suriyelilerin ilerde kendi mahallelerini oluşturma ihtimalinin yerel halk üzerinde olumsuz bir etki yaratabileceği de yapılan görüşmelerde ifade edilmiştir.

“Suriyeli mültecilerin sorunları kısa vadede çözülecek gibi görünmüyor. Her geçen gün insanların kalma oranı artıyor, süre uzadıkça dönme oranı azalıyor, özellikle genç nüfus dönmek istemiyor. Sosyal haklar, demokrasi açısından tabiri caizse Türkiye’yi cennet olarak görüyorlar, genç nesil Türkiye’den ayrılmak istemiyor” (Adana MAZLUMDER, erkek, 44).

Toplumsal açıdan bakıldığında; henüz bir kutuplaşma yaşanmamakla birlikte özellikle Adana nüfusunun önemli bir bölümünü oluşturan Alevi Arapların Suriyelilerden rahatsız olduğu fakat yine de yerel halkta merhamet duygusunun daha ağır bastığı ifade edilmiştir. Alevi Arapların yanı sıra az bir oranda milliyetçi kesimlerin de şehirlerine gelen Suriyelilerden zaman zaman rahatsızlık duyduğu dile getirilmiştir.

“Bir olay oluştursa var olan öfke katlanarak artabilir, dilemiyoruz ama bazı kesimlerin içten içe kinlerini bilediklerine şahidiz” (Adana MAZLUMDER, erkek, 44).

Her ne kadar etnik ve mezhep farklılıklarına bağlı olarak Adana yerli halkının bazı kesimleri, şehirlerinde yaşayan Suriyelilerden rahatsızlık duysa da, yapılan görüşmelerde birçok kişinin Suriyelilere yardım ettiği, yardım edenlerin de gelir durumu yüksek olan kişilerden ziyade dar gelirli kişiler olduğu dile getirilmiştir.

“Kuzey Adana varlıklı, o bölgeden daha çok yardım bekliyorduk ama en az yardımı oradan aldık ve çok fazla tepkiyle karşılaştık bizim fakirimiz yok mu diye, güneyde ise yardıma ihtiyacı olanlar bile yardım etti” (Adana ADYAR, erkek, 38). Adana’da görüşme yapılan sivil toplum kuruluşları;

- Adana MAZLUM-DER
- Adana İHD
- Adana ADYAR
- Adana Kent Konseyi

SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın yerel halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik bakışını gruplar arası ilişkiler bağlamında incelemesinin nedeni, var olan olumsuz yargıları bertaraf edecek birtakım önerilere ulaşmaktır. Bu amaçla çalışmanın nicel saha çalışması kısmında çadır/konteyner kentlerin kurulduğu 5 ilde (Gaziantep, Hatay, Adana, Şanlıurfa, Kilis) 1380 kişi ile görüşülmüştür. Nitel saha çalışmasında ise yine söz konusu 5 ilde yerel halkı temsilen 19 sivil toplum kuruluşuyla derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Nicel saha çalışmasında görüşme yapılan kişilerin %48'i kadınlardan %52'si erkeklerden oluşmaktadır. Araştırmada 18 yaş ve üstü kişilerle görüşülmüştür. Yaş dağılımı incelendiğinde 22-35 yaş aralığında olanların en kalabalık kesimi oluşturduğu görülmektedir. En düşük yüzdelik pay ise 65 yaş ve üstüne aittir. Araştırmaya katılanların yarıya yakını çalışmamaktadır. Aylık ortalama gelire bakıldığında ise 850 -1500 TL arası geliri olanların % 42 ile en büyük kesimi oluşturduğu görülmektedir. Görüşülen kişilerin eğitim durumuna bakıldığında çoğunluk lise ve ilkokul mezunudur. Eğitim almayanların oranı ise %10'dur. Ayrıca görüşülen kişilerin % 67'si Türk, % 17'si Arap olup; % 12'si ise Kürt'tür. %85'i Sünni ve %3,5'i ise Alevi'dir.

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi (AFAD) tarafından yapılan açıklamaya göre (19 Haziran 2017 tarihi itibarıyla), Türkiye'de 10 ilde toplam 246.629 Suriye vatandaşı kurulan çadır ve konteyner kentlerde yaşamaktadır. Başlangıçta sadece çadır/konteyner kentlerde yaşayacakları düşünülen ve kısa bir süre sonra savaş bitince geri dönecekleri beklenen Suriyeli sığınmacıların çoğu, zaman geçtikçe şehirlere dağılsalar da barınma merkezlerine duyulan ihtiyaç savaşın başladığı ilk günlerden bugüne hep devam etmiştir. Yerel halk açısından şehirlerine çadır/konteyner kent kurulması oldukça yeni bir durum olduğu için, bu durumun yerel halk üzerinde bir takım etkiler yaratıp yaratmadığı, bunu bir fırsat ya da dezavantaj olarak görüp görmedikleri de araştırma kapsamında değerlendirilmek istenmiştir. Bu amaçla nicel saha çalışmasında katılımcılara şehirlerine

çadır/konteyner kent kurulması hakkındaki bilgi ve düşüncelerini ortaya çıkarmaya yönelik çeşitli sorular sorulmuş ve bu sorular iller bazında değerlendirilmeye alınmıştır.

“Yaşadığımız şehre çadır/konteyner kent kurulmasına nasıl bakıyorsunuz” sorusuna çadır/konteyner kentlerin kurulmuş olduğu 5 ilde görüşülen kişilerin %53,6 olumsuz, %38’i ise olumlu cevabını vermiştir. Aynı soru iller bazında değerlendirildiğinde ise görüşülen kişilerin şehirlerine çadır/kent kurulmasına ilişkin bakış açılarının değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Bu soruya olumsuz cevap veren en yoğun olduğu katılımcı grubunun sırasıyla %60 ile Adana ve yine %60 ile Kilis illeri olduğu görülmektedir. Olumlu cevabın en yüksek olduğu katılımcı grubu ise %50 ile Hatay iline aittir.

Görüşülen kişilerin yaşadıkları şehre çadır/konteyner kentlerin kurulmasına yönelik düşüncelerini daha iyi anlayabilmek amacıyla, katılımcılardan şehirlerine çadır/konteyner kent kurulmasının yerel halk için bir fırsat ya da dezavantaj olarak niteleyen 3 soruya ve sığınmacılar için bir olanak olarak belirten 1 soruya “hayır”, “evet” ve “kararsızım” seçeneklerinden birini seçmeleri istenmiştir.

- "Yaşadığımız şehre çadır/konteyner kent kurulması ekonomik hayatı canlandırır mı?" sorusuna katılımcıların %59’u hayır cevabını vermiştir. Aynı soru iller bazında ele alındığında da genel olarak hayır cevabının verildiği görülmektedir. Hayır, cevabının en fazla olduğu iller sırasıyla %78 Şanlıurfa ve %72 ile Adanadır.
- “Yaşadığımız şehre çadır/konteyner kent kurulması yerel halk arasında işsizlik oranını arttırır mı?" sorusuna katılımcıların %79’u hayır cevabını vermiştir. Aynı soruya verilen cevaplar iller bazında değerlendirildiğinde de genel olarak hayır cevabının verildiği görülmektedir.
- “Yaşadığımız şehre çadır/konteyner kent kurulması sosyal hayatı olumsuz yönde etkiler mi?" sorusuna katılımcıların % 77’si hayır cevabını vermiştir. Bu soru iller bazında ele alındığında ağırlıklı olarak hayır cevabının verildiği görülmektedir. Hayır cevabının en yüksek olduğu il %89 ile Şanlıurfa’dır. Evet cevabının en yüksek olduğu il ise %19 ile Gaziantep’tir.

- "Yaşadığınız şehre çadır/konteyner kent kurulması sığınmacıların barınma ve güvenlik problemlerini ortadan kaldırır mı?" sorusuna katılımcıların %44'ü evet, %39'u hayır cevabını vermişlerdir. Bu soru iller bazında değerlendirildiğinde ortak bir cevapta toplanılmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bazı illerde evet cevabı yüksekken (%65 Hatay) bazı illerde hayır cevabı yüksek çıkmıştır (%53 Şanlıurfa, %45 Adana).

Çadır/konteyner kentler şehir merkezlerinden uzak olduğu için kapta yaşayan sığınmacılar izole bir hayat yaşamaktadırlar. Kampa giriş çıkışlar izinlerle gerçekleştirildiği ve zaten kampta kalan sığınmacıların temel ihtiyaçları devlet tarafından karşılandığı için kampta yaşayan sığınmacıların şehrin ekonomik ve sosyal hayatına bir katkı ya da zarar verdiğini söylemek oldukça güçtür.

Çadır/konteyner kentlerin kurulmasına sadece ekonomik açıdan bakıldığında ise; sığınmacılar barınma merkezlerinde her türlü ihtiyaçlarını kamp içinde kart sistemiyle gidermektedirler. Kampların genel ihtiyaçları da büyük ölçüde ihale usulü ile karşılandığı için şehirlere çadır/konteyner kent kurulmasının yerel ekonomiye katkısı oldukça sınırlı olmaktadır. Dolayısıyla barınma merkezlerinin kurulması yerel halk için ekonomik anlamda dezavantajlı bir durum yaratmadığı gibi bir fırsat durumu da söz konusu değildir. Bu durum yapılan nitel görüşmelerde de sıklıkla dile getirilmiştir. Tüm bu bilgiler ışığında çadır/konteyner kentlerin kurulduğu illerde görüşülen katılımcıların %54'nün şehirlere çadır/konteyner kent kurulmasına olumsuz bakması dikkate değerdir.

Çadır/konteyner kentlerin kurulduğu 5 ilde görüşülen kişilerin yaklaşık %61'inin Suriyeli tanıdıkları yoktur. Suriyelilerin artan varlığına ve görünürlüğüne rağmen araştırmaya katılanların yaklaşık üçte birinin Suriyeli bir tanıdığına olması dikkat çekicidir. Araştırmanın verilerininin 2014 yılının Haziran ayında toplanması sayınının bu kadar az olmasının nedeni olabilir. Geçen zaman içerisinde yerel halkın daha çok Suriyeli tanıdığına olmasını ümit ediyoruz, zira sosyal mesafelerin aşılması için sosyal temas olmazsa olmazdır.

Şehirlerinde yaşayan Suriyelilerden rahatsızlık duyanlar, çadır/konteyner kentlerin kurulduğu 5 ilde görüşülen katılımcıların %66'sını oluşturmaktadır. İller bazında değerlendirildiğinde Suriyelilerden en çok rahatsızlık duyan şehirler sırasıyla %75 ile Şanlıurfa, %74 ile Kilis'tir. Şehirlerdeki Suriyeli oranıyla ilişkisi olmakla beraber, söz

konusu rahatsızlığın niteliğine ve farklılaşma nedenlerine dair çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Suriyelilerden rahatsızlık duyma durumunun cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, aylık ortalama gelir, mezhep ile ilişkisi olup olmadığını öğrenmek için Ki kare analizleri yapılmıştır. Cinsiyet değişkeni için yapılan analiz sonucu Suriyeli sığınmacılardan rahatsızlık duymanın cinsiyet değişkeninden bağımsız olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çadır/konteyner kentlerin kurulduğu illerde görüşülen kadın katılımcıların %72'si, erkek katılımcıların ise %61'i sığınmacılardan rahatsız olduğunu söylemiştir.

Yapılan Ki kare testi sonucu aylık ortalama gelir değişkeni ile Suriyeli sığınmacılardan rahatsızlık duyma arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. 850 TL ve altı gelire sahip katılımcı grubunun %72'si Suriyeli sığınmacılardan rahatsızlık duymaktadır.

Yapılan diğer Ki kare analizleri sonucu yaş, eğitim düzeyi ve mezhep değişkenleri ile şehre sonradan gelen sığınmacılardan rahatsızlık duyma arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ortaya çıkmakla beraber, katılımcılardan 65 yaş üstü olanların %71'inin, okuryazar olmayanların %74'ünün Suriyeli sığınmacılardan rahatsız olması dikkat dikkate değerdir.

Suriyeli sığınmacılardan rahatsız olduğunu ifade eden katılımcılara rahatsızlıklarının nedeni açık uçlu soru olarak sorulmuş, katılımcılar birden fazla rahatsızlık nedeni belirtebildikleri için verilen cevapların kombinasyonlarına da bakılmıştır. Bu bilgiler ışığında; en büyük rahatsızlık nedeninin güvenlik kaygısı olduğu görülmüştür. Bu bakımdan, Suriyelilerin toplumsal uyum sürecinde her şeyden önce yerel halkın güvenliğe dair kaygılarını giderici politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Daha sonra gelen nedenler ise iş hayatı-rekabet, temizlik-hijyendir. Bu soruya katılımcıların verdiği cevaplar sırasıyla şu başlıklar altında toplanmıştır:

- Güvenlik açısından
- İş hayatı ve rekabet açısından
- Temizlik ve hijyen açısından
- Toplumsal yaşama uyumsuzluk açısından
- Ülkemizde kalıcı olma riski yaratmaları açısından
- Ekonomik açıdan
- Kültürel açıdan uyumsuzluk açısından

- Ahlaki değerler açısından
- Siyasi tercih açısından

Suriyeli sığınmacılardan rahatsız olma durumu nitel saha çalışması verilerine gore değerlendirildiğinde de benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Katılımcıların %66'sı Suriyeli sığınmacılardan rahatsızken, Suriyeli sığınmacılarla olumsuz deneyim yaşıyan katılımcıların oranı % 31'dir. İl bazında değerlendirildiğinde olumsuz deneyim yaşama sıklığının en fazla olduğu il %47 ile Şanlıurfa'dır. Şanlıurfa'yı Kilis takip etmektedir. En az olumsuz deneyim yaşıyan il ise Adana'dır. ıkan sonuçlar şehirlerdeki Suriyeli sayısının artmasıyla birlikte sorunlarında artma ihtimalinin yüksek olduğunu akıllara getirmektedir. Bu sorunun azaltılmasında en etkili yöntem Suriyeli sayısının bazı şehirlerde yoğunlaşmasının önüne geçilmesidir.

Suriyeliler ile olumsuz deneyim yasama durumunun cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, aylık ortalama gelir, mezhep ile ilişkisi olup olmadığını öğrenmek için Ki kare analizleri yapılmıştır. Cinsiyet değişkeni için yapılan analiz sonucu cinsiyet ile Suriyelilerle olumsuz bir deneyim yaşama arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. adır/konteyner kentlerin kurulduğu illerde görüşülen kadın katılımcıların %30'u, erkek katılımcıların %32'si Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşıadığını belirtmiştir.

Eğitim düzeyi ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını anlamak için yapılan Ki kare analizi sonucu, Suriyelilerden rahatsızlık duymanın eğitim düzeyi değişkeninden bağımsız olmadığı sonucuna varılmıştır. adır/konteyner kentlerin kurulduğu illerde görüşülen kişilerden okuryazar katılımcıların %47'si Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşıadığını belirtmiştir. Olumsuz deneyim yaşama yüzdesinin en yüksek olduğu katılımcı grubu okuryazarlardır.

Yapılan Ki kare testi sonucu Aylık ortalama gelir değişkeni ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama oranı arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. 850-1500 TL gelir grubuna sahip katılımcı grubu %30 ile en yüksek olumsuz deneyim yaşama yüzdesine sahiptir.

Yaş değişkeni ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama oranı arasında da yapılan Ki kare testi sonucu Suriyelilerden rahatsızlık duymanın yaş değişkeninden bağımsız olmadığı

sonucuna varılmıştır. 65 yaş ve üstü katılımcıların %50'si, 18-21 yaş arası katılımcı grubunun %47'si Suriyelilerle olumsuz bir deneyim yaşamıştır.

Mezhep değişkeni ile Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşama oranı arasında yapılan Ki kare testi sonucu anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Alevi mezhebine sahip katılımcıların %53'ü Suriyelilerle olumsuz bir deneyim yaşamıştır.

Suriyelilerle olumsuz deneyim yaşayan kişiler en fazla hırsızlık başlığı altında olumsuz deneyim yaşadıklarını beyan etmiştir. Bunu kavga ve güvenlik başlıkları takip etmektedir.

Olumsuz deneyimin en fazla yaşandığı iller Kilis, Şanlıurfa, Hatay'dır. Şanlıurfa ilinde en büyük sorunun %30 oranı ile hırsızlık olduğu görülmektedir. Kilis ilinde ise ilk sıradaki neden kavga iken hırsızlık ikinci sırada görülmektedir. Güvenlik sorunu Şanlıurfa ve Kilis illerinde diğer illere göre en çok görülen sorun olarak belirlenmiştir.

Suriyelilerden duyulan rahatsızlığın nedenin büyük oranda güvenlik kaygılarına bağlı olarak ortaya çıkması sonucuna paralel olarak Suriyelilerle olumsuz bir deneyim yaşayanların deneyimlerinin başında hırsızlık ve kavga gelmektedir. Suriyelilerin Türk toplumuyla uyumu sürecinde öncelikle çalışılması gereken konuların başında bu güvenlik kaygıları gelmektedir. Dolayısıyla iki halkın bir arada sağlıklı bir yaşam sürmeleri için yerel halkın güvenlik kaygılarını ortadan kaldıracak politikalara ve uygulamalara ihtiyaç vardır.

Çadır/konteyner kentlerin kurulduğu illerde görüşülen kişilere Suriyelilerle kendilerini benzer ve farklı gördükleri özellikler sorulmuş olup, katılımcıların Suriyeliler ile kendilerinde en çok benzerlik kurduğu özellik din olmuştur. Suriyelilerin Türk toplumu ile uyumu bakımından bu bulgunun üzerinde çalışmakta yarar görülmektedir. Ekonomik durum ve eğitim seviyesi özellikleri ile kendilerini Suriyeliler ile benzer gören katılımcı sayısı ise oldukça düşüktür.

Kilis'teki Suriyelilere yönelik algıyı ölçen diğer bir çalışmada Yaşar (2014), Kilis yerel halkı ile Suriyelilerin benzer özelliklerinin oldukça sınırlı olduğu sonucuna varmıştır.

Farklılıklara ilişkin bulgular özellikle yaşam tarzı ve kültüre yoğunlaşmış olmakla beraber dil, ahlak anlayışı, eğitim seviyesi ve ekonomik durum özellikleri açısından da katılımcıların çoğu kendilerini Suriyelilerden farklı görmektedirler. Her ne kadar

kendilerini farklı görseller de katılımcıların %85'i Suriyelilerin Türkiye'de ayrımcılığa maruz kalmayacaklarını ifade etmiştir.

Yerel halkın kendisini Suriyelilerden bu kadar farklı görmesi kimi ayrımcı pratiklere yol açmadan Suriyelilerin Türk toplumuna uyum sağlaması için gerekli tedbirlerin bir an önce alınması gerekmektedir. Zira uyumun vazgeçilmez unsuru, sosyal mesafenin azaltılması ve sosyal temas imkânlarının geliştirilmesidir. Böylesine büyük bir göç akınına yönetmeyi başaran ülkemizin söz konusu bu temas ve birlikte yaşam imkânının oluşturulması bakımından zorlanmayacağı düşünülmektedir. Bunun için özellikle geleneksel hayırseverlik ve misafirperverlik özelliklerimizden yararlanmak gerekmektedir, zira Suriyelilere karşı olumsuz tutumların varlığına rağmen araştırmaya katılanların yaklaşık üçte ikisi Suriyeli sığınmacılara yardım edilmesi gerektiğini düşünmektedir ve yaklaşık yarısı “Sığınmacılara yardım yapan kuruluşlara maddi ve manevi destekte bulunur musunuz? Sorusuna olumlu cevap vermiştir. Bu duygunun motivasyon kaynakları ise merhamet ve geleneklerdir. Bu bulgu, Suriyelilere dönük hüsnü kabul için önemli araçları ortaya koymaktadır.

Türkiye toplumunun Suriyelilere karşı algılarını anlamaya çalışan başka bir araştırmanın sonuçlarına göre Erdoğan (2015), 1.5 milyonu aşan nüfusun günlük hayatına doğrudan yansıyan pek çok etki ve risklerine rağmen Türk toplumunun Suriyeliler konusundaki toplumsal kabul düzeyinin son derece yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Bu araştırma da benzer bir sonuca ulaşılmakla birlikte katılımcıların yaklaşık %93'ü insani yardımlarda ihtiyaç sahibi TC vatandaşlarının öncelenmesi gerektiğini düşünmektedir. Suriyelilerin uyumu sürecinde tüm olumlu kolaylaştırıcıların varlığına rağmen vatandaşların adaletsizlik ve kendilerine dönük ayrımcılık duygularının önüne geçilmelidir.

Suriyelilerin dönmelerini isteyen katılımcıların oranı %95'tir. “Ne zaman geri dönmeliler?” sorusuna ise katılımcıların yaklaşık %62'si iç savaş bitince, %37'si ise hemen (Şimdi) cevabını vermiştir. Katılımcıların çoğunun Suriyelilerin ülkelerine geri dönmelerini istemeleri hatta savaşın devam etmesine rağmen % 37'sinin hemen şimdi cevabını vermesi politika yapıcılar için özellikle önemlidir. Bu kadar büyük bir oranın Suriyelilerin geri dönmelerini istiyor oluşu, Suriyelilere karşı olumsuz tutumları artırıcı bir etki yapabilme potansiyeli taşımaktadır. Bu bakımdan, Suriyelilerin artık bizlerle birlikte yaşayacağına dair kabulün yaygınlaştırılması gerekmektedir. Suriyelilerin kalıcı olduğuna

dair bir kabul ise sosyal temas ve birlikte yaşam imkânlarının yeşertilebilmesine olanak sağlayacaktır.

Koyuncu (2014) Konya ili özelinde gerçekleştirmiş olduğu Suriyeliler ile ilgili alan araştırmasında, Konya halkının başta Suriyelilere merhamet duygusuyla yaklaştığını fakat sürecin uzaması ve sayısının artmasıyla birlikte şehirdeki problemlerin de arttığını ifade etmiştir. Ayrıca Konya halkının Suriyeliler ile ilgili kanaatlerinin her geçen gün olumsuz yönde geliştiği ve halkın geleceğe yönelik endişe etmeye başladığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Yaşar (2014) Kilis'te yaptığı araştırmasında, sürecin başında çoğu Kilisli yerli halkın dini gerekçelerle ya da merhamet duygusuyla zor durumdaki savaş mağdurlarına evlerini bahçelerini açtıklarını, giysi, yiyecek, yakacak yardımında bulduklarını fakat zamanla Kilislerin “merhamet yorgunluğu” yaşadıklarını, sayı ve yoğunluk arttıkça yardımların yerini ilgisizliğin aldığı dile getirmiştir.

Yerel halkın Suriyelilere yönelik olumlu ve olumsuz yargıları kıyaslandığında olumsuz yargılara katılımın daha yoğun olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin katılımcıların yarısı “Suriyelilerin suça eğilimli insanlar” olduğunu düşünmektedir. Aynı olumsuz yargı iller bazında değerlendirildiğinde ise sırasıyla Adana (%64 ile), Kilis (%63 ile) Suriyelilerin suça eğilimli insanlar olduğuna katılmaktadır. Yine bir başka olumsuz tutumu yansıtan “Suriyeli sığınmacılar Türkiye için zararlı insanlardır” ifadesine görüşülen kişilerin % 60'ı katılıyorum demiştir. Aynı olumsuz ifade iller bazında ele alındığında ise sırasıyla Adana (%76 ile), Şanlıurfa (%67) ile Gaziantep (%63 ile) ortalamanın da üstünde oranlarla Suriyelilerin Türkiye için zararlı insanlar olduğunu düşünmektedir. Bu olumsuz yargıların davranışa dönüşmemesi için yerel halkın sığınmacılara yönelik bakışını olumlu yönde geliştirebilecek bir takım uygulamaların hayata geçirilmesine ihtiyaç vardır.

Görüşülen kişilerin Suriyelilerle ilişkilerine yönelik yargıları komşuluk ilişkisi, evlilik yoluyla akrabalık ilişkisi, iş ilişkisi ve çocukların okul ilişkisi olmak üzere 4 başlık altında değerlendirilmiştir. Genel olarak baktığımızda katılımcıların çoğunlukla yarısı hangi tür ilişki olursa olsun Suriyeli sığınmacılarla ilişki kurmaktan rahatsızlık duyacaklarını belirtmişlerdir. İlişki kurmaktan rahatsızlık duyma durumu iller bazında değerlendirildiğinde çoğunlukla ortalamanın da üstünde olan iller Adana, Urfa, Kilis illeridir. Yerel halk Suriyelilerle ilişki kurmaktan kaçınırsa iki halk arasında sosyal mesafe

açılabilir ki bu durum ileride istenmeyen başka durumlara yol açabilir. Bu yüzden sosyal temas imkânlarının artırılması sosyal uyum için hayati önem taşımaktadır.

Sivil toplum örgütü temsilcileriyle yapılan yarı-yapılandırılmış derinlemesine mülakatların ardından elde edilen bulgulara göre ise Suriyelilerin;

- Bir dış grup olarak niceliğinin artması,
- Şehir merkezlerinde daha görünür hale gelmeleri,
- Ekonomik rekabeti kızıştırmaları,
- Şehrin demografik yapısını değiştirmeleri,
- Farklı kültürel özellikler taşımaları

gibi nedenlerle yaşadıkları şehirlere ekonomik ve toplumsal açıdan etki ettikleri görülmektedir.

Yerel halk Suriyelilerin yarattığı bu etkileri ekonomik ve kültürel açıdan bir tehdit unsuru olarak algılayabilir. Ekonomik tehdidin belirleyicisi, iş piyasasındaki rekabet ortamıdır. Ucuz işgücüyle birlikte Suriyelilerin varlığı, yerli halk açısından olumsuz bir bakışa yol açmaktadır. Araştırmanın yapıldığı illerin büyük bölümü zaten uzun zamandır farklı kültürlerle iç içe yaşama geleneği olan yerlerdir, ancak söz konusu bu kültürler herhangi bir biçimde tehdit algısına yol açmış değildir. Zira ne ekonomik ne de sembolik açıdan bir tehdit unsuru teşkil etmemişlerdir. Bu bakımdan, ilk kez bir dış grup sayısal bir üstünlük taşıma ve ekonomik veya sembolik alanlardaki egemenliğe meydan okuma riski barındırmaktadır. Bu anlamda, demografik yapının dönüşümü de sembolik tehdidin belirleyicisi olabilme potansiyeli taşımaktadır.

Karaoğlu'nun çalışması (2015) gruplar arası ilişkilere ve algılanan tehdide odaklanmıştır ve Suriyelileri tehdit olarak görenlerin daha fazla sosyal uzaklık koyduğu sonucuna ulaşmıştır. Algılanan gerçekçi ve sembolik tehditlerin Suriyelilere karşı ayrımcı ve dışlayıcı kimi pratikleri ortaya çıkarma potansiyeli taşıması nedeniyle oldukça önemlidir. Bu yüzden sosyal politika yapıcılarının öncelikle gerçekçi ve sembolik tehditlerin varlığını doğru bir biçimde analiz etmesi ve daha sonra bu tehditleri ortaya çıkaran somut gerekçeleri ortadan kaldıracak politikalar geliştirmeleri gerekmektedir.

Araştırmanın sonuçlarına genel olarak baktığımızda, çadır/konteyner kent kurulan illerde görüşülen kişilerin Suriyelilere karşı algılarının ne olumlu ne de olumsuz olduğu görülmektedir. Açık bir olumsuz tutum olmamakla beraber, genel bir kabul de söz konusu değildir. İllere göre bakıldığında, Suriyelilerin sayıca daha fazla olduğu illerde Suriyelilerden duyulan rahatsızlık artmaktadır. Buradan yola çıkarak, sayısal büyüklüğün gerçek bir sosyal temas anlamına gelmediği ileri sürülebilir. Suriyelilere karşı kimi olumsuz tutumların varlığına rağmen araştırmaya katılanların yaklaşık üçte ikisi Suriyeli sığınmacılara yardım edilmesi gerektiğini düşünmektedir. Sonuç olarak, yerel halkla Suriyeliler arasında ciddi bir sıkıntı olmamasına rağmen hüsnü kabulün de olmadığı söylenebilir. Bunun Suriyelilerin uyumu bakımından oldukça iyimser bir bulgu olduğu ileri sürülebilir, zira açık bir olumsuz tutumun olmayışı, birlikte yaşam imkânını yeşertebilecektir.

Çalışmanın sonuçlarına göre bazı öneriler aşağıdaki gibidir;

Merkezi Yönetime Yönelik Politika Önerileri

- Başta kısa süreceği düşünülen Suriye iç savaşının beklenilenden daha uzun sürmesi ve istikrarın sağlanmasının daha uzun yıllar alacağı varsayımından yola çıkarak birçok Suriyelinin ülkesine geri dönmeyeceği öngörülmektedir. Savaş bitse bile altı yıldır Türkiye’de yaşayan, sonradan göç ettiği şehirlerde yeni bir düzen kuran Suriyelilerin büyük çoğunluğu geri dönmek istemeyecektir. Bu nedenlerden ötürü Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Suriyelilere yönelik uzun dönemli politikalar ve stratejiler belirlemesi gerekmektedir. Bu süreçte Suriyelilerin sahip olması gereken haklar belirginleştirilmelidir. Bu hem Suriyelilerin kendi yaşamlarını idame ettirebilmeleri açısından hem de Türkiye toplumu açısından hayati önem taşımaktadır.
- Suriyeliler başta sadece sınır illerinde yaşarken zamanla ülkenin neredeyse tamamına dağılmışlardır. Ancak yine de büyük bir kısmı sınır illerinde yoğunlaşmıştır ve bu illerde yaşayan yerel halk Suriyelilerin gelişile ortaya çıkan bazı yeni durumlardan diğer illere nazaran daha çok etkilenmektedir. Söz konusu illerinin demografik yapısı, kültürel özellikleri, ekonomik gelişmişlik düzeyleri, siyasi ortamı birbirinden farklı olduğu için alınacak önlemler bu farklılıkları gözetmeli, her şehir için ayrı yerel eylem planları yapılmalıdır.

- Sınır illerinde yaşayan yerel halkın güvenlik endişelerini ortadan kaldırabilmek için sınırlarda güvenlik önlemleri artırılmalı ve kontrolsüz giriş çıkışlara izin verilmemelidir. Sınırların açık tutulması, Suriyeliler üzerinden gelir elde etmek isteyen kişilerin (göçmen kaçakçıları) engellenmesi bakımından önemlidir. Bu yüzden sınırları kapatmak yerine Suriyelilerin sınır kapısından yasal yollarla geçişleri özendirilmelidir.
- Basın ve medya üzerinden Suriyelilere yönelik ayrımcı dil kullanılması engellenmeli; medya organları Suriyelileri aşağılayan, ötekileştiren ve bazı durumlarda hedef haline getiren ayrımcı dilini bir yana bırakmalıdır.
- Belediye gelirleri artırılmalı, ödenekler mevcut hizmet ve nüfus dikkate alınarak artırılmalıdır.
- Sorunların çözümünde iş birliği yapmak üzere Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları illerde koordinasyon merkezleri kurulmalıdır.
- İhtiyaçların doğru tespiti yapılmalı, ihtiyaç analizlerinin düzenli olarak takip edileceği bir sistem kurulmalıdır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına Yönelik Politika Önerileri

- Suriyelilerin mesleki yeterlikleri ve eğitim nitelikleri belirlenmeli ve toplumsal uyum sürecinde bu niteliklerden istifa edilmelidir.
- Kayıt dışı çalışmayı önleyici tedbirler alınmalı, denetleme mekanizmaları artırılmalıdır.
- Konut ve işyeri kiralarında tavan fiyat bölgelere göre belirlenmeli ve kira artışlarına denetim getirilmelidir.

Milli Eğitim Bakanlığına Yönelik Politika Önerileri

- Suriyeli çocuklar için ücretsiz Türkçe kursları açılmalıdır.
- Devlet okullarındaki müfredat Suriyeli çocukları da kapsamına alacak şekilde yenilenmelidir.
- Okullardaki psikolojik danışmanlık ve rehberlik sistemi güçlendirilmelidir.

Sağlık Bakanlığına Yönelik Politika Önerileri

- Sağlık alanında dil bilmemekten kaynaklı sorunların önüne geçebilmek için yerelde Arapça bilen personelin istihdamına öncelik verilmelidir.
- Suriyelilerin birinci basamak sağlık hizmetlerinden faydalanabilmesi için gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılmalıdır.
- Suriyelilerin gelişiyile birlikte sağlık çalışanlarının artan yükünün azaltılması için Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı illerdeki sağlık kuruluşlarına personel desteği sağlanmalıdır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına Yönelik Politika Önerileri

- Savaş mağduru kadınların zor durumunu fırsat bilip gelir elde etmeye çalışan kişi ve çevreler hakkında yasal işlemler başlatılmalı, ekonomik sömürüye son derece açık olan söz konusu kadınların kadın ticaretine konu edilmesi engellenmelidir.
- Çok küçük yaşta resmi olmayan, para karşılığı yapılan evliliklerin fuhuş çetelerine fırsat vermesinin önüne geçilmelidir.
- Kadın konukevi sayısının artırılmalı ve kabul koşulları esnekleştirilmeli, koruma altındaki kadınların işe yerleştirme hizmetlerinden faydalanmaları sağlanmalıdır.

Yerel Yönetimlere Yönelik Politika Önerileri

- Suriyeli çocukların çalıştırılması ve dilencilik ortadan kaldırılmalıdır.

- Suriyelilerle yerli halk arasında ortaya çıkabilecek sorunları önleyebilmek adına, yerel yönetimlerin sosyal içerme hedefli çalışmalar yapması gerekmektedir.
- Olumsuz algının değişmesi için hâlihazırdaki Suriyelilere ilişkin çalışmaların yerel halka sağlıklı ve sarîh bir biçimde anlatılması ve Suriyelilere ilişkin sosyal yardım ve sosyal hizmet çalışmalarının sadece Suriyelileri değil, yerleşikleri de hedeflemesi ve içermesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Abadan- Unat, N. (2002). Bitmeyen göç. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Aberson, C.L ve Gaffney, A.M. (2008). An integrated threat model of explicit and implicit attitudes. *European Journal of Social Psychology* , 39, 808-830.
- Adıgüzel, Y.(2016). Göç sosyolojisi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım .
- AFAD. (2013). Mobil koordinasyon merkezlerimiz basına tanıtıldı. Erişim: 16 Ocak 2016. <https://www.afad.gov.tr/tr/1994/Mobil-Koordinasyon-Merkezlerimiz-Basina-Tanitildi>
- AFAD. (2013). Suriyeli misafirlerin sağlık ve diğer hizmetleri hakkında genelge. Erişim: 3 Mart 2015. <https://www.afad.gov.tr/tr/2311/Genelge>
- AFAD. (2013). Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar, 2013 Saha Araştırması Sonuçları. Erişim: 23 Şubat 2014, https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/60-2013123015491-syrian-refugees-in-turkey-2013_baski_30.12.2013_tr.pdf
- AFAD. (2014). *Suriye'den Türkiye'ye nüfus hareketleri kardeş topraklarındaki misafirlik*, Erişim: 5 Ocak 2015, <https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/79-20150209111636-webformatisuriyedenturkiyeyenufushareketleri.pdf>
- AFAD. (2017). Barınma merkezlerinde son durum. Erişim: 21 Haziran 2017, <https://www.afad.gov.tr/tr/IcerikDetay1.aspx?ID=16&IcerikID=848>
- Akalın, A. (2016). Türkiye'ye gelen Suriyeli göçmen çocukların eğitim sorunları. Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın üniversitesi, İstanbul.
- Allport, G. W. (1954). *The Nature of prejudice*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Baki, A. ve Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1-21.

Bartram, D., Poros, M.V, Monforte, P. (2017). Göç meselesinde temel kavramlar, (1.bs.). (I.A. Tuncay, Çev.). Ankara: Hece yayınları. (2014)

Bauman, Z. (2014). *Sosyolojik düşünmek* (10. bs.). (A. Yılmaz, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (1996)

Betts, A. (2017). Zorunlu göç ve küresel politika.(1. bs.). (S. Meltem Türkaslan, Çev.) Ankara: Hece Yayınları. (2009)

BMMYK. (2013). Türkiye’deki Suriyeli mülteciler sık sorulan sorular. Erişim: 3 Eylül 2014, http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/sık_sorulan_sorular.pdf

BMMYK. (2014). Türkiye’deki Suriyeli mülteciler sık sorulan sorular. Erişim: 11 Ocak 2015, http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/s%C4%B1k_sorulan_sorular.pdf

BMMYK. (2015). Türkiye’deki Suriyeli mülteciler sık sorulan sorular. Erişim: 3 Eylül 2016, http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/sık_sorulan_sorular.pdf

BM. (2016).International Migration Report 2015.Erişim: 2 Şubat 2017, http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015_Highlights.pdf

BMMYK. (2017). Syria regional refugee response.Erişim: 4 Temmuz 2017, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>

Buz, S. (2004). *Zorunlu çıkış zorlu kabul: Mültecilik*. Ankara: Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği Yayınları.

Chambers, I. (2014). *Göç, kültür, kimlik* (2. bs.). (İ. Türkmen ve M. Beşikçi, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (1995).

Coşgun, Ş. (2004). *Kültürlerarası kalıp düşüncelerin ve önyargıların rolü “Antalya’da yaşayan Güneydoğulular ile Antalya yerlileri arasındaki kalıp düşünceler ve önyargılar”* . Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Coşkun, İ. ve Emin, M.N. Türkiye’deki Suriyelilerin eğitiminde yol haritası. Fırsatlar ve zorluklar. Siyaset,ekonomi ve toplum araştırmaları vakfı yayınları, Ankara.

Çağlayan, S. (2006). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sayı: 17, s.1-25

Çakal, H. (2012). *Kuzey Kıbrıs'ta Gruplar arası İlişkiler: Kıbrıs Türk Bakış Açısı*. Oxford: Oxford Gruplar arası Çatışmaları İzleme Merkezi

Demir, O.Ö. (2015). Göç politikaları, toplumsal kaygılar ve Suriyeli mülteciler. Global Analiz 1. Global Politika ve Strateji.

Demirtaş, H.A. (2003). Sosyal kimlik kuramı, temel kavram ve varsayımlar, *İletişim Araştırmaları Dergisi, 1 (1)*, s.123-144.

Demker, M. (Mart 2007). *Attitudes toward immigrants and refugees. Swedish trends with some comparisons* [Bildiri], The Politics of Immigration and Integration, Chicago, USA.

Deniz, A.Ç, Ekinci Y. ve Hülür, A.B.(2016). Suriyeli sığınmacıların karşılaştığı sosyal dışlanma mekanizmaları. *Sosyal Bilimler Aştırma Dergisi, 27*, 17-40.

Diaz, P.,Saenz, D. S., ve Kwan, V. S. Economic dynamics and changes in attitudes toward undocumented Mexican immigrants in Arizona. *Analyses of Social Issues and Public Policy,11*, 300 – 313.

Dinçer, O.B., Federici,V., Ferris, E., Karaca,S., Kirişçi, K., Çarmıklı, E.Ö. (Şubat 2013). *Suriyeli mülteciler krizi ve Türkiye sonu gelmeyen misafirlik*, Brookings Enstitüsü ve Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu. Erişim: Ekim 2013, <http://www.brookings.edu/~media/research/files/reports/2013/11/18-syria-turkey-refugees/usakbrookings-report-final-version14november13.pdf>

Döner, H. (2016). Suriyeli göçmenlerle yaşanan sorunlar üzerine sosyolojik bir araştırma: Hatay ili örneği. Fırat üniversitesi, Yüksek lisans tezi, Elazığ.

Ercoşun, B. (2015). Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye sosyokültürel ve sosyoekonomik etkileri. Yüksek lisans tezi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, İstanbul.

Erdoğan, M.M. (2015). *Türkiye'deki Suriyeliler toplumsal kabul ve uyum*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Erdoğan, M.M., Ünver, C. (2015). Türk iş dünyasının Türkiye'deki Suriyeliler konusundaki görüş, beklenti ve önerileri. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Yayınları, Ankara.

Gaziantep Kent Konseyi. (2014). *Gaziantep'te yaşayan Suriyeli misafirlere ilişkin rapor sorunlar ve çözüm önerileri*. Erişim: Mart 2015,

<http://www.gaziantepkentkonseyi.org.tr/dosyalar/dosyalar/1zpm0ejs.pdf>

Geçici Koruma Yönetmeliği (2014). Erişim: Ocak 2015, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141022-15-1.pdf>

Gezgin, M.F. (1991). İşgücü göçü teorileri. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, sayı: 23, 31-50

GİGM. (2013). Türkiye ve göç. Erişim: Mart 2017, <http://www.goc.gov.tr/files/dokuman19.pdf>

GİGM. (2017). Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı. Erişim: Temmuz 2017, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik

González, K. V., Verkuyten, M., Weesie, J., ve Poppe, E. (2008). Prejudice towards Muslims in the Netherlands: Testing integrated threat theory. *British Journal of Social psychology*, 74,667-685.

Göregenli. M. (2012). Temel kavramlar: Önyargı, kalıpyargı, ayrımcılık. Çayır, K., Ceyhan, M. (Der.). *Ayrımcılık çok boyutlu yaklaşımlar* (s.17-29). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Güler, M. (2013). *Gruplar arası temas, kaygı ve yanlılığın sosyal mesafeye etkisi: Türk ve Kürt kökenli gruplar üzerine bir çalışma*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Güllüpnar, F. (2012). Göç olgusunun ekonomi politiği ve uluslar arası göç kuramları üzerine bir değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı 4, 53- 85.

Gültekin, M.N. (2014). Kardeşten 'istenmeyen misafir'e: Suriyeli sığınmacılar meselesi 'hassas vatandaşlara' mı havale ediliyor? *Birikim dergisi*, 305, 4-35.

Gürel, S. (2001), Türkiye’de göç ve bütünleşme sorunsalı, 21. yüzyılın karşısında kent ve insan, İstanbul: Bağlam yayınları.

İçduygu, A. ve Sirkeci, İ. (1999). Cumhuriyet Dönemi Türkiye’inde Göç Hareketleri, 75 Yılda Köylerden Şehirlere. *Tarih Vakfı Yurt Yayınları*, 249-268.

İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi. (2014). *Türkiye’deki Suriyeli Mültecilerin Haklarının Korunması ve Yaşam Koşullarının Arttırılmasında Rol Alan STÖ’lerin Üç Sınır İlindeki Çalışmalarıyla İlgili Örnek Durum Analizi*. Erişim: 8 Ocak 2015, <http://www.igamder.org/wp-content/uploads/2012/06/Suriye-STK-Raporu.pdf>

İnceoğlu, M. (2010). *Tutum algı iletişim*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.

Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2016). *Dünden bugüne insan ve insanlar. Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.

KAMER. (2013).Suriyeli mülteciler: Dışarıda kalanlar- ihtiyaç analizi anketi. http://www.kamer.org.tr/icerik_detay.php?id=178

Karadeniz, M. (2016). Kilis’te yaşayan Suriyeli sığınmacıların il ekonomisine etkisi. Yüksek lisans tezi, Kilis 7 Aralık üniversitesi, Kilis.

Karaoğlu, E. (2015). *The role of social dominance orientation, empathy and perceived threat in predicting prejudice of Turkish citizens toward Syrian immigrants*.Yüksek lisans tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Karlı, B. (2013). Toplumsal birlikteliklerde öncelikler: Kabullenme ve Dışlamanın Sosyo-Psikolojik Temelleri (Alevilik-Sunilik örneği). *Birey ve Toplum Dergisi* 3(6), 99-135.

Kayaoğlu, A., Gökdağ, R., ve Kirel, Ç. (2011). *Sosyal psikoloji-I*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Kirel, Ç., Kayaoğlu A. ve Gökdağ, R. (2013). *Sosyal Psikoloji-II*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Kilis Ortak Akıl Topluluğu. (2013). *Kilis’teki Suriye, sorunların tespiti ve çözümlerine ilişkin rapor*. Kilis: Kilis Ortak Akıl Topluluğu.

Kirişçi, K. (2014). *Misafirliğin Ötesine Geçerken Türkiye'nin Suriyeli Mülteciler Sınava*. Brookings Enstitüsü ve Uluslar Arası Stratejik Araştırmalar Kurumu. Erişim: 14 Temmuz 2014,

[http://www.usak.org.tr/images_upload/files/misafirliğin_otesine_gecerken_turkiyenin_suriyeli_multeciler_sinavi-Kemal-Kiri%C5%9Fci%20\(1\).pdf](http://www.usak.org.tr/images_upload/files/misafirliğin_otesine_gecerken_turkiyenin_suriyeli_multeciler_sinavi-Kemal-Kiri%C5%9Fci%20(1).pdf).

Korkmaz, A. (2016). Suriyeli sığınmacılardan kaynaklanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Hassasiyetler*, 3(6), 83-116.

Kovucu, M. (2016). Suriyeli sığınmacıların Gaziantep yerel basınında temsili. Yüksek lisans tezi, Gaziantep üniversitesi, Gaziantep.

Koyuncu, A. (2014). *Kentin yeni misafirleri Suriyeliler*. Konya: Çizgi Kitabevi.

MAZLUMDER. (2013). *Türkiye'de Suriyeli mülteciler- İstanbul örneği- tespitler, ihtiyaçlar ve öneriler*. Erişim: Şubat 2014, http://istanbul.mazlumder.org/webimage/suriyeli_multeciler_raporu_2013.pdf

MAZLUMDER. (2014a). *Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Kadın Sığınmacılar Raporu*. Erişim: 9 Haziran, 2014,

[http://mazlumder.org/webimage/MAZLUMDER%20KAMP%20DIŞINDA%20YAŞAYA%20KADIN%20SİĞİNMACILAR%20RAPORU\(9\).pdf](http://mazlumder.org/webimage/MAZLUMDER%20KAMP%20DIŞINDA%20YAŞAYA%20KADIN%20SİĞİNMACILAR%20RAPORU(9).pdf)

MAZLUMDER. (2014b). *Gaziantep'te Suriyelilere yönelik saldırılar ve toplumsal nefretin sebeplerinin analizine dair rapor*. Erişim: Ocak 2015, <http://gaziantep.mazlumder.org/fotograf/yayinresimleri/dokuman/Suriyeliler-1.pdf>

McLaren, L.M. (2003). Anti-immigrant prejudice in Europe: Contact, threat perception, and preferences for the exclusion of migrants. *Social Forces*, 81, 909-936.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2016). Öğretmenler Suriyeli Çocuklara Türkçe Öğretecek. Erişim: Haziran 2017, <http://www.meb.gov.tr/ogretmenler-suriyeli-cocuklara-turkce-ogretecek/haber/12324/tr>

Murray, K.E. ve Marx, D.M. (2013). Attitudes toward unauthorized immigrants, authorized immigrants, and refugees, cultural diversity and ethnic minority psychology. *American Psychological Association* 19(3), 332-341.

ORSAM.(2014). *Suriye'ye komşu ülkelerde Suriyeli mültecilerin durumu: bulgular, sonuçlar ve öneriler* (Rapor No:189). Ankara: ORSAM.

ORSAM.(2015a). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri* (Rapor No:195). Ankara: ORSAM ve TESEV.

ORSAM.(2015b). *Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Ekonomik Etkileri: Sentetik Bir Modelleme* (Rapor No:196). Ankara: ORSAM.

Özcan, E.D. (2016). Çağdaş göç teorileri üzerine bir değerlendirme. *İş ve hayat dergisi*, 2(4), 183-215

Paker, M. (2012). Psikolojik açıdan önyargı ve ayrımcılık. Çayır, K., Ceyhan, M. (Der.). *Ayrımcılık çok boyutlu yaklaşımlar*. (s.41-53). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Paksoy, M. (2013). *İç savaştan kaçarak Kilis'te yaşamını sürdüren Suriyelilerin sosyo-ekonomik sorunları üzerine bir araştırma raporu*. Kilis 7 Aralık Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını (Rapor No :1). Erişim: 10 Eylül, 2014, <http://iibf.kilis.edu.tr/dosyalar/bilimselEtkinlikler/hmpSuriye.pdf>

Paksoy, M., Koçarslan, H., Kılınc, E. ve Tunç, A. (2015). Suriyelilerin ekonomik etkisi: Kilis ili örneği. *Birey ve Toplum Dergisi* 5(9), 143-173.

Power, P. (2010). Australian attitudes to the acceptance of refugees. [Bildiri], Racism revisited: Anti-racism leadership and practice, Perth, Australia.

Quillian, L. (1995). Prejudice as a response to perceived group threat: population composition and anti-immigrant and racial prejudice in Europe. *American Sociological Review*, 60, 586-611.

Riek, B.M., Mania, E.W., ve Gaertner, S.L. (2006). Intergroup threat and out-group attitudes: A meta-analytic review. *Personality and Social Psychology Review*, 10, 336-353.

Saggar, S ve Drear, J. (2001). British public attitudes and ethnic minorities, London: cabinet office, performance and innovation unit. Erişim: Şubat 2015. <http://collection.europarchive.org/tna/20090106142604/http://cabinetoffice.gov.uk/media/cabinetoffice/strategy/assets/british.pdf>

Saraçoğlu, C. (2014). *Şehir, orta sınıf ve Kúrtler İnkâr'dan "tanıyarak dışlama"ya* (3.bs.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Sarıtaş, E., Őahin, Ü., Çatalbaş, G. (2016). İlkokulda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan problemler. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 25(1), 208-229

Şensin, C. (2016). Sınıf öğretmenlerinin Suriye'den göçle gelen öğrencilerin eğitimlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi, Uludağ üniversitesi, Bursa.

Şerif, M., Harvey, O. J., White, B. J., Hood, W. R., ve Sherif, C. W. (1961). *Intergroup conflict and cooperation: The Robbers Cave experiment*. Norman, OK: University Book Exchange.

Sherif, M. (1966). *Group conflict and cooperation*. London: Routledge&Kegan Paul.

Sides, John ve Citrin, Jack (2007). European opinion about immigration: The role of identities, interests and information. *B.J.Pol.S.*,37, 477-504.

Stephan, W. G.,Ybarra, O., Martinez, C. M., Schwarzwald, J. ve Tur-Kaspa, M. (1998). Prejudice toward immigrants in Spain and Israel: An integrated threat theory analysis. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 29, 559-576.

Stephan, W.,Ybarra, O. ve Morrison, K. (2009). *Intergroup threat theory, handbook of prejudice, stereotyping, and discrimination* (ed. Nelson, Todd D.). Psychology Press.

Suriye'den İstanbul'a Gelen Sığınmacıları İzleme Platformu. (2013).Yok sayılanlar; kamp dışında yaşayan Suriye'den gelen sığınmacılar İstanbul örneği. Erişim: 14 Eylül 2015. <http://www.ihd.org.tr/images/pdf/2013/YokSayılanlar.pdf>

Tajfel, H. ve Turner, J.C. (1979). *An integrative theory of intergroup conflict*. W.G. Austin ve S.Worchel (Ed.). The social psychology of intergroup relations (s. 33-47). Monterey, CA:Brooks- Cole.

Tajfel, H. ve Turner, J.C. (1986). The social identity theory of intergroup behaviour. S.Worchel ve W.G. Austin (Ed.). Psychology of intergroup relations (s. 7-24). Chicago: Nelson- Hall.

Taylor, J. (2004). Refugees and social exclusion: What the literature says. *Migration Action*, 26(2), 16-31

TÜİK.(2009). Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri.Erişim: Mart 2014. http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=9&KITAP_ID=153

Türk Tabipleri Birliği. (2014). *Suriyeli sığınmacılar ve sağlık hizmetleri raporu*. Erişim: Nisan 2014, <https://www.ttb.org.tr/kutuphane/siginmacirpr.pdf>

USAK. (2013). *Sınırlar arasında yaşam savaşı Suriyeli mülteciler alan araştırması*. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK) Sosyal Araştırmalar Merkezi (Rapor No:13-04). Erişim: Eylül 2013, http://www.usak.org.tr/images_upload/files/suriyeli%20m%C3%BClteciler%20film%20nete.pdf

Wagner, U. (2008). *Improving intergroup relations building on the legacy of Thomas F Pettirew*. USA: Blakewell Pub

Whitley, B. E., ve Kite, M.E. (2006). *The psychology of prejudice and discrimination*. Belmont, CA: Thompson

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2013). Erişim: Ocak 2014, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm>

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun. (2003). Erişim: 13 Kasım 2015. <http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/data/5422bc94369dc316585c0e01/1.5.4817.pdf>

Yalçın, C. (2004). Göç Sosyolojisi. Ankara: Anı yayınları.

Yaşar, M.R. (2014). *Kilis'te sığınmacı algısı toplumsal otizm ve ötekileştirme sürecinin ilk görünümleri*. Kilis: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Matbaası.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2004). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

EKLER

Ek 1. Nicel Saha Çalışması Anket Soruları

Şehrinizde yaşayan Suriyeliler olduğunu biliyor musunuz?

1. Evet 2. Hayır 3. Fikrim Yok

Yaşadığımız şehre sonradan yerleşmiş olan Suriyeliler sizce hangi sebeplerle buraya gelmişlerdir?

1. Daha iyi yaşam koşulları 2. Can güvenliği 3. Tanıdıkları olduğu
4. İş İmkanları 5. Diğer.....

Şehrinizde kurulan çadır veya konteyner kentten haberiniz var mı?

1. Evet 2. Hayır 3. Fikrim Yok

Bir önceki soruya cevabınız “evet” ise bu konudaki bilgiye nasıl ulaştınız?

1. Basın Yoluyla 2. Kaymakamlık ve Belediyeler Aracılığıyla
3. Çevrede Konuşan İnsanlar Aracılığıyla 4. Diğer (Belirtiniz).....

Yaşadığımız şehre çadır veya konteyner kent kurulmasına nasıl bakıyorsunuz?

1. Olumlu 2. Olumsuz 3. Kararsızım 4. Fikrim Yok

Suriye’den gelmiş bir tanıdığınız var mı?

1. Evet 2. Hayır

Bir önceki soruya cevabınız “evet” ise bu kişi ile nasıl tanıştınız?

1. Okulda 2. Hastanede 3. Mahallede 4. İş Yerinde 5. Akrabalık Bağı 6. Diğer

Şehrinizde Suriyelilerin olmasından rahatsızlık duyuyor musunuz?

1. Evet 2. Hayır

Bir önceki soruya cevabınız “evet” ise neden rahatsızlık duyuyorsunuz?

.....

Suriyeliler ile olumsuz bir deneyim yaşadınız mı?

1. Evet 2. Hayır

Bir önceki soruya cevabınız “evet” ise ne tür bir sorun yaşadınız?

1. Güvenlik 2. Hırsızlık 3. Kavga 4. Taciz 5. Sataşma 6. Diğer (Belirtiniz).....

Suriyeliler ile kendinizi benzer gördüğünüz özellikler nelerdir?

1. Din 2. Kültür 3. Yaşam Tarzı 4. Dil 5. Ahlak Anlayışı 6. Eğitim Seviyesi
7. Ekonomik Durum 8. Diğer (Belirtiniz).....

Suriyeliler ile kendinizi farklı gördüğünüz özellikler nelerdir?

1. Din 2. Kültür 3. Yaşam Tarzı 4. Dil 5. Ahlak Anlayışı 6. Eğitim Seviyesi
7. Ekonomik Durum 8. Diğer (Belirtiniz).....

Sizce şehrinizde yaşayan Suriyeliler herhangi bir konuda ayrımcılığa (kötü muameleye) uğrarlar mı?

1. Evet 2. Hayır

Sizce Suriyeliler yardım edilmesi gereken kişiler midir?

1. Evet 2. Hayır 3. Kararsızım 4. Fikrim Yok

Bir önceki soruya cevabınız “evet” ise ne gibi sebeplerle onlara yardım edilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz?

1. Merhamet duyduğum için 2. İnsan oldukları için 3. Dini inancım böyle gerektirdiği için
4. Geleneklerimiz böyle gerektirdiği için 5. Diğer (Belirtiniz).....

Sizce Suriyeliler ülkelerine geri dönmeliler mi?

1. Evet 2. Hayır 3. Kararsızım 4. Fikrim Yok

Bir önceki soruya cevabınız “evet” ise Suriyeliler ülkelerine ne zaman geri dönmeliler?

1. Hemen (Şimdi) 2. İç Savaş Bitince 3. Diğer (Belirtiniz).....

Yaşadığımız şehirde çadır kentlerin kurulması sizce.....	Hayır	Kararsızım	Evet
Ekonomik hayatı canlandırır	1	2	3
Yerel halk arasında işsizlik oranını artırır	1	2	3
Sosyal hayatı olumsuz yönde etkiler	1	2	3
Mültecilerin barınma ve güvenlik problemlerini ortadan kaldırır	1	2	3

İnsani yardım önceliklerinin Suriyelilere mi yoksa yardıma muhtaç T.C. vatandaşlarına verilmesini mi tercih edersiniz?

1. İhtiyaç Sahibi TC Vatandaşlarına 2. Suriyeli Sığınmacılara 3. Kararsızım

Suriyelilere yardım yapan kuruluşlara maddi ve manevi destekte bulunur musunuz?

1. Evet 2. Hayır 3. Kararsızım 4. Fikrim Yok

Aşağıdaki ifadelerden hangilerine katılıyorsunuz?	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum
Yaşadığım şehirdeki Suriyeliler birçok sıkıntıyla karşı karşıyadır	1	2	3
Suriyeliler suça eğilimli insanlardır	1	2	3
Suriyeliler uyumlu insanlardır	1	2	3
Suriyeliler hastalık taşıyan insanlardır	1	2	3
Suriyeliler eğitimsiz insanlardır	1	2	3
Suriyeliler Türkiye için zararlı insanlardır	1	2	3
Suriyeliler yardıma muhtaç insanlardır	1	2	3

Aşağıdaki durumlardan hangileri sizi rahatsız eder?	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum
Suriyeli komşumun olması	1	2	3
Çocuğumun okulda Suriyeli çocuklarla aynı sırayı paylaşması	1	2	3
Ailemden bir kişinin Suriyeli birisiyle evlenmesi	1	2	3
İşyerimde Suriyelilerin çalışıyor olması	1	2	3

GÖRÜŞÜLEN KİŞİ İLE İLGİLİ BİLGİLER

Cinsiyet	1. Kadın	2. Erkek
-----------------	----------	----------

Yaş	1. 18-21	2. 22 – 35 yaş	3. 36 – 49 yaş arası
	4. 50 - 64 yaş arası	5. 65 yaş ve üstü	

Medeni durum	1. Bekar	2. Evli	3. Boşanmış
---------------------	----------	---------	-------------

Eğitim durumunuz nedir?	1. Okuryazar Değil	2. Okuryazar	3. İlkokul Mezunu
	4. Ortaokul/İlköğretim Mezunu	5. Lise Mezunu	6. Üniversite Mezunu / Lisansüstü Mezun

İş durumunuz	1. Çalışıyor	2. Çalışmıyor
---------------------	--------------	---------------

Aylık ortalama geliriniz nedir?	1. 850 TL ve altı	2. 851 – 1500 TL arası	3. 1501 – 2500 TL arası
	4. 2501 – 3500 TL arası	5. 3501 TL ve üstü	

Bu ilde kaç senedir ikamet ediyorsunuz?	1. 1 – 5 yıl arası	2. 6 – 10 yıl arası	3. 11 – 20 yıl arası	4. 21 yıl ve üstü
--	--------------------	---------------------	----------------------	-------------------

Kendinizi etnik açıdan nasıl tanımlıyorsunuz?	1. Türk	2. Kürt	3. Arap	4. Diğer
--	---------	---------	---------	----------

Kendinizi mezhepsel açıdan nasıl tanımlıyorsunuz?	1. Sünni	2. Alevi	3. Diğer
--	----------	----------	----------

ÖZGEÇMİŞ

Ad- Soyad : Leman Yeşim YILMAZ
Doğum Tarihi / Yeri : 22.03.1984 / Hatay
E posta : yesimyilmaz_84@hotmail.com
Yabancı Dil : İngilizce

ÖĞRENİM DURUMU:

Lise : 2002, Mersin Mehmet Adnan Özçelik Anadolu Lisesi
Lisans : 2006, Akdeniz Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi
Yüksek Lisans : 2012, Kırıkkale Üniversitesi, İİBF, İşletme
Doktora : 2017, AYBÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Politika

PROJELER

Doktora Bursiyeri: “Yerel Halkın Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Algısı” **TÜBİTAK 1001 Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı**, 2014-2016

Araştırmacı: “Merkezden veya Yerelden Yönetim Tartışmaları Bağlamında Sosyal Hizmetlerin ve Yardımların Yeniden Organizasyonu Etüt Araştırması” **T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı**, 2015

TEBLİĞLER

Perception of the Local People toward Syrian Refugees 13th IMISCOE Annual Conference: Migration and Development, 30 June 2016- 02 July 2016 Prague, Czech Republic

Syrian Refugees in Turkey IMISCOE IGOT Workshop on Gender and Migration Dynamic and Reciprocal Relationship, 10-11 March 2016, Lisbon, Portugal.